

Matiu

Namnusen Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Matiu Təməte
Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Matiu

?Pah təməte naoa u? **Matiu** təməte naoa u. In etəm tuelef kit rəha İesu. Nərgin kit min u Lifae. Matiu in etəm İsrəl itəm tatos məni rəha takis rəha kapman rəha Rom. Məto İesu təmaun-in məmə in otuwa rəhan kit etəmin.

?Təməte tatuwin kəm pah? Təməte naoa u tatuwin o netəm İsrəl, məto təməte e nəghatən Kris itəm tahmen əm e Bislama rəha netəm min rafin ikin əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? **Naoa u tatilpin** Oltesteman ne Niutesteman məto-inu in tatəghat-in tepət e nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupaen itəm kəməte e Oltesteman. E nian rəha İesu, netəm İsrəl kəmoatatig ahgin kapman rəha Rom. Kəmoatəsaahgin suah kit itəm otuwa mosmegəh ilat. Koataun-in suah u məmə Kristo, o Mesaea.

?Təməte naoa u o naka? **Matiu** təməte naoa u məmə otən-iarəp wir məmə İesu in Kristo (Mesaea), etəm itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otəpanahl-ipa məmə otuwa mosmegəh İsrəl. Matiu təməghat-in nəghatən tepət rəha Uhgın e Oltesteman itəm ien min kotəghat-in İesu, kən matəgətun məmə nəghatən min u kotiet-pa e nəmegəhən rəha İesu. Kən Matiu tolkeike məmə netəmin okotitun məmə İesu in Kig itəm in ilis e kig min rafin.

Tipi İesu Kristo rat min
(Luk 3:23-38)

¹ Inu nərgi tipi İesu Kristo rat min, kit in Kig Tefit, kən kit min in Epraham.

² Epraham in tata rəha Aisak,

kən Aisak in tata rəha Jekop,
kən Jekop in tata rəha Juta ne pian min,
³ kən Juta in tata rəha Peres ne Sera, rəhalau mama
u Temar,

kən Peres in tata rəha Hesron,
kən Hesron in tata rəha Ram,
⁴ kən Ram in tata rəha Aminatap,

kən Aminatap in tata rəha Nason,
kən Nason in tata rəha Salmon,
⁵ kən Salmon in tata rəha Poas u rəhan mama Rehap,
kən Poas in tata rəha Opet u rəhan mama u Rut,
kən Opet in tata rəha Jese,

⁶ kən Jese in tata rəha Kig Tefit.

Kən Kig Tefit in tata rəha Solomon u rəhan mama in
pətan rəha Uria aupən,

⁷ kən Solomon in tata rəha Rehopoam,

kən Rehopoam in tata rəha Apia,

kən Apia in tata rəha Asa,

⁸ kən Asa in tata rəha Jehosafat,

kən Jehosafat in tata rəha Jehoram,

kən Jehoram in pipi rat rəha Usia,

⁹ kən Usia in tata rəha Jotam,

kən Jotam in tata rəha Ahas,

kən Ahas in tata rəha Hesehia,

¹⁰ kən Hesehia in tata rəha Manase,

kən Manase in tata rəha Amon,

kən Amon in tata rəha Josaea,

¹¹ kən Josaea in tata rəha Jekonaea ne pian min,
kən uarisig lan, tikimir min rəha noanol min rəha
Isrel kəmotəmik ilat motuwın Papilon məmə ilat
okotuwa slef min rəhalat.

1:3: Jen 38:29–30; Rut 4:18-22

1:5: Rut 4:13-17

1:6: 2 Saml 12:24

1:11: 2 King 22–24; 2 Kron 36:10; Jer 27:20

¹² Kæn inu nærgi pipi min itəm tәмәtuoun e nian noanol
 min rәha Isrel kәmotuwın Papilon.
 Jekonaea in tata rәha Sealtiel,
 kæn Sealtiel in pipi rәha Serupapel,
¹³ kæn Serupapel in tata rәha Apiut,
 kæn Apiut in tata rәha Eliakim,
 kæn Eliakim in tata rәha Asor,
¹⁴ kæn Asor in tata rәha Satok,
 kæn Satok in tata rәha Akim,
 kæn Akim in tata rәha Eliut,
¹⁵ kæn Eliut, in tata rәha Eleasar,
 kæn Eleasar in tata rәha Matan,
 kæn Matan in tata rәha Jekop,
¹⁶ kæn Jekop in tata rәha Josep u iәрman rәha Meri.
 Kæn Meri tәmilәs Iesu, kæn kәtaun-in mәмә Kristo
 itәм Uhgın tәмән mәмә otahl-ipa.

¹⁷ Tәмәtuoun e Epraham mәtoarus-pән Kig Tefit, pipi
 rat min әm u neen kәmәte rәkis nærgilat, ilat fotin. Kæn
 tәмәtuoun min e Kig Tefit mәtoarus-pән noanol min rәha
 Isrel kәmotuwın Papilon, pipi rat min ilat rafin fotin.
 Kæn tәмәtuoun min e noanol min rәha Isrel kәmotuwın
 Papilon mәtoarus-pән Kristo itәм Uhgın tәмән mәмә
 otahl-ipa, pipi rat min ilat rafin fotin.

Naiirән rәha Iesu Kristo
(Luk 2:1-7)

¹⁸ Inu namnusән rәha naiirән rәha Iesu Kristo. Mama
 rәha Iesu, nærgın u Meri, kinән rәkis mәмә okos rәhan
 kәtim kan mәмә otәtәu-pән suah kit, nærgın u Josep.
 Mәto e nian kәsueamән әh muatig kitiaһ, kæn Josep
 tәsuwinән әh mehm, mәto Narmin Rәha Uhgın tinol
 mәмә Meri tinәpәk-әpәk rәkis. ¹⁹ Kæn rәhan iaguıhl Josep
 in etәм әtuatip, kæn tatәtәlig-in mәмә otapәs Meri, mәto

in t̄solkeikeān mēmā otol Meri taulis, k̄n n̄ikin t̄əht mēmā ot̄əs̄n-iar̄əp̄ən k̄m net̄əmim.

²⁰ M̄əto n̄ian n̄ikin t̄əmat̄əht mēmā in otol n̄ət̄əlīḡən əh, k̄n nagelo kit r̄əha Īər̄əm̄ərə t̄əmuwa ron e nap̄ilaiir̄ən m̄ən-īp̄ən k̄m in mēmā, “Josep, mip̄i Tefit rat. On̄ək̄əs̄əḡin̄ən mēmā onakit Meri mēmā in r̄əham p̄ətan, m̄əto-inu suak̄əku əh t̄ət̄at̄iḡ lan, in t̄əm̄isi-p̄ən əm o Narmin R̄əha Uhḡin. ²¹ K̄n in ot̄il̄əs̄ n̄ət̄in kit īər̄man, k̄n on̄əkaun-in n̄ərḡin mēmā Iesu m̄əto-inu in otosmeḡəh r̄əhan m̄in net̄əmim e nol̄ən t̄ərat m̄in r̄əhalat.”* ²² Nat̄imnat m̄in rafin əh k̄əmotuwa kol əm n̄ip̄ahrien̄ən e n̄əghat̄ən r̄əha Īər̄əm̄ərə it̄əm r̄əhan kit ien t̄əm̄ən aup̄ən ik̄in mēmā, ²³ “P̄ətan ək̄əku kit it̄əm īər̄man t̄əsuw̄in̄ən əh ron, ot̄əp̄əs̄ m̄əwiḡ, k̄n pan̄il̄əs̄ n̄ət̄in kit īər̄man, k̄n okaun-in n̄ərḡin mēmā Emanuel,” inu n̄ip̄ət̄in t̄əmə, “Uhḡin t̄ət̄at̄iḡ kitat m̄in.”

²⁴ K̄n n̄ian Josep t̄əmaiir, k̄n t̄əmət̄əu-p̄ən əm n̄əghat̄ən r̄əha nagelo r̄əha Īər̄əm̄ərə. K̄n t̄əmuw̄in mit Meri muwa e r̄əhan latūənu mēmā r̄əhan p̄ətan, ²⁵ m̄əto in t̄əm̄əsuw̄in̄ən əh mehm matuw̄in matuw̄in m̄ətoarus-p̄ən Meri t̄il̄əs̄ n̄ət̄in īər̄man. K̄n Josep t̄əmaun-in n̄ərḡin mēmā Iesu.

2

Net̄əm-iasol k̄əmotairahgin Iesu

¹ Iesu t̄əmaiir əp̄əh n̄it̄ən r̄əha Jutia e taon Petlehem e n̄ian Kig Herot Asol in t̄əmat̄ər̄əm̄ərə lan. K̄n uarisiḡ ik̄in, net̄əm-iasol m̄in neen k̄əmot̄isi-par is̄əu motuwa Jerusalem. Kotenat̄iḡ wir e n̄ən̄ən n̄ip̄ət̄i m̄əhau m̄in. K̄n motuwa mot̄əp̄əh mēmā, ² “?Suak̄əku u in hīə, it̄əm in t̄əmaiir mēmā in kig r̄əha net̄əm Isrel? Emotehm r̄əhan

* 1:21: Iesu, n̄ip̄ət̄i tat̄ən mēmā, “Īər̄əm̄ərə tatosmeḡəh”

1:21: Luk 1:31; 2:21

1:23: Aes 7:14

1:25: Luk 2:21

məhau təmər əpəh par, kən ekoatuwa məmə ekotos-ipən nisaiiən kəm in.”

³ Nian Kig Herot Asol təməto nəghatən əh, ilat netəm Jerusalem nikilat rafin təmərat. ⁴ Kən təmərgəfimin pris asol min ne iəgətun min rəha Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, kən matətapəh olat məmə, “?Kristo itəm Uhgın tinəmən rəkis məmə otahl-ipa, in otaiir hiə?” ⁵ Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “In otaiir əpəh taon Petlehem e nitən rəha Jutia. Məto-inu ien kit rəha Uhgın aypən, təməte tol min-nulan məmə, ⁶ ‘Ik Petlehem əpəh e nitən Juta, okol kəsənən məmə ik nat əpnəpin e netəm-iasol min əpəh ikın Juta, məto-inu etəm-iasol kit otisi-pən lam, kən in otatehm wir rəhak min netəm Isrel tahmen-pən e etəm tatehm wir rəhan sipsip min.’”

⁷ Kən Kig Herot Asol təmaun-in netəm kotenatig wir e nənən nipəti məhau min kotuwa tuəfimin anion ilat, matətapəh olat məmə məhau əh təmər ətuatip e nian naka, kən kəmotən-ipən nian rəha məhau kəm in. ⁸ Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin Petlehem motegəsin wir suakəku. Nian onəkotehm un, kən nakotos nəghatən lan motuwa məmə io min ekuwin mos-ipən nisaiiən kəm in.”

⁹⁻¹⁰ Nian kəmotəto nəghatən əh, kəmotiet motuwin, kən motehm məhau ilouin itəm kəmotehm əpəh par. Nian kəmotehm min məhau əh, nikilat təmagien təmagien. Kən məhau un təmaupən-in ilat muwin matətul ətuatip əh suakəku ilouin tətəpil ikın. ¹¹ Kən kəmotuwin əh imə, motehm suakəku ilau rəhan mama Meri. Kən kəmotisin nulilat moatos-ipən nisaiiən kəm suakəku əh. Kən kəmotielig nautə e rəhalat kətim min itəm nəmtilat tiəkis, moatos-ipən kəm in. Kəmoatos-ipən iaen u kol tatipit-ipit, ne nat kit min itəm nəmiəwin təwir

nian katuwan e nigəm, nərgin u frankinsens, ne fomat itəm nəmiəwın təwir, nərgin u mir.

¹² Kən Uhgın təmən-iaəhau ilat e napilairən məmə okəsotitəlig-pənən o Kig Herot Asol. Kən inəh ilat kəmotawilək-in Kig Herot motuwın-pən e suatip pisin moatuwin iməlat ikin.

Josep ne Meri kəmiələs Iesu məhlagim məhaluwın əpəh Ijip

¹³ Nian netəm kotenatig wir min u kəmotiet rəkis minoatuwin, kən nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa o Josep e napilairən matən-ipən kəm in məmə, “Ətul uəhai, miləs suakəku ilau rəhan mama, onəkəhlagim məhaluwın əpəh Ijip. Kən onatəhlatig əh-ikin mətoarus-pən io əm ekən-ipinə min kəm ik məmə onəkəhalitəlig-pa min, məto-inu otəsuwəhən, Kig Herot Asol team-in suakəku u məmə otohamnu.”

¹⁴ Kən əmun e nian əh lapin, Josep təmətul miləs suakəku ilau rəhan mama məhlagim mətəhaluwın əpəh Ijip. ¹⁵ Kən kəmətəhlatig e niməptən əh mətoarus-pən Kig Herot Asol otimis. Nat u tinuwa məmə otol nipahrienən e nəghatən itəm İərəmərə təmən rəkis aupən e nəghatən rəha ien kit tatən min-nulan məmə, “Emaun-in nətik iərman məmə otiet rəkis Ijip.”

Mopael min rəha Kig Herot Asol kəmotohamnu nisualkələh nəman

¹⁶ Kən e nian Kig Herot Asol təmitun məmə netəm kotenatig wir e məhau min kəməsotolən nəwian motawilək-in motagim, kən nikin təmahmə pik agin. Kən in təmahlipən rəhan mopael min məmə okotuwin Petlehem ne ikin min rafin titəlau lan, məmə okoteam-in nisualkələh iərman min itəm rəhalat nup təsaprəkis-inən nup kəiu, kən okotohamnu ilat rafin. In təmitəpun nup kəiu nəhlan

mæto-inu nikin tæmæht mæmæ nian ætuatip æh itæm netæm kotenatig kæmotehm mæhau lan. ¹⁷ Natimnat min u tæmol næghatæn u tuwa mol nipahrienæn lan itæm ien Jere-maea tinæmæn rækis aupæn ikin mæmæ, ¹⁸ “Netæm Rama kæmotæto pætan kit tætasæk tætasæk mæto-inu tatæto tærat agin. Pætan æh in Rejel, in tætasæk o ræhan nisualkælæh. Kæn mæsolkeikeæn mæmæ suah kit otuwa mæghat milæs-ipær min ræhan nætæligæn mæto-inu ræhan min nisualkælæh kinotimis rafin.”*

Josep ne Meri ne suakæku kæmæhaliet Ijip mæhalitælig-pæn Nasaret

¹⁹ Uarisig e nian Kig Herot Asol tæmimis, mæto Josep ne Meri ne suakæku katæhlatig æh æpæh Ijip, kæn nagelo kit ræha Uhgîn tæmuwa o Josep e napilairæn kit matæn-ipæn kæm in mæmæ, ²⁰ “Josep. ætul milæs suakæku ne ræhan mama kæn mæhalitælig-pæn e næptæn æh Isrel, mæto-inu netæm min u kæmotolkeike mæmæ okotohamnu suakæku, ilat kinotimis rækis.” ²¹ Kæn Josep tæmætul milæs suakæku æh ne ræhan mama, kæn mæhalitælig-pæn min e næptæn æh Isrel.

²² Mæto nian Josep tæmæto mæmæ Akeleas tæmos næme ræhan tata Kig Herot Asol matæramæra e Jutia, kæn in tæmægin nitælig-pænæn Jutia. Kæn Uhgîn tæmæghat kæm Josep e napilairæn kit min mæmæ in otæsuwinæn Jutia, kæn tæmiet muwin ikin pisin e nitæn asol Kalili. ²³ Kæn kæmæhaluwin mætæhlatig nitæn æh Kalili e taon kit, nærgin u Nasaret, mæmæ otol næghatæn ræha ien min ræha Uhgîn aupæn otuwa mol nipahrienæn. Ilat kæmotæn-ipæn mæmæ, “Okotæn mæmæ in etæm Nasaret.”

2:18: Jer 31:15 * 2:18: E ves u, nærgin u Retiel, tatætul o mama min rafin ræha Isrel. 2:23: Aes 11:1; 53:2; Luk 2:39; Jon 1:45

3

Jon Baptais tətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-9, 15-17;

Jon 1:19-28)

¹ Nup min neen tinuwa minuwın rəkis, kən Jon Baptais təmiet-arəpa, kən mətamnus-iarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Jutia ikin taruən-aruən ikin, ² matən məmə, “Otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən motuwın o Uhgın, məto-inu, nian itəm Uhgın otərəməra e netənim rafin tinatuwa iuəhkır.” ³ Jon Baptais u, itəm Aesea, ien rəha Uhgın aupən, təmatəghat-in məmə, “Suah kit tətəun əpəh ikin taruən-aruən ikin matən məmə, ‘Itəmat, otol əpen-əpenə rəha lərəməra, kən motol rəhan suatip tətuatip.’”

⁴ Jon tətuwın e natimnat itəm kəmol e nıməme nat megəh kit katən məmə kamel, kən rəhan kətəut kəmol e nuwigı kau, kən niğın nagwənən, tatun pitip ne nahui sukapak.* ⁵ Kən netənim tepət kəmotisi-pən Jerusalem, ne ikin min nitən Jutia, ne ikin min iuəhkır o nəhau əh Jotan, kəmotuwa məmə okotəplan Jon. ⁶ Kən kəmotən-iarəp rəhalat nolən rat min, kən in təmol baptais elat e nəhau əh Jotan.

⁷ Məto nian Jon təməplan məmə Farisi min ne Satusi min tepət kəmotuwa məmə otol baptais elat, kən təmənipən kəm ilat məmə, “!Itəmat nəkotahmen e təgəluə

3:2: Mat 4:17; Mak 1:15 3:3: Aes 40:3 * 3:4: Jon tətuwın e natimnat itəm tahmen e rəha ien Elaija təmatuwın lan aupən.

(2 King 1:8, Sek 13:4). Netəm Isrel, nikilat təmatəht məmə Elaija otitəlig-pa min e nətueintən nian kit min məmə otol əpen-əpenə e netənim o nuwamen rəha Kristo (Mal 4:5-6). Uarisig, Iesu təmuhapik lan məmə Jon in ien kit tahmen e Elaija itəm niki netənim tatəht məmə otuwa min. (Mat 11:14, 17:10-13). 3:4: 2 King 1:8

min! Rəhatəmat nolən teko-eko. ?Nikitəmat təht məmə okəmə nəkoatol əm baptais u, kən onəkotagim tənin nalpənən ne neməha rəha Uhgın itəm otuwa? !Kəp! ⁸ Otol natimnat itəm koatəgətun məmə nəmotəuhlin nətəligən rəhatəmat, motapəs pahrien nolən rat min, kən motuwın o Uhgın.

⁹ “Kən sotən atipən kəm itəmat e nausitən məmə itəmat nəkotətuatip əm məto-inu itəmat noanol min rəha Epraham. !Kəp! Inu nat əpnapin əm. Iatən kəm itəmat məmə nat əpnapin kəpiel min əm, məto Uhgın titun nəuhlinən ilat kotuwa noanol min rəha Epraham.† ¹⁰ Məto-inu roiu ne, Uhgın tinətul matip rəkis məmə otahtil-pən nig əpəh e nəukətin. Kən okəmə nig kit təsoe-inən noan itəm təwir, kən in otahtil mərəkin-pən e nigəm.

¹¹ “Roiu, iatol baptais etəmat e nəhau məto-inu, itəmat nəmotəuhlin rəhatəmat nətəligən o nolən rat min rəhatəmat. Məto etənim kit otuwa itəm rəhan nəsanənən ne nepətən taprəkis-in io. Kən io ləhau agın, esahmen-pənən məmə ekiləs rəhan put tahmen e rəhan iolwək. Kən suah əh, in otol baptais etəmat e Narmin Rəha Uhgın ne nigəm. ¹² In tatətul matip o nakilən nolən rəha netənim məmə otoor netənim, tahmen-pən e etəm tətəsum ma-toor nagwənən təwir ne nagwənən tərət. Tatos nagwənən təwir matuwın latuənu. Məto tatərakin-pən nagwənən tərət e nigəm asol itəm tatuəp namnun tikə.”

*Jon təmol baptais e Iesu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)*

3:7: Mat 12:34; 23:33 † 3:9: Netəm Isrel, nīkilat təht məmə in nat asol məmə ilat noanol pahrien rəha Isrel, məto nat asol e niganəmti Uhgın məmə netənim okotəkəike kəuhlin rəhalat nətəligən kən motol nəwian. 3:9: Jon 8:33,39; Rom 4:12 3:10: Mat 7:19; Luk 13:6-9 3:11: Jon 1:26-27,33; wək 1:5

¹³ Kən Iesu tēmiet e nitən Kalili muwa e nəhau Jotan mēmə Jon otol baptais lan. ¹⁴ Məto Jon tatən-iəhau əskasik in mən-ipən mēmə, “Tətuatip əm mēmə ik onəkol baptais lak. ?Təhro natuwa mēmə ekol baptais lam?” ¹⁵ Məto Iesu təmən-ipən kəm in mēmə, “Kəp. Pəs otol nəhlan roiu. E nolən əh, kilau okioal nat kit itəm Uhgın tolkeike.” Kən Jon təmegəhan-in.

¹⁶ Kən Jon təmol baptais e Iesu, kən roiu agin Iesu təmər e nəhau, kən əmun nego e neai təmerəh, kən təməplan Narmin Rəha Uhgın təmeiuaiu-pa tahmen e mak, kən məpələh-pər lan. ¹⁷ Kən nəwia Uhgın təmisi-pən e neai matən mēmə, “Inu nətik keike itəm iakolkeike pık, kən nikik tagien pık ron.”

4

Setan təmos-ipən-os-ipən
kəm Iesu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Kən Narmin Rəha Uhgın təməghat-pən e niki Iesu mēmə in otuwın əpəh ikin taruən-aruən ikin mēmə Setan otos-ipən-os-ipən kəm in. Kən Iesu təmuwın ikin. ² Kən Iesu təmapəs nagwənən o nian foti, e nərauiəgən ne lapın, kən uarisig lan nəumis təmus pık. ³ Kən Setan təmuwa minatos-ipən-os-ipən kəm Iesu mən-ipən kəm in mēmə, “Okəmə ik Nəti Uhgın, ən-ipən kəm kəpiel min pəs kotəuhlin ilat motuwa motol pıret lan.”

⁴ Məto Iesu təmuhalpın nəghatən rəha Setan mēmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın mēmə, ‘Netəmim okol kəsotatigən e nagwənən əm, məto okotatig e nəghatən min rafin itəm tətisi-pən o Uhgın.’”

3:16: Jon 1:32 3:17: Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 12:18; 17:5; Luk 9:35 4:1:
Hip 2:18; 4:15 4:2: Eks 34:28 4:4: Dut 8:3, Kol 1:16-17

⁵ Kæn Setan tæmit Iesu mian æpæh Jerusalem, e nætuei nimæ æpæh ilis agin e Nimæ Ræha Uhgîn, ⁶ kæn mæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Okæmæ ik Næti Uhgîn, ætipæn æpæh læhau e nisip, mæto-inu Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Uhgîn otæn-ipæn kæn ræhan nagelo min mæmæ okoatehm wir ik, kæn motilæs æm ik ilis e nelmilat mæmæ nækæsorinæn nelkæm mæsin ne e kæpiel.’”

⁷ Kæn Iesu tæmuhalpîn næghatæn ræha Setan mæmæ, “Naoa Ræha Uhgîn tatæn min mæmæ, ‘Okol nækæstos-ipæn-os-ipænæn kæn ræhatæmat Iæramæra Uhgîn mæmæ otol nat kit, kæn mæmæ onækotæplan mæmæ in tætatig itæmat min, o kæp.’”

⁸ Kæn Setan tæmit min Iesu mian æpæh ilis e nitot asol, kæn tæmægætun in e kantri min rafin e nætueintæn, ne næsanænæn ræhalat, ne natimnat wir agin min rafin itæm kotatig lan, ⁹ kæn tæmæn-ipæn kæn Iesu mæmæ, “Natimnat rafin min æh, oekos-ipinæ kæn ik mæmæ onatæramæra olat, okæmæ nækisin-pa nulim kæn mæfak-pa kæn io.”

¹⁰ Kæn Iesu tæmuhalpîn ræhan næghatæn mæmæ, “!Uwîn isæu, Setan! Naoa Ræha Uhgîn tatæn mæmæ, ‘Onækotæfak æm kæn ræhatæmat Iæramæra Uhgîn, kæn in æm, onækotol æm ræhan nætæligæn.’”

¹¹ Kæn Setan tæmagim mapæs Iesu, kæn nagelo min kæmotuwa motasitu lan.

Iesu tinætuoun matæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn e nitæn Kalili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² Kæn e nian æh, kæmaskælim Jon Baptais kilæs-ipæn e kalapus. Kæn nian Iesu tæmæto næghatæn lan, kæn in tæmiet muwîn e nitæn Kalili. ¹³ Kæn tæmapæs natigæn Nasaret, kæn miet muwîn æpæh læhau e taon kit, nærgin u

Kapaneam, iuæhkir o Lek Kalili, kæn mætätig ikin æh e nitæn asol ræha noanol min ræha Sepulun ne Naptali aupæn.

¹⁴ Tæmuwin ikin æh mæmæ næghatæn ræha ien Aesea otuwa mol nipahrienæn lan itæm tæmæn aupæn mæmæ, ¹⁵ “Næptæn ræha noanol ræha Sepulun, ne næptæn ræha noanol ræha Naptali tatæmæhl e suatip tatuwin e lek Kalili, entænipæn-pæn e næhau Jotan. Inu nitæn asol Kalili, ima Iaihlua min.

¹⁶ Netæm ikin kæmotatig e napinæpæn, mæto kæmotæplan næhag-æhagæn asol kit. Kæn tinatian, kæn næhag-æhagæn asol tæmasiægæpin ilat itæm kæmotatig e napinæpæn ræha nimisæn u tatæfætæn ilat nian rafin.”

¹⁷ Kæn mætuoun e nian æh, Iesu tæmatæn-iaræp næghatæn ræha Uhgîn matæn mæmæ, “Otæuhlin itæmat e ræhatæmat nolæn rat min, kæn motitælig-pæn o Uhgîn, mæto-inu næræmæraæn ræha Uhgîn tinatuwa iuæhkir.”

Iesu tæmaun-in netæmim kuwit mæmæ okotætu-pæn in (Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Iesu tæmætaliwæk e nikali Lek Kalili, kæn mæplan suah mil kæiu ilau pian, Antru ne Saimon, u nærgîn kit min u Pita. Ilau katuæraakin net e Lek Kalili mæto-inu ilau etæmim mil ræha niuwæn næm min. ¹⁹ Kæn tæmæn-ipæn kæm ilau mæmæ, “Uea, mætu-pa io, muea ræhak etæmim mil, kæn io ekol itæmlau nakuea etæmim mil ræha niuwæn netæmim mæmæ okotuwa ræhak min netæmim.” ²⁰ Kæn roiu agîn, ilau kæmuapæs ræhalau net, kæn muætu-pæn.

²¹ Kæn Iesu tæmaliwæk muwin noan mæsin min, kæn mæplan suah mil kæiu min ilau pian, nærgilau u Jemes ne Jon, næti Sepeti mil. Katuæpælæh e nipægnoa pot ilæhal ræhalau tata matuæhl wir ræhalau net min, kæn Iesu tæmaun-in ilau mæmæ okuea miauarisig-in in. ²² Kæn roiu agîn, ilau kæmuætul muapæs pot ne tata ræhalau, kæn muætu-pæn Iesu.

Iesu tæmægætun netæmim kæn matol-wir netæmim e nimisæn

(*Luk 6:17-19*)

²³ Kæn Iesu tæmaliwæk ikin min rafin e nitæn Kalili, matægætun netæmim æpæh e nimæ min ræha nuæfiminæn, kæn matæn-iaræp namnusæn tæwir ræha næræmæwææn ræha Uhgîn kæm netæmim, kæn matol-wir netæmim itæm koatimis e nimisæn rafin, ne netæmim itæm nipætilat tærat o nimisæn rafin. ²⁴ Kæn namnusæn e Iesu tæmitælau rafin e profens ikin Siria, kæn netæmim kæmotæmik netæmim rafin itæm koatimis motuwa o Iesu, ræhalat nimisæn tol min-nulan: neen koatimis, neen nipætilat titahmæ, neen narmin rat tætatig elat, neen koatos nimisæn ræha mænig moataut, kæn neen nipætilat mæsin tæmimis. Mæto Iesu tæmol-wir ilat. ²⁵ Kæn nimanin netæmim kæmotiet e nitæn Kalili, ne ikin Tekapolis, ne Jerusalem æpæh Jutia, ne ikin pisin min neen æpæh Jutia, ne ikin min entænipæn-pæn e næhau Jotan, kæn ilat rafin kæmotuarisig-in Iesu.

5

æpæh ilis e nitot, Iesu tæmægætun ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in

¹ Nian Iesu tæmæplan nimanin netæmim itæm koatætæwææn in, kæn in tæmuwin æpæh ilis e nitot, kæn mæpælæh, kæn ræhan netæmim itæm koatuarisig-in in, ilat kæmotuwa.

² Kæn minætuoun matægætun ilat.

Netæmim itæm koatætig e næwiræn pahrien

Iesu tæmæn mæmæ,

³ “Nakoatætig e næwiræn pahrien nian nækoatilæs-iæhau itæmat, moatæn e nikitæmat mæmæ nakoatækul-pæn æm e Uhgîn. In næwiræn pahrien mæto-inu, itæmat netæmim ræha Uhgîn, kæn in tætæwæwæ etæmat.

4:23: Mat 9:35; Mak 1:39; Wæk 10:38

4:24: Mak 6:55

4:25: Mak

3:7-8 5:3: Aes 57:15

- ⁴ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nakoatasək kən nikitəmat titahmə.* In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgin otos-iəhau nikitəmat.
- ⁵ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nəsosot-ipər atipən itəmat. In nəwirən pahrien məto-inu, o nian kit Uhgin otos-ipinə nətueintən kəm itəmat u rəhan min.
- ⁶ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nakotolkeike pik e nikitəmat rafin aɡin məmə nəmegəhən rəhatəmat okotəuatip e niganəmti Uhgin. In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgin otol rəhatəmat nəmegəhən kotəuatip e niganəmtin.
- ⁷ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nakotasəkitun netəmin. In nəwirən pahrien məto-inu, Uhgin otasəkitun itəmat.
- ⁸ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nikitəmat tətəuatip məwir. In nəwirən pahrien məto-inu, onəkotəplan Uhgin.
- ⁹ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian itəmat netəmin rəha nələhəuən nəməlinuən. In nəwirən pahrien məto-inu, okaun-in itəmat məmə nenəti Uhgin.
- ¹⁰ Nakoatatig e nəwirən pahrien nian nəkoatol natimnat itəm kotəuatip e niganəmti Uhgin, kən netəmin koatol tərət kəm itəmat ron. In nəwirən pahrien məto-inu, itəmat netəmin rəha Uhgin, kən in tatərəməre etəmat.
- ¹¹ “Nakoatatig e nəwirən pahrien nian netəmin koatol natimnat min tərət kəm itəmat məto-inu itəmat

* 5:4: Iesu təsən ətuatipən ikin-u məmə suah kit təmahro nikin titahmə. Kəm-naka nikin titahmə o nolən rat rəhan, o kəm-naka nikin titahmə məto-inu suah kit təmimis, o kəm-naka in nat kit min. 5:4: Aes 61:2-3; Nol Əpən 7:17 5:5: Sam 37:11 5:6: Aes 55:1-2 5:10: 1 Pita 3:14

netəmim rəhak, inəh koatən rat itəmat, kən moatərəkin itəmat, kən moateiuə-in itəmat moatən nəghatən tərət min moatərəkin itəmat lan. ¹² Nipahrienən, netəmim kəmoatol nolən ahmen min əm kəm ien min aupən ikin itəm ilat koatol kəm itəmat. Kən otagien pik, məto-inu nətouən asol rəhatəmat tətətig əpəh e nego e neai.

Sol ne nəhag-əhagən

(Mak 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Itəmaṭ nəkotahmen e sol kəm netəmim rafin e nətueintən.† ? Məto okəmə rəhan nətehenən tinikə, otəhro muwa mətehen min? Təsəwir minən o nat kit min, okərakin, kən netəmim kotaliwək lan. ¹⁴ Itəmat nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən. Taon itəm kəmol əpəh ilis e nitot, okol təsəhluaigən. ¹⁵ Kən etəmim kit tikə məmə otasiepən e lait, kən məfətain-iəhau e kətim. Kəp, nian tasiepən e lait, kən in otəkəike mətu-pər ikin lait tatəpələh ikin məmə lait otasiəgəpin rafin nipəgnoa nimə o netəmim rafin. ¹⁶ Kən e nolən ahmen min əm, otol rəhatəmat lait e nəmegəhən rəhatəmat tasiə məmə netəmim okotəplan wək wir min itəm itəmat nəkoatol, kən ilat okotiləs-ipər nərgi tata Uhgın itəm tətətig e nego e neai.”

Lou rəha Moses

¹⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Təsəwirən məmə nikitəmat otəht məmə emuwa məmə ekərakin Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses ne ien min aupən. !Kəp! Eməsuwamən məmə ekərakin ilat, məto

5:11: 1 Pita 4:14 5:12: 2 Kron 36:16; Wək 7:52 † 5:13:
Sol tatol nəgwanən tatətehen wir, kən məsəratən. Təwir məmə nolən rəhatat otətasitu e netəmim məmə ilat ko-
tuwa netəm kotətuatip. Məto tərət okəmə nolən rəhatat
tatiuw-pən netəmim e nolən rat. 5:14: Jon 8:12; 9:5 5:15:
Mak 4:21; Luk 8:16; 11:33 5:16: Efes 5:8-9; 1 Pita 2:12

emuwa mämə ekol nıpəti nəghatən min əh okotuwa motol nıpahrienən. ¹⁸ Pahrien, iatən kəm itəmat mämə nian nəptən ne neai kətuatig, kən Lou, in min otatig. Kən okol nat kit otəsikəən lan, nat əpnəpın in leta əkəku agın, kən Lou otətul motol wək mətoarus-pa nəghatən min rafın rəha Lou kotuwa motol nıpahrienən lan. ¹⁹ Kən, o nat əh inəh, suah kit itəm tapəs Lou matəgətun netəmim min mämə ilat min okotapəs, nat əpnəpın in Lou kit ləhau agın, kən okotaun-in suah əh mämə in ləhau agın e nərəmərəən rəha Uhgın. Məto suah kit itəm tatol Lou min əh, matəgətun netəmim lan, kən okotaun-in suah əh mämə in ilis agın e nərəmərəən rəha Uhgın. ²⁰ Iatən nəhlan kəm itəmat məto-inu, rəhatəmat nolən otəkəike mətuatıp wir agın e nıganəmıti Uhgın, taprəkis-in nolən min rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou itəm nıkilat əm təht mämə kotətuatıp wir. Okəmə rəham nolən təsətuatıp wırən nəhlan, kən okol nəsuwinən matig ahgın nərəmərəən rəha Uhgın.”

Suah kit itəm neməha tatol
(Luk 12:57-59)

²¹ Kən İesu təmən min mämə, “İtəmat nəmotəto rəkis nəghatən itəm iəgətun min kəmotən kəm pipi rat min rəhatəmat aupən. İlat kəmotən mämə, ‘Əsotohamnuən etəmim,’ kən ‘Etəmim itəm təmohamnu itəm, otəkəike mətul e nıganəmıti kot mos nalpınən.’ ²² Məto io iatən kəm itəmat mämə,[‡] okəmə suah kit neməha tatol o nat kit pian təmol, kən tətuatıp mämə suah əh itəm neməha təmol, otətul e nıganəmıti kot. Kən okəmə suah kit tatən rat pian, kən tətuatıp mämə in otətul e nıganəmıti kaonsel

5:17: Rom 3:31 5:18: Luk 16:17; 21:33 5:19: Jem 2:10 5:21: Eks 20:13; Dut 5:17 ‡ 5:22: İesu təməsənən mämə Lou in tərə. Məto in tatən-iarəp lou itəm təwir pik, kən matek nıki netəmim.

asol. Kæn okәмә suah kit tәtau-iәrmis-in suah kit,[§] kæn tәtuatip mәмә etәм tәмән nәghatән әh otuwin e nigәм asol.

²³ “Kæn o nat әh inәh, okәмә nian natuwin e olta e Nimә Rәha Uhgın mәмә onәkos-ipән nat kit kәм Uhgın, mәto ikin әh, nikim tinәht piam itәм tatol nemәha kәм ik o nat kit nәmol kәм in itәм tәsahmenән, ²⁴ әpәs pitән rәham nat әh, kæn muwin mәplan piam muәg-әtuatip-in nәtәligән rәhatәlau, muapәs nolә tikimir, muea iolitilau min, kæn uarisig nәpanitәlig muwin mos-ipән nat kit rәham kәм Uhgın e olta әpәh e Nimә Rәha Uhgın.

²⁵ “Kæn okәмә nәmol nat kit tәsahmenән e etәmim kit, kæn etәmim un tolkeike mәмә otilәs ik muwin e kot, tәwir mәмә nakuwin uәhai әm, nian nәsianән әh e kot, kæn muәg-әtuatip-in nipәgnәmtin rәhatәlau pitән. Okәмә nakapәs, etәmim un otilәs-ipән ik e nelmi etәм tәtakil nәghatән, kæn etәм tәtakil nәghatән otos-ipән ik e nelmi polis, kæn polis otilәs-ipән ik e kalapus. ²⁶ Nipahrienән iatән kәм itәmat mәмә, okәмә tol nәhlan, okol nәsietән e kalapus mәtoarus nakәtou rafin agın nalpinән rәham.”

Etәmim itәм tәtaklәh-in pәtan

²⁷ Kæn Iesu tәtakәike matән-ipән kәм ilat mәмә, “Itәmat nәmotәto rәkis nәghatән u mәмә, ‘Itәmat itәм nәmotol marit rәkis, nәsotaklәh-inән nipitan pisin min.’

²⁸ Mәto io, io iatән kәм itәmat mәмә nian suah kit itәм tinol marit rәkis tatәplan pәtan pisin kit matolkeike mәмә otaklәh-in, kæn in tinol rәkis tәfagә rat e nikin, tahmen әm mәмә in tinaklәh-in pahrien. ²⁹ Okәмә niganәmtim tol ik natol tәfagә, kæn tәwir mәмә nakilәs-irәkis mәрakin. Tәmәwir mәмә nipәtim mәsin tikә,

§ 5:22: Nәghatән u “tәtau-iәrmis-in,” tәtәghat-in nәghatән min tahmen e “Ik iәrmis,” o “Ik ialmәl,” o “Rәhm-kapә tәpia,” o “Ik nәti iәrmis.” 5:22: 1 Jon 3:15

5:23: Mak 11:25 5:27: Eks 20:14; Dut 5:18

taprækis-in nipätim rafin okärakin-pän e nigäm asol namnun tikä. ³⁰ Kän okämä nelmäm tol ik natol táfagä, kän täwir mämä nakätatip rækis mörakin. Tämäwir mämä nipätim mäsin tikä, taprækis-in nipätim rafin okärakin-pän e nigäm asol nammun tikä.”*

*Etämim itäm tätapäs
rəhan pətan*

*(Mat 19:9; Mak 10:11-12;
Luk 16:18)*

³¹ Kän Iesu tämən min mämä, “Itəmat nəmotəto rækis nəghatən u mämä, ‘Etämim itäm otapəs rəhan pətan, in otəkəike mos-ipən naoa kit kəm in itəm tatəgətun mämä in tinapəs in.’ ³² Məto io, io iatən kəm itəmat mämä, okämä pətan kit itəm təmol marit təsuwinən mehm suah pišin kit, məto rəhan iərman tatol tifos mətəpəs in, kən suah un tatol táfagə rat. Kän okämä pətan əh tatətəu-pən suah pišin, kən pətan əh tatol táfagə, məto nəmkakiəhən rəha iərman rəhan aupən. Kän suah u itəm tatit pətan əh, in min tatol táfagə.”

Noanawil min

³³ Kän Iesu tämən min mämä, “Nəmotəto rækis nəghatən kit min itəm iəgətun min kəmotən kəm rəhatat pipi min aupən mämä, ‘Nəsotətəghlən noanawil min rəhatəmat itəm nəmos, məto nəkotəkəike motol nat naka itəm nəmos noanawil lan kəm Uhgın mämä nəkotol.’ ³⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat mämä, sotos əmən noanawil o nat kit mämä otol rəhatəmat

5:29: Mat 18:9; Mak 9:47 * 5:30: Inu nimaa nəghatən itəm tatəgətun mämä Iesu tolkeike mämä kitat okotəkəike motol wək əskasik o napəsən rəhatat nolən rat min. 5:30: Mat 18:8; Mak 9:43 5:31: Dut 24:1-4; Mak 10:4 5:33: 1 Kor 7:10-11 5:33: Lev 19:12; Nam 30:2; Dut 23:21

nəghatən təskasik. Sotosən noanawil o nego e neai mətō-inu ikin əh Uhgīn tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgīn. ³⁵ Kən sotosən noanawil o nətueintən mətō-inu ikin əh Uhgīn tatəramərə lan, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgīn. Kən sotosən noanawil o Jerusalem mətō-inu ikin əh in taon rəha Uhgīn, u in Kig asol ikin, kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgīn. ³⁶ Kən sotosən noanawil o rəhatəmat-kəpə, mətō-inu rəhatəmat nəsanənən tikə məmə nakotəuhlin noanutəmat kit tuwa məruən o mapin. Uhgīn əm tatəramərə e natimnat e nəmegəhən rəhatəmat. Kən nolən əh tahmen məmə noatos noanawil o Uhgīn. ³⁷ Mətō apəs rəhatəmat nəghatən nian rafin otən əm nīpahrienən. Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘əwəh,’ kən nakotən əm məmə, ‘əwəh.’ Kən okəmə rəhatəmat nətəligən e nat kit in ‘kəpə,’ kən nakotən əm məmə, ‘kəpə.’ Nəghatən min itəm kotəprəkis-in ‘əwəh’ o ‘kəpə,’ koatisi-pən e Setan.”

Nalpinən

(Luk 6:29-30)

³⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nəmotəto rəkis nəghatən kit məmə, ‘Okəmə suah kit tərəkīn niganəmtim kit, kən netəmim okotərəkīn min niganəmtin kit. Kən okəmə suah kit tərəkīn nəluəm kit, kən netəmim okotərəkīn min nəluin kit.’ ³⁹ Mətō io, io iatən kəm itəmat məmə, nəsalpinən nəratən kəm etəmim itəm təmōl tərət kəm ik. Okəmə suah kit təhai ik mem nīkapim matip, kən nakəkəike maləlin-pən min nīkapim mol pəs tem min. ⁴⁰ Kən okəmə suah kit tīləs ik mian e kot, kən matəkəike ron ik məmə nakos-ipən rəham sot əkəku kəm in məmə

5:34: Aes 66:1; Mat 23:22; Jem 5:12
Eks 21:24; Lev 24:20; Dut 19:21

5:35: Sam 48:2; Aes 66:1 5:38:

otæg-ætuation-in rəhatəlau nəratən, kən nakəkəike mos-ipən mīn rəham sot asol. ⁴¹ Kən okəmə mopael kit rəha netəm Rom tatəkəike ron ik məmə nəkiləs rəhan kətīm muwin kilometa kitiaḥ, məto ik nakəkəike mīlās mīn muwin kilometa kit mīn tol kəiu. ⁴² Okəmə suah kit tatesiə-in ron ik, kən ik nakəkəike mos-ipən kəm in. Kən okəmə suah kit tolkeike məmə in otos rəham nat kit muwin kənu mos mitəlig mīn muwa, kən nəsənən məmə nakapəs, nakəkəike mos-ipən.”

*Nolən rəha nolkeikeən
tikimīr mīn*

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Kən Iesu təmən mīn məmə, “Nəmotəto rəkis məmə, ‘Onəkotolkeike rəhatəmat mīn, kən motetəhau tikimīr mīn rəhatəmat.’ ⁴⁴ Məto io, io iatən kəm itəmat məmə onəkotolkeike rəhatəmat tikimīr mīn, kən motəfak o netəm mīn u itəm koatol nəratən kəm itəmat, ⁴⁵ kən nolən əḥ otəgətun məmə itəmat nenəti Uhgīn rəhatəmat itəm tətatiḡ ilis e nego e neai. Kən otol nəḥlan məto-inu rəhatəmat tata Uhgīn təmol mitḡar tətasiəḡəpīn netəmim itəm kotəwir ne netəmim itəm kotərat, kən in mətahlipa nuhuən kəm netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəḥən tətuation, ne netəm mīn u itəm rəhalat nəmegəḥən təsəuation. ⁴⁶ ?Okəmə nakotolkeike əm netəm mīn u itəm kotolkeike itəmat, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otətou itəmat o nolən kit itəm təwir? !Kəp! !Netəm mīn u itəm koatos məni rəha takis, itəm katən məmə netəm rat, ilat mīn kotolkeike ilat mīn! ⁴⁷ ?Kən okəmə nakotos əm itəmat mīn neen moatəghat kəm ilat mīn, məto tahro? ?Nikitəmat təht məmə nəkoatol nat kit itəm in təwir taprəkis-in netəm əpnarīn? Kəp. Netəmim mīn itəm kəsotitunən Uhgīn, ilat mīn koatol nəḥlan. ⁴⁸ Tol nəḥlan, itəmat nenəti Uhgīn, nəkotəkəike motol nolən

itəm in təwir mətuatip nian rafin, tahmen-pən əm məmə rəhatəmat Tata Uhgın in tatol.”

6

Nolən mın itəm təwir kəm Uhgın

¹ Kən Iesu təmən mın məmə, “Sotolən məmə nəkotol nolən mın itəm təwir kəm Uhgın məmə netəmim okotəplan itəmat ron. Okəmə nəkotol məmə netəmim okotəplan, kən Uhgın əpəh e nego e neai otəsətouən itəmat ron.

Nolən itəm təwir o nos-ipənən kəm ian-rat mın

² “Tol nəhlan, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəsotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Nian ilat kotasitu e ian-rat mın, rəhalat iolwək mın koatahl təwi moatol-arəp e nimə rəha nuəfiminən ne ihluə e suatip asol məmə netəmim okotitun. Koatol nəhlan məmə netəmim okotisiai-in ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə, ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisaiiən rəha netəmim. ³ Məto itəmat, okəmə nakotos-ipən nat kit kəm ian-rat mın məmə nakotasitu elat, nəkotəkəike motol məmə netəmim okəsotəplanən, nat əpnapın rəhatəmat mın netəmim. ⁴ Otol nəhlan məmə netəmim okotəruru rəhatəmat nolən wir mın, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mın, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wir mın.”

Nolən rəha nəfakən
(Luk 11:2-4)

⁵ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nian nakotəghat kəm Uhgın e nəfakən, kən sotolən e nolən rəha netəmim itəm rəhalat nənən təwir, məto nikilat tamkimik. Netəm mın əh, ilat kotalkeike məmə okotətul əpəh e nimə

rəha nuəfiminən, ne ihluə e suatip asol, kən motəfak məmə netənim okotəplan motəto ilat. Nipahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kinotos rəkis nətouən rəhalat, inəh nisiiən rəha netənim. ⁶ Məto nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, nakotuwin əpəh e nipəgnoa nimə rəhatəmat, kən motahtosig e toa, kən motəfak kəm Uhgīn itəm tətətig ikin əh itəm netənim kəsotəplanən itəmat. Kən rəhatəmat Tata itəm tətəplan rəhatəmat nolən anion min, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wir min.

⁷ “Kən nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, so-targətəinən nəghatən min tətət tətət u nipətīn tikə, təhmen e netəm kotəruru Uhgīn. Nikilat təht məmə rəhalat uhgīn min okotəto ilat o nəghatən min tətət itəm koatəfak moatən. ⁸ Sotolən məmə ilat ne, məto-inu uarisig nakotəpəh ron, məto rəhatəmat Tata Uhgīn tīnītun rəkis nat naka itəm nakotoleike.

⁹ “Kən tol min-nəhlan, nian nakotəghat kəm Uhgīn e nəfakən, kən otəfak mihin nulan: ‘Tata rəhatimat itəm nətatig e nego e neai, pəs netənim kotīsiāi-in ik.

¹⁰ Pəs nərəmərən rəham tuwa, kən pəs nat itəm ik nakolkeike in otuwa mol nipahrienən lan ikin-u e nətueintən, təhmen-pən əm ilis e nego e neai.

¹¹ Os-ipa nagwənən kəm itimat təhmen-in rəha nian roiu.

¹² Kən aluin məsalpinən, nolən rat min rəhatimat, təhmen-pən əm məmə itimat ekotaluin məsotaskəlīm-iəkisən e nikitimat nolən rat min rəha netənim itəm koatol nəratən kəm itimat.

¹³ Kən segəhan-inən itimat ekotuwin ima nos-ipən-os-ipənən, ikin itəm məta oekotakiə motol nolən rat, məto os-irəkis itimat e nelmi Setan.’

6:5: Mat 23:5; Luk 18:10-14 6:7: 1 King 18:26-29 6:8: Mat 6:32
 6:10: Luk 22:42 6:12: Mat 6:14-15; 18:21-35 6:13: Luk 22:40; Jem
 1:13; Jon 17:15; 2 Tes 3:3; 2 Tim 4:18

¹⁴ “Okəmә itəmat nəkotaluin, məsotaskəlīm-iəkisən e nikitəmat nolən rat mīn rəha netənim itəm koatol kəm itəmat, kən rəhatəmat Tata Uhgīn e nego e neai, in otaluin məsalpīnən, rəhatəmat nolən rat mīn. ¹⁵ Məto okəmә itəmat nəsotaluinan, motaskəlīm-iəkis e nikitəmat nolən rat mīn rəha netənim itəm koatol kəm itəmat, kən okol rəhatəmat Tata Uhgīn otəsaluinan kən malpīn nolən rat mīn rəhatəmat.”

Nolən rəha nətuakəmən

¹⁶ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Nian nakotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgīn, sotolən niḡanəmtitəmat təpou tahmen-pən e netəm mīn u itəm rəhatəmat nənən təwīr, məto nīkilat tamkīmīk. İlat koatol niḡanəmtīlat tol pīsin, məmə netənim okotəplan ilat məmə nəumis tīnus ilat, kən netənim okotīsiai-in ilat. Nīpahrienən iatən kəm itəmat məmə ilat kīnotos rəkīs nətouən rəhalat, inəh nīsiaiən rəha netənim. ¹⁷ Məto nian nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, onəkotaikuas e niḡanəmtitəmat, kən motol-pən oel etəmat, ¹⁸ məmə netənim okəsoṭəplanən məmə nakotətuakəm motapəs nagwənən moatəfak kəm Uhgīn, kən rəhatəmat Tata itəm tatəplan rəhatəmat nolən anion mīn, in otətou itəmat o rəhatəmat nolən wīr mīn.”

Nat təwīr əpəh e nego e neai

(Luk 11:34-36)

¹⁹ Kən Iesu təmatən mīn məmə, “Təsəwīrən məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn e nətueintən u məmə rəhatəmat nautə oṭepət, məto-inu e nətueintən u, wīn mīn kotitun nunən, kən namtəən tītun nərəkīnən natimnat mīn əh, kən iakləh mīn kotitun nəhapən rəhatəmat nīmə motuwīn imə kakləh-in rəhatəmat natimnat. ²⁰ Məto təwīr məmə nəkotuargətain rəhatəmat nat wīr mīn əpəh e nego e neai. İkin əh wīn mīn

kəsotunən, kən namtəən okol təsərəkinən natimnat min əh, kən iakläh min okol kəsotakläh-inən. ²¹ İatən nəhlan məto-inu, ikin pəhruən rəhatəmat natimnat wir min koatəmähl ikin, məto nian rafin nikitəmat otəkəike matəht natimnat min əh-ikin əh.

²² “Niganəmtim in tahmen e lait itəm tatos-ipən nəhag-əhagən kəm nıpətım. Okəmə niganəmtim mil kuəwir, tahmen əm məmə nıpətım tərıoah e nəhag-əhagən. ²³ Məto okəmə niganəmtim mil kuərat, tahmen əm məmə nıpətım in tərıoah e naluginən. !Kən okəmə nəhag-əhagən e nıpətım in napınəp əmən, tahmen əm məmə ik nəkətətig e napınəpən asol aɡin-əh!”*

²⁴ “Etənim tikə itəm titun nuwamən in slef rəha etəm-iasol kəiu. Okəmə in tətəlkut məmə otol nəhlan, kən otolkeike kit mol nəwian, kən metəhau kit məsolən nəwian. Okol nəsolən slef rəha Uhgın ne məni e nian kitıəh əm.”

Təsəwırən məmə
nakotətəlig-in pik

(Luk 12:22-31)

²⁵ Kən İesu təmən məmə, “Kən o natimnat min əh, io iatən kəm itəmat məmə, təsəwırən məmə nakotətəlig-in pik rəhatəmat nəmegəhən məmə onəkotun naka, kən motənim naka. Kən təsəwırən məmə nakotətəlig-in pik nıpətıtəmat məmə onəkotos hiə rəhatəmat napən. ?Nəukəti nəmegəhən rəhatimat tatəmegəh əm e nagwənən, o kəp? Kəp. ?Kən naka in nat asol o nıpətıtəmat, napən, o kəp? Kəp. ²⁶ Otəplan-tu məniɡ min itəm koatiwig moatan. İlat kəsotasumən, kən ilat

6:20: Mat 19:21; Luk 18:22 * 6:23: Nıpətın kit rəha “niganəmtim mil kuəwir” təmə, ik etəm kit itəm nıkim tagien o nasituən netənim e rəham məni. Kən nıpətın kit rəha “niganəmtim mil kuərat” təmə, ik iaumıs kit. 6:25:

Fil 4:6; 1 Tim 6:6-8; 1 Pita 5:7

kəsotələhəu-wirən nagwənən e nīpəgnoa nimə, məto Tata rəhatəmat e nego neai, in tatos-ipən nagwənən kəm ilat. ?Kən e niganəmtin, nikitəmat təht məmə in tolkeike pik itəmat taprəkis-in mənig min? !Əwəh! ²⁷ ?Nikitəmat təht məmə rəhatəmat nətəligən pik titun nolən rəhatəmat nəmegəhən təfəməh? !Kəp! Nolən rəha nətəligən pik təsafin-pənən aua kitiəh əm e rəhatəmat nəmegəhən.

²⁸ “?Kən təhrol nikitəmat tatəht pik napən onəkotuwīn lan? Nikitəmat təht-tu nəguī nig min itəm koatəwīə əpnapīn əm. Ilat kəsotol pikən wək o nəhlən rəhalat napən. ²⁹ Məto ekən kəm itəmat məmə Kig Solomon, in etəmim rəhan nautə tepət, kən rəhan napən itəm tatuwīn-in, ilat kotəwir motaprəkis. Məto nəguī nig əpnapīn min kotəwir taprəkis-in rəhan napən. ³⁰ Uhgīn təmol manuwihl əpnapīn əm təwir pik e nəguī nig min əh. Məto manuwihl əh in rəha nian kitiəh əm, kən olawig kuwan e nigəm. ?Kən okəmə Uhgīn tatol-wir manuwihl əh, kən nikitəmat təht məmə Uhgīn otos-ipinə napən itəm nəkotəkəike motuwīn lan? !Əwəh! In otol nəhlan. !Ei, rəhatəmat nahatətəən in təkəku agīn!

³¹ “Tol nəhlan, təsəwirən məmə itəmat nakotətəlig-in pik məmə, “?Ekotun naka?” o “?Ekotənim naka?” o “?Ekotos hiə napən motuwīn-in?” ³² Sotətəlig-in pikən. Netəm itəm kotəruru Uhgīn, ilat koatətəlig-in pik natimnat itəm tol nəhlan. Məto itəmat nenəti Uhgīn min, kən rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in titun məmə nəkotəkəike motos natimnat min əh. ³³ Məto pəs onəkotol nərəməərəən rəha Uhgīn, ne nəmegəhən ətuatip itəm Uhgīn tolkeike, ilau okuətul aupən e nəmegəhən rəhatəmat. Nian nəkotol nəhlan, kən Uhgīn otos-ipinə min natimnat min əh kəm itəmat. ³⁴ Tol nəhlan, təsəwirən məmə nakotətəlig-in

6:26: Mat 10:29-31; Luk 12:6-7 6:29: 1 King 10:4-7; 2 Kron 9:3-6 6:32: Mat 6:8 6:33: 1 King 3:11-14; Sam 37:4,25; Rom 14:17

pik natimnat itəm onəkotəkəike motos olawig, mətō-inu natimnat rəha olawig, ilat rəha olawig. Nəratən rəha nian kitiaḥ, in tinaḥmen rəkis rəha nian kitiaḥ.

7

Sotakilən nolən rəha
suah kit min

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Okəmə nakotakil rat netəmim, kən Uhg̃in otələhəu nəghatən rəha nalpinən rəhatəmat. ² Tol nəhlan mətō-inu, nəghatən əskasik itəm nakoatən məmə suah kit in etəm rat, kən Uhg̃in otətəu-pən əm o nənən rəhatəmat nolən rat min. Okəmə nakotakil etəmim e nolən itəm tətuatip, kən Uhg̃in otakil itəmat e nolən itəm tətuatip. Mətō okəmə nakotakil rat netəmim e nolən əskasik, kən Uhg̃in otakil itəmat e nolən ahmen min əm. ³ ?Tahro nakoatən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min, mətō itəmat nəsoṭəplanən nig asol itəm tətətig e niganəmtitəmat? ⁴ ?Kən tahro nakoatən məmə, ‘Ei piak, pəs ekos-irəkis nimismisi nig e niganəmtim,’ mətō nəsoṭəplanən nig asol e niganəmtitəmat? ⁵ !Rəhatəmat nənən təwir, mətō nikitəmat tamkimik! Otaupən, motos-irəkis nig asol e niganəmtitəmat, kən nəkotitun nəplan wirən nohrəkisən nimismisi nig itəm tətətig e niganəmti piatəmat min.

⁶ “Sotos-ipənən natimnat rəha Uhg̃in kəm kuri min, kən sotəraḱin-pənən rəhatəmat nat wir min kəm pikəs min.* Okəmə nəkotol nəhlan, kən ilat okotaliwək lan kən moteirair motus itəmat.”

7:1: Rom 2:1; 1 Kor 4:5; Jem 4:11-12 7:2: Mak 4:24 * 7:6: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “sotəraḱin-pənən rəhatəmat perel kəm pikəs min.” Perel u, in kəpiel kit itəm nəmtin tiəkis. Təmisip-pən e niki iarou. Kəm-naka, “kuri” ne “pikəs” katuəpsen-pən netəm rat.

*Nolən ətuatip o nətapəh-inən nat kit o Uhgın
(Luk 11:9-13; 6:31)*

⁷ Kən İesu təmatəkəike matən məmə, “Ekən kəm itəmat məmə, otətapəh-in kəm Uhgın o natimnat, kən in otos-ıpınə kəm itəmat. Kən otegəs-in pəs nakotehm. Kən otəht-əht toa pəs toa oterəh otəmat. ⁸ Ekən nəhlan məto-inu netəmim rafin itəm koatətapəh-in, kən okotos. Kən netəm min u itəm koategəs-in, kən okotehm. Kən netəmim itəm koatəht-əht toa, kən toa oterəh olat.

⁹ “?İtəmat pah, nian nətin tatətapəh-in pıret, məto in tatos-ıpən kəpiel? !Kəp! ¹⁰ ?O, nian in tatətapəh-in nəm, məto in tatos-ıpən sinek? !Kəp! ¹¹ Nat əpnapın itəmat netəmim rəha nətueintən nakotərat, məto nakoatos-ıpən natimnat wir min kəm nenətıtəmat min. !Məto Tata Uhgın e nego e neai, nolən rəhan in təwir pık maprəkis-in nolən rəhatəmat, kən nıpahrienən, in otos-ıpən natimnat wir min kəm netəm min u itəm koatətapəh-in ron! ¹² Kən tol nəhlan, otol təwir kəm netəmim rafin e nolən min rafin itəm nakotolkeike məmə netəmim okotol min kəm itəmat. İnu nıpəti Lou itəm Uhgın təmos-ıpən kəm Moses, ne nəükəti nəghatən itəm təmos-ıpən kəm ien min aıpən.”

*Suatıp kəiu
(Luk 13:24)*

¹³ İesu təmən min məmə, “İtəmat onəkotəkəike mo-tuwın-pən e nafiluə itəm təkəku, məto-inu nafiluə itəm iahgin ne suatıp itəm timətığ əm tatuwın o nərəkinən, kən netəmim tepət koatuwın-pən e nafiluə əh. ¹⁴ Məto nafiluə itəm təkəku, ne suatıp itəm tiəkis tatuwın o nəmegəhən, kən netəmim noan məsin əm okotəplan.”

7:7: Mak 11:24; Jon 14:13; 15:7; 16:23-24 7:8: Jon 15:7; Jem 4:3; 1 Jon 3:22

7:11: Jem 1:17 7:12: Mat 22:39-40; Luk 6:31; Rom 13:8-10

Nig ilau noan

(Luk 6:43-44)

¹⁵ Kæn lesu tæmæn mæmæ, “Oatæto wir itæmat o ien eiueiuæ min. Ilat koatuwa moatæghat mætig e nolæn æpou tahmen e sipsip, mæto æpæh imæ e nikilat, ilat kotahmen e kuri iarupin. ¹⁶ Kæn e næmegæhæn ræhalat, nækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætatig e nikilat. Netæmim okol kæsotuwinæn e nolkosik o iapil-iapil moatæhl noa nig itæm tæwir mætehen tahmen e krep o fik. ¹⁷ Tol min-nulan, nig itæm tæwir tætoe-in noan itæm tæwir, mæto nig itæm tærat tætoe-in noan itæm tærat. ¹⁸ Nig itæm tæwir okol tæsoe-inæn noan itæm tærat, kæn nig itæm tærat, okol tæsoe-inæn noan itæm tæwir. ¹⁹ Nig min rafin itæm kæsotoe-inæn noalat itæm tæwir, okæte rækis ilat, kærakin-pæn ilat e nigæm. ²⁰ Tol næhlan, e næmegæhæn ræha ien eiueiuæ min æh, onækotæplan noan, kæn nækotitun naka tætatig e nikilat.

²¹ “Sænæmæ netæmim rafin itæm kotaun-in io motæn mæmæ, ‘Iæræmæ, Iæræmæ,’ itæm ilat kotitun nuwinæn motatig ahgin næræmæææn ræha Uhgîn mæto ilat min æm u itæm koatol næwia ræhak Tata itæm tætatig e nego e neai. ²² E nian Uhgîn otakil netæmim rafin, netæmim tæpæt okotæn kæm in mæmæ, ‘!Iæræmæ, Iæræmæ! ?Tahro? ?Nækitun o kæp mæmæ, itimat emotæn-iaræp næghatæn ræham itæm næmos-ipa kæm itimat, kæn motæhg-iaræp narmin rat min e nærgæm, kæn motol natimnat pispis min e nærgæm?’ ²³ Kæn oekæn-ipæn ætuatip kæm ilat mæmæ, ‘Aupæn ekæruru itæmat, kæn u-roiu min ekæruru itæmat. ! Otuwin isæu ron io, itæmat netæm noatol nolæn tærat!’ ”

Etæmim kæiu kæmiailækin nimæ

(Mak 1:22; Luk 6:47-49)

7:15: Mat 24:24; Wæk 20:29; 2 Pita 2:1 7:16: Kal 5:19-22; Jem 3:12
 7:19: Mat 3:10; Luk 3:9; Jon 15:6 7:20: Mat 12:33 7:21: Luk 6:46; Jem
 1:25 7:23: Luk 13:25-27; Sam 6:8; 2 Tim 2:19

²⁴ Kən Iesu təmöl namnun rəhan nəghatən məmə, “Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən moatol, kən onəkotahmen e etəmim itəm tenatig, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e kəpiel. ²⁵ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Məto nimə təsietən məto-inu kəmiləkin-pən nəukətin e kəpiel. ²⁶ Okəmə itəmat u itəm nəmotəto nəghatən min u rəhak kən məsotolən, kən onəkotahmen e etəmim itəm təsətəlig-in wirən nolən natimnat kən in ialməl, in təmiləkin-pən nəukəti rəhan nimə e niməkləkil əm. ²⁷ Kən nuhuən təməfik, kən naruəh taiu, kən nimətag asol telel moh nimə. Kən nimə təmiet, kən nian təmiet, məto təmərat aɡin.”

Nəghatən rəha Iesu, nəsanənən tətətig lan

²⁸ Kən nian Iesu təmöl namnun rəhan nəghatən, kən netəmim narmilat təmiwig pik ron, ²⁹ məto-inu nian tatəgətun, sənəmə tahmen e rəhalat iəgətun min rəha Lou, məto rəhan nəghatən təfigəm, nepətən əh-ikin.

8

Iesu təmöl-wir suah kit təmos nimisən u leprosi

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Nian Iesu təmeiuaiu-pa e nitot, netəmim tepət kəmotətəu-pən. ² Kən suah kit nimisən u leprosi* təmöl təmuwa ron, misin-pən nulın o Iesu, kən mən məmə, “Iərəməə, okəmə nakolkeike, kən nəkitun nol-wirən io kən mafəl rəkis namkimikən lak.” ³ Kən Iesu təməg-əfəməh-in nelmin mələhəu-pən lan, mən məmə,

^{7:29:} Mak 1:22; Luk 4:32 * ^{8:2:} E Naoa Rəha Uhgın, nəghatən u “leprosi” tatəghat-in nimisən pisin pisin min rəha nuwigitəm. Nimisən min u tatəəkın nuwigitəm, kən Lou rəha Moses tatən məmə suah kit itəm təmos nimisən nəhlan, in tamkimik e niɡanəmti Uhgın.

Afin Lev 13-14.

“Əwəh. İakolkeike. Əwir-ta.” Kən roiu aɡin-əh, nimisən leprosi təmagim mikə lan. ⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Əsən-iarəpən natimnat min u kəm netəmim, məto uwin əm mehm pris kit pəs in tehm məmə niyətim tinol min-nulan, kən os-ipən kəm in nat u itəm Lou rəha Moses təmən o suah kit itəm rəhan leprosi tinikə, kən netəmim okotitun məmə niyəhrienən ninəwir, kən rəham namkimikən tinikə.”

*Nahatətən rəha etəm-iasol kit rəha mopaël min
(Luk 7:1-10)*

⁵ Kən İesu təmuwin miet-arəpən əpəh e taon Ka-paneam, kən etəm-iasol kit rəha mopaël min rəha netəm Rom təmuwa məplan İesu, kən mətasək-pən ron matən məmə, ⁶ “İərəməyə, rəhak iolwək tatimis, kən mətapil əpəh e nimə rəhak, niyətin rafin təmimis, kən tatəto tərət pik.” ⁷ Kən İesu təmən-ipən kəm in məmə, “Oekimnə mol in təwir min.”

⁸ Kən etəm-iasol rəha mopaël min təmən-ipən kəm in məmə, “İərəməyə, io etəmim kit itəm esətuatipən, kən esahmenən məmə ik onəkuwa e rəhak niyəɡnoa nimə. Ən əm nəghatən kit, kən ekıtun məmə in otəto təwir min. ⁹ Ekıtun məmə nimisən əh otəkəike mol nəwiam, məto-inu io min, rəhak netəm-iasol min kotərəməyə lak, kən iatol nəwialat, kən mopaël min neen əh-ikin itəm io ekərəməyə elat. Okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Uwin,’ kən tuwin. Kən okəmə ekən kəm kit məmə, ‘Wa,’ kən tuwa. Kən okəmə ekən kəm rəhak slef məmə, ‘Ol nat u,’ kən tol nat əh.”

¹⁰ Nian İesu təməto nəghatən əh, kən narmin təmiwig pik ron, kən təmən-ipən kəm netəmim itəm koatuarisigin məmə, “Niyyəhrienən iakatən kəm itəmat məmə, suah u sənəmə in etəm İsrel. Kən nat əpnəpin noanol min rəha İsrel, məto esəhmən ilat kit itəm rəhan nahatətən

təskasik tahmen-pən lan. ¹¹ Iatən kəm itəmat məmə netənim tepət okotisi-pən e nīkalin par ikin ne e nīkalin pah ikin, okotuwa motagwən kitiəh e tepil ilat Epraham, ne Aisak, ne Jekop əpəh e nərəmərəən əpəh e nego e neai. ¹² Məto itəmat noanol rəha Isrel itəm Uhgın təmaupən mitəpun itəmat məmə in otərəməərə etəmat, in otəraikin-pən itəmat ihluə e napinəpən, kən ikin əh, netənim okotasək kən moatəto tərət, kən moatəgətəin nəluilat min.”

¹³ Kən Iesu təməni-pən kəm etəm-iasol rəha mopael min məmə, “Atuwın. Rəham iolwək otəwir tol əm məmə inu ne nəmahatətə məmə Uhgın otol mihin.” Kən e nian ətuatip əh, nīpəti iolwək rəha etəm-iasol rəha mopael min təmuwa məwir min.

*Iesu təmol nīmisen tepət kotəwir min
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Kən Iesu təmuwin e nimə rəha Pita, kən muwin imə məplan uhu Pita tatətəp-ətəp mətapil. ¹⁵ Kən təməg-əfəməh-in nelmin mek nelmi pətaguıhl un, kən nətəp-ətəpən təmagim mikə, kən tinətul. Kən minatol nəgwənən nigı Iesu.

¹⁶ Kən ehnaipən in, netənim kəmotəmik netənim tepət itəm narmin rat tətətig elat motuwa o Iesu, kən Iesu təməhg-iarəp narmin rat min e nəghatən əm rəhan, kən mol-wir netənim rafin itəm koatimis. ¹⁷ Natimnat min əh təmol nəhlan məmə otol nəghatən rəha ien Aesea tuwa mol nīpahrienən lan, itəm təməni aupən ikin məmə, “In təmos-irəkis nīmisen min rəhatat, kən mol nīpətitat min itəm kotahmə, kotəwir.”

*Etənim kəiu kəmioalkeike məmə okiauarisig-in Iesu
(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Kən nian Iesu tāməplan nīmanin netəmim itəm koatitəlau in, kən tāmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə okotuwin e nikali lek entənipən-pən. ¹⁹ Kən iəgətun kit rəha Lou təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “Iəgətun. Hiə ikin onakatuwin-pən ikin, oekətəu-pən ik.”

²⁰ Məto Iesu tāmən-ipən kəm in məmə, “Kuri iarupin min, rəhalat nīpəg tatig o napilən, kən mənig min ni-maalat tatig o napilən. Məto Nəti Etəmim,[†] in rəhan nīmə rəha napilən tikə məmə otuwin mapil ikin.”

²¹ Kən etəmim kit min rəha Iesu təmuwa mən-ipən kəm in məmə, “Iərəmərə. Oekətəu-pən ik məto, pəs ekuwin pitən mītənim rəhak tata.”

²² Məto Iesu tāmən-ipən kəm in məmə, “Ətəu-pa io. Netəmim itəm kəsotolən nəwia Uhgīn, in tahmen əm məmə ilat kinotimīs rəkis. Pəs ilat okotuwin motitənim rəhalat netəmim itəm kəmotimīs.”

Iesu tāmən-iəhau nīmətag asol e Lek Kalili

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Kən Iesu təmuwin e pot, kən rəhan min netəmim kotuwin ilat min. ²⁴ Kən təsuwəhən, nīmətag asol kit tətul kən minol peau-peau asol min e lek, kən nəhau tatər-pən e pot, iuəhkir əm pot tətəmnim, məto Iesu tətəpil.

²⁵ Kən kəmotuwin motəhgaiir e Iesu motən-ipən məmə, “!Iərəmərə! !Osmegəh kitat! !Otəsuwəhən kotəmnim!”

²⁶ Kən Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “? Tahro nakotəgin pik? Rəhatəmat nahatətəən təkəku agin.” Kən təmətul mən-iəhau nīmətag ne peau-peau asol min. Kən nīmətag təmuraahl nelmin, kən tinəməlinu tinəməlinu.

[†] 8:20: Nian Iesu tāmən nərgin u “Nəti Etəmim,” tatəghat-in atip in. Nərgin u tāmiet e Naoa rəha Daniel ne naoa pişin pişin min e Oltesteman. Kən nīpətīn təmə suah kit itəm tāmisi-pən o Uhgīn kən matos nepətən rəha Uhgīn. 8:20:

2 Kor 8:9

8:24: Sam 4:8

8:26: Mat 14:31; Sam 89:9

²⁷ Kən netəmim rəha Iesu narmilat təmiwig pik moatən məmə, “!Ei! ?Etəmim naka u? Nat əpnapin nimətag ne nəhau, mətə ilau kətioal nəwian.”

*Iesu təməhg-iarəp narmin rat e etəmim kəiu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)*

²⁸ Kən nian Iesu təmuwa miet-pa entənipən-pən e lek, ikin Katara, kən etəmim kəiu itəm narmin rat min kotatig elau kəmiaiet-arəpa məmə okuəplan Iesu. İlau kəmasipən e niyəg kəpiel min, ikin katitənim netəmim ikin. İlau kuəsanən mətioh netəmim, kən netəmim koatəgin nuwin-pənən ikin. ²⁹ Kən əmun narmin rat min itəm kotatig elau kəmotaget əfəməh motən məmə, “!Ik Nəti Uhgın! ?Nəmuwa məmə nakahrol itimat? ?Nəmuwa məmə nakol nalpinən kəm itimat itəm təsolən əh nian rəhan?”

³⁰ İuəhkir əm olat, pikəs min tepət əh-ikin kotagwən, ³¹ kən narmin rat min kotasək-pən o Iesu motən məmə, “Okəmə nəkəhg-iarəp itimat, ahl-ipən itimat ekotuwin e pikəs min əh.”

³² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin.” Kən narmin rat min kəmotiet elau, motaiu motuwin e pikəs min, kən əmun pikəs min ilat rafin kəmotaiu moteiuaiu ikin təkul-əkul ikin, kən motiet-pən e lek motənim. ³³ Kən netəmim itəm koatehm pikəs min, kəmotəgin motuwin e taon motən-iarəp natimnat rafin, ne natimnat itəm Iesu təmol kəm suah mil itəm narmin rat min kotatig elau. ³⁴ Kən əmun netəmim rafin rəha taon kəmotuwa məmə okotəplan Iesu. Kən nian kəmotəplan in, kən kəmoatəkəike əskasik kəm in məmə otəkəike miet əh-ikin əh.

9

*Iesu tæmol-wir etəm
nirætın tæmimis*

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Kæn Iesu tæmuwin e pot muwin entənirən-pən e lek, kæn miet-arəpa iman ikin, e taon Kapaneam. ² Kæn netəmim neen kəmotiləs etəmim kit motuwa ron. Nirætın məsin tæmimis, kæn mətəpıl e rəhan nimitiwin. Kæn nian Iesu tæməplan rəhalat nahatətəən, kæn təmən-ipən kəm etəm tatimis un məmə, “Nətik, əsəginən. Rəham nolən rat min emos-irəkis rəkis.”

³ Kæn nian kəmotətə nəghatən əh, iəgətun min neen rəha Lou kotən-ipən kəm ilat min məmə, “Nəghatən əh tərət. Suah əh tatəghat məmə otol məmə in Uhgın.”

⁴ Məto Iesu titun nətəlīgən rəhalat kæn təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro itəmat nakoatos nətəlīgən itəm tərət min-nulan? ⁵ ?In pəhruən tımətig məmə oekən, məmə, ‘Emafəl rəkis rəham nolən rat min,’ o ‘ətul maliwək?’* ⁶ Kæn roiu ekol nat kit məmə nəkotitun məmə Nəti Etəmim tatos nepətən ikin-u e nətueintən məmə otafəl rəkis təfagə rat min.” Kæn in təmən-ipən kəm suah əh tatimis məmə, “ətul miləs rəham nimitiwin maliwək matuwin latuənu.” ⁷ Kæn suah u tatimis təmətul maliwək matuwin latuənu. ⁸ Kæn nian nimanin netəmim kəmotəplan nat əh, kæn kəmotəgin, kæn motənwiwi nərgi Uhgın itəm təmos-ipən nepətən kəm etəmim məmə otol nəhlan.

*Iesu təmaun-in Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Kæn Iesu təmaliwək muwin məsin min, məplan suah kit, nərgin u Matiu. In etəmim itəm tatos məni rəha takis,

9:1: Mat 4:13 9:4: Luk 9:47; Jon 2:25 * 9:5: Okəmə Iesu titun nol-wirən suah kit, kæn tatəgətun məmə tatos nəsanənən o Uhgın məmə otafəl rəkis nolən rat min rəha netəmim.

9:6: Jon 17:2

kən tatəpələh ikin katətəu-pən takis ikin. Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Uarisig-in io, muwa etəmim rəhak.” Kən in təmətul muarisig-in Iesu.

¹⁰ Kən Iesu təmuwīn mətəgwən e nimə rəha Matiu, kən netəmim tēpət rəha nosən mənī rəha takis kəmotuwa, kən netəmim tēpət itəm koatol təfagə rat[†] kəmotuwa, kən ilat kəmotuwa motəpələh motəgwən ilat Iesu ne rəhan netəmim. ¹¹ Kən nian Farisi mīn kəmotəplan nat əh, kən kotən-ipən kəm netəm rəha Iesu məmə, “? Tahro rəhatəmat iəgətun tətəgwən kələh ilat netəm koatos mənī rəha takis ne netəm koatol təfagə?”

¹² Məto Iesu təməto rəhalat nəghatən kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Etəmim itəm təsīmīsən təsuwīnən məplan tokita. Məto etəmim u itəm tatīmīs, in otəkəike muwīn məplan tokita. ¹³ Otuwīn motegəs-in motol nīpətī nəghatən u pahrien itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, ‘Nat kit tatol nīkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkitun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mīn itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nīkik tətəgien.’‡

Iatən tol mīn-nulan məto-inu eməsuwamən məmə ekaun-in netəm mīn u itəm nīkīlat təht məmə kīnotətuatīp rəkis

† 9:10: Farisi mīn, ilat kəmoatətəu-pən wir agīn-əh Lou rafin itəm Uhgīn təmos-ipən kəm Moses məmə Moses otos-ipən kəm netəm Isrel. Kən ilat koatətəu-pən wir mīn nəghatən mīn itəm kəmotīsī-pən e Lou rəha Moses, məto netəmim əm kəmotol, sənəmə Lou ətuatīp mīn rəha Uhgīn. Kən Farisi mīn, katən məmə netəmim rafin itəm kəsotətəu-pənən lou əlkələh mīn əh, ilat iol təfagə. 9:11:

Luk 15:2 9:13: Hip 10:8; Hos 6:1-6; Maeka 6:6-8; 1 Saml 15:22 ‡ 9:13: Nian Uhgīn təmən nəhlan, nīpətīn məmə in otapəs rəhalat sakrifais mīn məto-inu nəratən tətətig e nīkīlat. Uhgīn təmən məmə ilat kotəkəike motasəkitun netəmim.

məmә okotuarisig-in io, mətō emuwa məmә ekaun-in netəm min u, netəm nol təfagə məmә okotuarisig-in io.”

Nolən rəha napəsən nagwənən o Uhgin

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Kən netəmim rəha Jon Baptais kəmotuwa motəplan Iesu motən-ipən kəm in məmә, “Əplan-tu. Itimat ekotətuakəm motapəs nagwənən motəfak kəm Uhgin, kən Farisi min, ilat min koatol mihin. ?Mətō təhrol e rəham netəmim kəsotolən nəhlan?”

¹⁵ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “?Nian netəmim koatol marit rəha suah kit, kən in tətətig e nagwənən rəhan ilat in min neen, nikitəmat təht məmә in min neen okotasək? !Kəp! Mətō nian əh-ikin itəm tatuwa məmә netəmim okotiləs-irəkis etəmim itəm katol nagwənən rəhan. Kən e nian əh, in min neen kotitun napəsən nagwənən.

¹⁶ “Kən etəmim kit tikə məmә otos nimismisi niməhan wi kit, kən məhlətain-pən e niməhan oas rəhan itəm təməhap, mətō-inu okəmә tol nəhlan, kən nimismisi niməhan wi titun nəhapən niməhan oas, kən ikin təməhap ikin aupən titun nuwamən mol iahgin pik agin.

¹⁷ “Kən etəmim kit tikə məmә otos wain itəm kəmol wi, kən miuw-pən e pətəl oas u təkəsik itəm kəmol e nuwigi nəni. Okəmә tol nəhlan, kən wain otahləpik, kən pətəl otəhap, kən wain otəhtəg, kən pətəl otərat. § Mətō wain itəm kəmol wi okəkəike kiuw-pən e pətəl itəm kəmol wi timətmətig, kən wain ne pətəl katuəməhl wir.”*

9:14: Luk 18:12 § 9:17: Afin futnot e Luk 5:37 * 9:17: Iesu təmən nəhlan məmә in otəgətun ilat məmә rəhan nəgətunən in tuwiwi mol pisin e nəgətunən rəha Farisi min ne iəgətun min rəha Lou.

Pətagwəhl kit itəm tatimis ne pətan əkəku kit itəm tənimis

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Nian Iesu tatən-ipən natimnat min əh kəm ilat, etəm-iasol kit tuwa misin-pən nulin o Iesu məmə, “Nətik pətan əkəku tənimis roiu əm. Məto wa, mələhəu-pən nelməm lan, kən otəmegəh min.” ¹⁹ Kən Iesu təmətul ne rəhan netənim, motuarisig-in suah un motuwın.

²⁰ Kən əmun pətan kit əh-ikin itəm tatos nimisən rəhalat nipiitan nian rafin əm, minos nup tuelef.[†] Kən pətan əh təmisipən e məntaa Iesu ikin, kən meapən mek nipəgnəmti kot məsin rəhan, ²¹ təmöl nəhlan məto-inu tatən atip kəm in məmə, “Okəmə ekek əm rəhan kot, kən rəhak nimisən otol nannun.”

²² Kən Iesu təmeirair məplan pətan əh, kən mən-ipən kəm in məmə, “Nətik pətan, əsəginən. Rəham nahatətəən təmöl ik ninəwir min.” Kən e nian əh, rəhan nimisən tənikə.

²³ Kən nian Iesu təmuwa miet-arəpa e nimə rəha etəm-iasol əh, kən təmuwin imə məplan netənim koatahl nau motan napuən lan rəha nimisən, kən netənim kəmoatasək pik. ²⁴ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otiet motuwın isəu, məto-inu pətan əkəku un təsimisən, məto in tətəpil əm.” Kən ilat kəmotalah e Iesu. ²⁵ Məto nian netənim kəmotiet motuwın ihluə, kən tuwin imə, maskəlim nelmi pətan əkəku, kən pətan əkəku un təmətul. ²⁶ Kən nannusən rəha nat u təmaiu mitəlau rafin e nəptən əh.

Iesu təmöl-wir iganəmtin rat kəiu

[†] 9:20: Lou təmən məmə nimisən u leprosi təmöl pətan əh tamkimik, kən okəmə tatek suah kit, kən in min otamkimik. 9:21: Mat 14:36

²⁷ Kæn nian Iesu tæmiet ikin əh, mæto iganæmtin rat mil kæiu kæmuətəu-pæn in, kæn mætuagət əfəməh mæmə, “! Mipi Kig Tefit, asəkitun itimlau!”

²⁸ Nian Iesu tinuwın əpəh imə, kæn iganæmtin rat mil kuea ron. Kæn Iesu tæmən-ipən kəm ilau mæmə, “?Itəlau nətuahətətə mæmə ekitun nol-wirən niġanæmtitəlau, o kəp?” Kæn ilau kuən-ipən mæmə, “Əwəh, İərəmərə.”

²⁹ Kæn Iesu tæmələhəu-pən nelmin e niġanæmtılau mən-ipən mæmə, “Uhgın otol-wir niġanæmtitəlau mæto-inu nəmuahətətə lan.” ³⁰ Kæn niġanæmtılau tinəwir kæn kinatuəplan nat. Kæn Iesu tæmən-ipən əskasik kəm ilau mæmə, “Onəsuən-iarəpən natimnat min u kəm netənim.”

³¹ Mæto ilau kəmiaiet mian, kæn muən-iarəp namnusən rəha Iesu tuwin mitəlau e ikin min rafin e nəptən u.

Iesu tæməhg-iarəp narmin rat e etəm təruru nəghatən

³² Nian suah mil u kəmiaiet, netənim kotiləs etənim kit təruru nəghatən motuwa o Iesu. Suah əh in təruru nəghatən mæto-inu narmin rat tətətiġ lan. ³³ Kæn Iesu tæməhg-iarəp narmin rat e suah əh, kæn tinatəghat. Kæn nimanin netənim narmilat təmiwig pik ron, kæn motən mæmə, “Suah kit təsəplanən nat kit tol nulan əpəh İrel nian kit ne.”

³⁴ Mæto Farisi min kəmotən mæmə, “Tatos nəsanənən o etəm-iasol rəha narmin rat min mæmə otəhg-iarəp narmin rat min.”

Iesu nikin təmahmə pik o netənim

³⁵ Kæn Iesu təmaliwək matuwın e taon ne latuənu min rafin, kæn matəgətun əpəh e niṗəġnoa nimə min rəha nuəfimınən, matən-iarəp namnusən təwir rəha nərəmərəən rəha Uhgın, kæn matol-wir netənim rafin itəm koatimis, ne netənim rafin itəm niṗətılət tərat

koatəwir. ³⁶ Nian təməplan nimanin netəmim tinepət pik, kən nikin təmahnə pik olat məto-inu kinotos pik nahməən, kən motəruru nasitu-atipən e rəhalat nəmegəhən, kinotahmen e sipsip min itəm etəmim tikə o nehmən ilat. ³⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “!Otəplan-tu! Nagwənən tepət əpəh e nasumən itəm kinotimətə, məto iolwək min noan məsin əm kotəulək-in. ³⁸ Kən otəfak-pən o etəm-iasol rəha nasumən məmə otahl-ipa iolwək min tepət məmə okotuwin kəulək-in nasumən rəhan.”

10

*Netəm tuelef rəha Iesu
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)*

¹ Kən Iesu təmaun-in netəm tuelef rəhan kotuwa kitiah, kən mos-ipən nəsanənən kəm ilat məmə ilat kotitun nəhg-iarəpən narmin rat min e netəmim, kən motitun nol-wirən nimisən min rafin, ne netəm min u nipətilat təmərət.

² Kən inu nərgi netəm tuelef rəha Iesu: in taupən Saimon, u nərgin kit min un Pita; ne təhan Antru; ne Jemes ne pian Jon, nəti Sepeti mil; ³ ne Filip ne Patolomiu; ne Tomas ne Matiu, etəmim rəha nosən məni rəha takis; ne Jemes nəti Alfeas; ne Tateas; ⁴ ne Saimon u kətaun-in məmə Selot;* ne Jutas Iskariot u təmegəhan-in-pən Iesu tuwin e nelmi rəhan tikimir min.

*Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef
(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)*

⁵ Kən nian Iesu təmahl-iarəp rəhan netəmim tuelef məmə okotuwin motol wək rəhan, təmaupən məghat kəm

9:35: Mat 4:23; Mak 1:39 9:36: Nam 27:17; 1 King 22:17; Sek 10:2; Mat 14:14; Mak 6:34 9:37: Luk 10:2 10:1: Mak 6:7; Luk 9:1 * 10:4: Selot in suah kit itəm in tatətul əskasik o kantri rəhan. Əplan e tiksonari.

ilat mämə, “Itəmat onəsotuwınən o netəm mın un sənəmə noanol mın rəha Isrel, kən məsotuwınən e taon kit rəha netəm Sameria, ⁶ məto onəkotuwın o noanol mın rəha Isrel itəm kotahmen e sipsip mın koatəluə. ⁷ Kən nian nakotuwın, nəkotəkəike motən-iarəp mämə, ‘Nian itəm Uhgın otərəməərə e netəmim rafin lan, tınatuwa iuəhkır.’

⁸ “Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm koatimis kotəwir mın. Kən itəmat nəkotəkəike motol netəm kəmotimis kotəmegəh mın. Kən netəmim itəm lep-rosi tatol ilat, nəkotəkəike motol nıpətılət tuwa məwir mın. Kən netəmim itəm narmin rat tətətig elat, itəmat nəkotəkəike matəhg-iarəp narmin rat mın kotuwın isəu olat. Kən nəsanənən itəm nəmotos, nəməsotosən nəmtın. Kən onəkotəkəike motol wək əm, netəmim okəsətuəən itəmat lan. ⁹ Nian nakotuwın, nəsotosən məni. ¹⁰ Kən məsotəmikən rəhatəmat kətım mın. Kən natımnat itəm nakoatuwin-in, in əm un, məsotos mınən iahgoau kit mın. Kən məsotosən put, ne kasikin rəhatəmat mın. İatən nəhlan məto-inu tətətip əm mämə katos-ipən kəm iolwək mın natımnat itəm tətətip o natigən rəhalat.

¹¹ “Nian nakotuwın e taon kit o latuənu kit, nəkotəkəike motəhm etəmim kit itəm nıkin tagien mämə nakotuwın mətatig itəmat mın, kən nakoatatig ikin əh mətoarus-pən nian nakotiet mın. ¹² Nian nakotuwın kətətig e nimə kit, nəkotəkəike kəghat wır kəm ilat mämə, ‘Nəməlinuən tətətig otəmat.’ ¹³ Kən okəmə netəmim e nıpəgnoa nimə u, nıkilat tagien mämə okotos itəmat, kən pəs rəhatəmat nəghatən rəha nəməlinuən tətətig olat. Məto okəmə nıkilat təsagienən otəmat, nəkotəkəike motos nəghatən rəha nəməlinuən moatuwin.

¹⁴ “Kən okəmə netəmim neen kəsotolkeikeən mämə okotit itəmat nakotuwın e rəhalat nıpəgnoa nimə,

10:6: Jer 50:6 10:7: Mat 3:2; 4:17; Luk 10:9,11 10:9: Luk 10:4 10:10: Luk 10:7; 1 Kor 9:14 10:12: Luk 10:5-6

o kəsotətəlig-inən rəhatəmat nəghatən, kən nian nəkoatiet e nimə rəhalat, o rəhalat latuənu, nəkotəkəike motohapispis rəkis nisip e nelkitəmat məmə ilat okotitun məmə nəmotəuhlin-pən məntaatəmat olat. ¹⁵ Nipahrienən iatən kəm itəmat, e nian itəm Uhgın otakil netənim, nalpinən rəha netəm mın əh in otəskasik pik maprəkis-in nalpinən rəha netəm kotərat aupən e taon mil əh, Sotom ne Komora.”

Netənim okotol tərat kəm netənim rəha Iesu

¹⁶ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Otətəlig-intu. Etahl-ipən itəmat nakoatuwin tahmen e sipsip mın itəm kəmotuwın ilugin e kuri iarupin mın. Onəkotəkəike motenatig wir tahmen e malikim, kən itəmat motan mətig tahmen e mənig mak. ¹⁷ Onakoatəto wir itəmat o netənim, məto-inu ilat okotiləs itəmat məmə nəkoatətul e niganəm̄ti kaonsel rəhalat, kən okotalis itəmat əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən.

¹⁸ “Kən məto-inu itəmat netənim rəhak, okotewkəkan itəmat nakotuwın motətul e niganəm̄ti etəm-iasol mın rəha kapman mın, ne kig mın məmə onəkotən-iarəp nəghatən təwir rəhak e niganəm̄tilat, kən e niganəm̄ti laihluə mın. ¹⁹ Nian ilat okotuwa motiləs itəmat, kən nikitəmat təsəht pikən məmə onəkotuwın motən məmə naka, o nakotəhrol nulan motəghat. Nəsotəginən məto-inu Narmin Rəha Uhgın, in otos-ipinə nəghatən itəm onəkotən e nian ətuatip əh. ²⁰ Nəsotəginən məto-inu sənəmə itəmat onəkotəghat, məto Narmin Rəha rəhatəmat Tata, otos-ipinə nəghatən kəm itəmat məmə nakoatən-iarəp.

²¹ “Netənim okotegəhan-in-pən pialat ətuatip mın kəm rəhalat tikimir mın məmə okotohamnu ilat, kən tata

10:14: Luk 10:10-12; Wək 13:51 10:15: Mat 11:24; Jaj 7 10:16: Luk 10:3; Rom 16:19 10:20: Mak 13:9-11; Luk 12:11-12; 21:12-15 10:20: Jon 14:26

mìn okotol mihin mìn kəm nenətīlat ətuatīp mìn, kən nisualkələh okotətul motol nolən ahmen mìn əm kəm rəhalat tata mìn ne mama mìn məmə okotohamnu ilat. ²² Netəmim rafin okotetəhau itəmat o nərgək. Məto etəm otətul əskasik mətoarus-pən natimnat mìn un okotol namnun, kən Uhgin otosmegəh. ²³ Nian okotol tərət kəm itəmat e taon kit, kən nakotiet motagim motuwīn e taon pīsīn kit mìn. Iatən pahrien kəm itəmat məmə okol nəotuwīn rafinən e taon mìn rəha Isrel mətoarus-pən Nəti Etəmim in otuwa mìn.

²⁴ “Netəmim itəm koatətəlig-in, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat iəgətun, kən iolwək mìn, okol kəsotaprəkis-inən rəhalat etəm-iasol. ²⁵ Netəm katəgətun ilat, kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e iəgətun rəhalat, kən iolwək mìn kotəkəike motagien məmə okotuwa motahmen e etəm-iasol rəhalat. Io, io etəm-iasol rəha nimə. Okəmə netəmim neen kotən rat io məmə io Pielsepul, u nərgin kit rəha Setan, kən okol tahmen mìn əm e iolwək mìn rəha nimə rəhak.”

Etəmim rəha Iesu
təsəginən etəmim
(Luk 12:2-7)

²⁶ Kən Iesu təmən məmə, “Tol nəhlan, əsotəginən netəmim. Natimat itəm netəmim koatəfətain, Uhgin otīləs-iarəpa ikin tagəhag ikin, kən natimnat itəm netəmim koatəhluaig-in, Uhgin otīləs-iarəpa, netəmim rafin kotəplan. ²⁷ Natimnat itəm iatən kəm itəmat e napinəpən, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp mìn e nəhag-əhagən, kən natimnat itəm iatən anion, itəmat onəkotəkəike motən-iarəp asol e niganəm̄ti netəmim.

²⁸ “Sotəginən netənim itəm kotitun nohamnuən nipətitəmat, məto okol kəsotohamnuən narmitəmat. Məto nəkotəgin Uhgın itəm titun nərəkinən nipətitəmat ne narmitəmat e nigəm asol. ²⁹ Otəplan-tu. Məniḡ əlkələh min, netənim koatol-salim-in məni əkəku əm. Məto okəmə rəhatəmat Tata Uhgın təsegəhan-inən ilat, okol kit təsimisən. ³⁰ Kən noanutəmat e rəhatəmat-kapə, Uhgın tətəfin rafin ilat. ³¹ !Tol nəhlan, sotəginən! Uhgın tolkeike pik itəmat taprəkis-in məniḡ əlkələh min əh.

³² “Tol nəhlan, okəmə etənim otən-iarəp nərgək e niganəmti netənim, kən io min iatən-iarəp nərgin e niganəmti rəhak Tata e nego e neai. ³³ Məto okəmə etənim otən-iarəp e niganəmti netənim məmə in sənəmə rəhak, kən ekən-iarəp e niganəmti rəhak Tata e nego e neai məmə in sənəmə rəhak.

³⁴ “Nikitəmat təsəhtən məmə emuwa məmə ekələhəu nəməlinuən e nətueintən. Eməsuwamən məmə ekələhəu nəməlinuən, məto emuwa məmə ekol netənim kotəmu. ³⁵ İatən nəhlan məto-inu emuwa məmə ekol iərman otol timəht ilau rəhan tata, kən pətan otol timəht ilau rəhan mama, kən pətan otol timəht ilau uhun, ³⁶ kən etənim otol tikimir ilat atip rəhan min.†

³⁷ “Kən etənim itəm tolkeike pik rəhan tata ne mama taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etənim. Kən etənim itəm tolkeike pik netin iərman o pətan taprəkis-in io, in təsahmenən məmə otuwa rəhak etənim. ³⁸ Kən etənim itəm təsiləsən rəhan nig

10:28: Rom 8:31; Jem 4:12 10:31: Mat 6:26 10:33: Luk 12:8-9 10:36: Maeka 7:6; Luk 12:51-53; † 10:36: Nuwamən rəha İesu otol məmə netənim okotoor ilat min məto-inu, neen okotahatətə lan, məto neen okəsotahatətəən lan, kən moatətəhau.

10:37: Luk 14:26-27

kəməluau muarisig-in io,[‡] in təsahmenən məmə otuwa rəhak etəmim. ³⁹ Kən etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin.

⁴⁰ “Kən etəmim itəm tatos itəmat e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos io e nikin agien. Kən etəmim itəm tatos io e nikin agien, kən tahmen əm məmə tatos etəm u itəm təmahl-ipa io. ⁴¹ Kən etəmim itəm tatos e nikin agien ien rəha Uhgın, məto-inu in titun məmə suah u in ien rəha Uhgın, in otos nətouən lan, tahmen əm e itəm ien min koatos. Kən etəmim itəm tatos e nikin agien etəm ətuatip, məto-inu in titun məmə in etəm ətuatip, in otos nətouən lan, tahmen əm e etəm ətuatip. ⁴² Kən etəmim itəm tatos-ipən nəhau ətəp noan-məsin əm kəm rəhak etəmim, məto-inu in titun məmə rəhak etəmim, nat əpnəpin rəhak etəmim in ləhau agin, niphahrienən iatən kəm itəmat məmə, okol təsəmkarəpənən e rəhan nətouən.”

11

Iesu ne Jon Baptais
(Luk 7:18-35)

[‡] 10:38: Nipəti nəghatən rəha Iesu sənəmə rəhan netəmim okotəkəike kimis e nig kəməluau tahmen əm lan. Nipəti nəghatən u məmə kitat rafin kitih kitih kotəkəike motegəhan-in məmə Uhgın otol nəwian e nəmegəhən rəhatat. Okəm-naka netəmim okotol nəratən kəm kitat, okəm-naka kitat okotimis o nərgin, o kəm-naka nəratən min əh otəsuwamən e nəmegəhən rəhatat. Kitat kotəruru, məto kotətul matip əm o natigən e nəmegəhən itəm Uhgın tolkeike. 10:39: Mat 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24; 17:33; Jon 12:25 10:40: Mak 9:37; Luk 10:16; Jon 13:20

¹ Nian Iesu tinol namnun nэгətunən rəhan netəm tuelef, tэмiet ikin əh muwin e taon min e nitən Kalili, matəgətun netəmim kən matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın kəm ilat.

² E nian əh, Jon Baptais tətətig e kalapus, kən in təməto namnusən e wək itəm Iesu tatol. Kən təmahl-ipa rəhan neen netəmim kotuwın motətapəh ron məmə, ³ “?Tahro? ?Ik u etəm kəmatən aupən məmə suah kit otuwa, o itimat ekoatəsahtən etəmim kit min məmə otəpanuwa min?”

⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Otuwin motəplan Jon motən-ipən nat naka itəm nəmotuwa motəto kən motəplan: ⁵ netəm niɡanəmtilat təpis kinoatəplan nat. Kən netəmim itəm nelkilat tərat kinotəto təwir kən minotaliwək. Kən netəm min u kəmos nimisən leprosi, nuwigilat tinəwir. Kən netəm min u matəlgilat təmalu, roiu matəlgilat tinoag, kən netəm min u kəmotimis, kinotəmegəh min. Kən ian-rat min, roiu əh suah kit tinatən-iarəp namnusən təwir kəm ilat. ⁶ Etəmim otətig e nəwirən pahrien okəmə in təsəhlmanən rəhan nahatətəən lak o natimnat itəm io ekol.”

Iesu təməghat-in Jon Baptais

⁷ Nian netəmim rəha Jon koatitəlig, kən Iesu tinətuoun matəghat-in Jon kəm netəm min u koatəpələh əh-ikin, matən məmə, “?Aupən, nəmotuwın ikin taruən-aruən ikin məmə nəkotəplan naka? ?Nəmotuwın məmə nəkotəplan suah kit tahmen e nuwig itəm nimətag tətahləpik-ahləpik əpnəpın əm? Kəp. ⁸ ?Kən tahro itəmat nəmoatiet, məmə nəkotəplan suah kit itəm tatuwin e napən wir nəmtin tiəkis? Kəp. Netəm kotuwın e napən wir tol nəhlan, nian rafin kotətig e nimə rəha kig. ⁹ ?Kən tahro itəmat nəkoatiet, məmə nəkotəplan ien kit? Əwəh, nıpahrienən, kən etəmim əh in ilis taprəkis-in ien. ¹⁰ Inu

etəm Naoa Rəha Uhgın təmatəghat-in nian Uhgın təmən məmə,
 ‘Otəplan-tu. Iatahl-ipinə rəhak iahləpīs itəm otos rəhak nəghatən.

In otaupən-in ik məmə otol əpen-əpenə e rəham suatip.’

¹¹ Nīpahrienən iatən kəm itəmat, etənim tikə itəm təmair e nətueintən in ilis taprəkis-in Jon Baptais, kən mətə etəm ləhau aɡin e nərəməərəən rəha Uhgın, in ilis taprəkis-in Jon.* ¹² E nian Jon Baptais təmətuoun matən-iarəp nəghatən rəha Uhgın mətəarus-pa roiu, nərəməərəən rəha Uhgın in təskasik məmə otol wək matuwın. Kən netənim itəm kotəskasik kotalkut pik məmə okotuwın motatig ahgin. ¹³ Iatən nəhlan mətə-inu, aupən aɡin mətəarus-pa nian rəha Jon, nəghatən min rəha Lou itəm Uhgın təmos-ipən kəm Moses, ne nəghatən min rəha ien min rəha Uhgın, koatən-iarəp nərəməərəən rəha Uhgın. ¹⁴ Kən okəmə nikitəmat tagien məmə nakotos nətəligən u, ekən məmə Jon in Elaija itəm in ien kit aupən kəmatən məmə otuwa. ¹⁵ Etəm matəlgın tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.

¹⁶ “?Netəm min u itəm koatatig roiu, ilat kotəhrol nulan? Ilat kotahmen e nisualkələh itəm koatəpələh ikin katol maket ikin moatakuhl motaun-in ilat min neen məmə, ¹⁷ ‘Itimat emotahl nau kəm itəmat məmə onakoatol danis rəha nagienən lan, mətə itəmat nəkəsotolən

^{11:10:} Mal 3:1; Luk 1:76 * ^{11:11:} Ves u tatən məmə wək rəha Jon, in wək itəm tatos nisiiən. In tatol əpen-əpenə suatip rəha Kristo itəm Uhgın otahl-ipa, kən in tatən-iarəp məmə Kristo tinatuwa. Wək u in wək asol. Kən Jon in etəm-iasol mətə-inu in tatos wək əh. Mətə nat kit itəm in təwir taprəkis-in wək rəha Jon, in məmə suah kit tatuwa etəm rəha Uhgın nian in tətəhatətə e Iesu Kristo. ^{11:13:}

Luk 16:16 ^{11:14:} Mal 4:5; Mat 17:10-13; Mak 9:11-13

danis. Kæn itimat emoatasæk eiua ræha nimisæn, mæto nəsotasækæn kitat min itimat.’¹⁸ Iatæn næhlan mæto-inu Jon tæmuwa, kæn matætuaakæm mætəpəs nagwænæn matəfak kæm Uhgîn, kæn mæsənimæn wain. Kæn netənim kotæn mæmæ, ‘Suah əh, narmin rat kit tətətig lan.’¹⁹ Mæto nian io, Nəti Etənim, emuwa kæn mætəgwæn kæn matənim wain, kæn netənim kotæn mæmæ, ‘Otəplan-tu, suah əh in etənim ræha nagwæn pikæn ne etənim ræha napisæn, kæn motan kələh ilat netənim ræha nosæn mæni e takis, ne netənim itəm nol təfagə.’ Mæto netənim itəm koatətəupən nitunæn ræha Uhgîn koatol wək wir min. Kæn wək wir min əh koatəgətun mæmæ nitunæn ræha Uhgîn in nipahrienæn.”

*Nahmææn asol otuwa
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Kæn Iesu tæməghat əskasik e netəm e taon min əh itəm in tæmol nat pispis tēpət ikin e nigənmətilat. Tæməghat næhlan mæto-inu ilat kəsotəuhlinæn nətəligən rəhalat o rəhalat nolən rat min.²¹ Təmən mæmæ, “!Itəmat netəm Korasin, kəsi, nahmææn asol otuwa otəmat! !Itəmat netəm Petsaeta, kəsi, nahmææn asol otuwa otəmat! Mæto-inu emol pap nat pispis tēpət e taon rəhatəmat! Kæn okəmæ emol natimnat min əh əpəh Taea ne Saeton aupən, okol netənim əh-ikin əh kəmotəuhlin rəhalat nətəligən e nolən rat min, kæn ilat kəmotuwîn e natimnat rat motuwîn moatəpələh e nəmtap e nigəm motəgətun mæmæ koatəto tərət agin o rəhalat nolən rat min.

²² Mæto iatæn kəm itəmat mæmæ e nian əh itəm Uhgîn otol nalpinæn kəm netənim, nalpinæn rəhatəmat in otəskasik, maprəkis-in nalpinæn ræha netəm Taea ne Saeton aupən ikin.²³ “?Kæn itəmat netəm Kapaneam, nikitəmat təht mæmæ Uhgîn otiləs-ipər itəmat e ikin

11:19: Mat 9:14 11:22: Aes 23; Esik 26-28; Joel 3:4-8; Amos 1:9-10; Sek 9:2-4

rəha nisiiəən əpəh e nego e neai? !Kəp! Məto Uhgın otəhlman itəmat nakotuwın ləhau agın, imə naulisən, məto-inu emol nat pispis tepət e taon rəhatəmat. Kən okəmə emol natimnat min əh əpəh Sotom, kən netəm ikin kəmotəuhlin rəhalat nətəligən, kən okol Uhgın təməsərəkinən Sotom, kən təmətətig əm mətoarus-pa u-roiu. ²⁴ Məto iatən kəm itəmat məmə e nian əh itəm Uhgın otol nalpınən kəm netəmim, nalpınən rəhatəmat in otəskasik, taprəkis-in nalpınən rəha netəm Sotom auppən ikin.”

Itəmat itəm ninotəpou

(Luk 10:21-22)

²⁵ Kən e nian əh, Iesu təməfak matən məmə, “Tata Uhgın, ik İərəməərə rəha natimnat rafın ilis e neai ne ləhau e nətueintən. İatənwiwi ik məto-inu nəməhluaig-in nıpəti natimnat min u e niganəmti netəmim itəm kotenatig motitun wır nat. Kən nəmol-arəp kəm netəmim itəm kotahmen-pən əm e nisualkələh məmə okotitun wır.

²⁶ Əwəh, Tata, inu nat kit itəm nakolkeike.”

²⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən kəm ilat məmə, “Rəhak Tata təmos-ipa nitunən rafın agın kəm io. Kən suah kit tikə itəm titun wır io u Nəti Uhgın, məmə io pah ətuatıp. Məto Tata Uhgın əm titun. Kən suah kit tikə itəm titun wır Uhgın, məto io pisin əm u Nəti Uhgın, ekıtun, ne netəmim itəm io emitəpun məmə ekol-arəp Tata Uhgın kəm ilat.

²⁸ “Otuwa ron io, itəmat itəm nəkotol pik wək kən ninotəpou o natipa-inən katipa əfigəm min, kən ekos-pınə namegən.† ²⁹ Pəs kotalis rəhak katipa, kən pəs

11:23: Jen 19:24-28; Aes 14:13-15

11:24: Mat 10:15; Luk 10:12

11:25: 1 Kor 1:26-29

11:27: Mat 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15;

17:2 † 11:28: Nəghatən u ‘natipa-inən katipa əfigəm min’ tatəghat-in Lou rəha netəm Isrel itəm kotahmen e nat təfigəm məto-inu Lou min u, ilat kotəskasik pik, kən tiəkis o nolən. 11:28: Jer 31:25

iakaupən mægəṭun itəmat lan. Iatən nəhlan məto-inu io etəm mətig, kən rəhak nətəligən in ləhau. Kən onəkotos namegən e rəhatəmat nəmegəhən. ³⁰ Tol nəhlan məto-inu rəhak wək ekos-ipinə kəm itəmat in timətig, kən rəhak katipa in toigoig.”

12

Iərəmərə rəha Sapat

(Mak 2:23—3:6; Luk 6:1-11)

¹ Kən e nian əh e Sapat kit, Iesu ne rəhan mīn netəmim kəmotaliwək motuwīn-pən e nasumən rəha wit, nat kit tahmen e rais, kən rəhan netəmim nəumis təmus ilat, kən kəmotəhl noa wit kən motun. ² Məto nian Farisi mīn kəmotəplan ilat, kən kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “!Ei, əplan-tu! Rəham netəmim koatol nat kit itəm koatətgəhl Lou rəha Sapat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin o kəp, nat naka itəm Kig Tefit təmol aupən, nian in ne rəhan mīn netəmim nəumis təmus ilat? ⁴ In təmuwīn imə e Nimə Tapolen Rəha Uhgīn, kən mos pīret mun itəm pris mīn kinotos-ipən rəkis kəm Uhgīn. Kən nolən əh tatətgəhl Lou, məto-inu pīret əh, Lou tatən məmə pris mīn əm kotitun nunən. ⁵ ?Kən nəmotafin e Lou o kəp, məmə nian rafin e Sapat, pris mīn əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, ilat koatol wək rəhalat itəm tatətgəhl Lou rəha Sapat? Məto Uhgīn tatəplan məmə nat əh in tətuatip əm. ⁶ Məto iatən kəm itəmat məmə suah kit u ikīn-u in ilis taprəkis-in Nimə Rəha Uhgīn. ⁷ E Naoa Rəha Uhgīn, in tatən məmə, ‘Nat kit tatol nīkik tətəgien, inu məmə onəkotasəkītun netəmim, məto sənəmə rəhatəmat sakrifais mīn

itəm nəkoatol moatos-ipa kəm io itəm tatol nīkik tətāgien.’

Okəmə nəkotitun nīpəti nəghatən u, kən netəm mīn u itəm kotətuatīp, okol nəsotakilən ilat motən məmə ilat koatol nolən rat. ⁸ Iatən nəhlan mətō-inu io, Nəti Etəmim, io Iərəmərə rəha Sapat.”

⁹ Kən Iesu tēmiet ikin əh, maliwək matuwīn əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəhalat. ¹⁰ Kən əmun ikin əh, suah kit əh-ikin nelmīn tēmimis, təsəg-ətuatīp-inən. Kən kəmotətəpəh o Iesu məmə, “?Tahro? ?In tətuatīp e Lou məmə e Sapat, etəmim titun nol-wirən etəmim itəm tatīmis?” Ilat kəmotətəpəh ron mətō-inu koategəs-in nat tərət kit rəha Iesu itəm ilat okotiləs-ipən in e kot ron.

¹¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Okəmə itəmat kit rəhan kit sipsip, kən sipsip un tiwīg-pən e noakimil e Sapat, nikitəmat təht məmə suah əh otuwīn miuw-pər-pa mīn? !Əwəh! Otəkəike muwīn miuw-pər. ¹² !Mətō etəmim, in nat keike taprəkis-in sipsip! Kənu, in tətuatīp əm e Lou məmə natol nat itəm təwīr e Sapat.”

¹³ Kən təmən-ipən kəm etəm nelmīn tēmimis məmə, “Əg-ətuatīp-in-tu nelməm.” Kən təməg-ətuatīp-in nelmīn, kən nelmīn tīnuwa mīnəwīr aɡin mīn, tīnahmen e nelmīn kit mīn. ¹⁴ Mətō Farisi mīn kəmotiet motuwīn ihluə mīnoatəte noa ron məmə okotohamnu Iesu.

Iolwək itəm Uhgīn tēmītəpun

¹⁵ Kən Iesu tēmītun nətəlīgən rəhalat, kən tēmiet ikin əh. Kən netəmim tepət kəmotuarisig in. Kən in təmol-wir nīmīsən rafin rəhalat kotuwa motəwīr mīn. ¹⁶ Kən təmən-iəhau ilat məmə okəsotən-iarəpən in kəm netəmim mīn. ¹⁷ Natimnat mīn əh kəmotiet məmə nəghatən rəha Naoa

12:7: Hos 6:6; Mat 9:13 12:10: Luk 14:3 12:12: Luk 14:5 12:14: Jon 5:16 12:16: Mat 8:4; Mak 3:12

Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən lan. Uhgın tamos-
ipən kəm ien Aesea u aupən o nən-iarəpən məmə,

¹⁸ “Inu iolwək rəhak itəm io enitəpun rəkis,
iakolkeike pık in, kən nıkik tagien pık ron.

Kən io oekol məmə Narmin Rəhak otuwa mərioah lan.

Kən in otən-iarəp nolən ətuatıp rəhak ne nosmegəhən
rəhak e nıganəmti netəmim e nəptən pisin pisin
min.

¹⁹ Okol in təsərgəhəuən kən məsagət əfəməhən,
məsəghat pıkən ikin netəmim kotargəfımən ilat min ikin.

²⁰ In etəm mətig,

kən in otol təwir kəm netəmim itəm koatərou kən rəhalat
nəsanənən tikə.*

In otol nəhlan mətoarus-pa nolən itəm in tətuatıp, otol
win e nolən itəm tərat.

²¹ Kən netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel,
ilat okotaləhəu-pən əskasik rəhalat nətəligən tətətig lan,
məmə in otosmegəh ilat.”

Iesu ne Pielsepul

(Mak 3:20-30;

Luk 11:14-23; 12:10)

²² Kən netəmim kəmotiləs suah kit motuwa kəm Iesu
itəm nıganəmtin təpis kən təsəghatən məto-inu narmin
rat kit tətətig lan. Kən Iesu təmol-wir min, kən suah əh
tənatəplan nat kən minatəghat. ²³ Kən netəmim rafin
narmilat təmiwig motən məmə, “?Okəmə naka suah u in
Mipi Kig Tefit itəm Uhgın təməən məmə otahl-ipa?”

²⁴ Kən nian Farisi min kəmotəto nat əh ne nəghatən
lan, kən kəmotən məmə, “Suah əh tatəhg-iarəp narmin

12:18: Mat 3:17 * 12:20: Nəghatən Kris ətuatıp rəha
ves 20 tatən məmə, “Okol təsatgəhlən nuwig kit itəm
təmeko, kən okol təsəmkəmis agin-əhən wik rəha lait itəm
tatəhaniəm əm.” 12:21: Aes 42:1-4

rat min e nəsanənən əm rəha Pielsepul u etəm-iasol rəha narmin rat min.”

²⁵ Məto Iesu titun nətəligən rəhalat, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə netəmim e kantri kit koatoor ilat min, kən okotərəkin rəhalat kantri. Kən tahmen-pən əm e taon kit o latuənu kit, okəmə netəmim kotoor ilat min, kən okotərəkin taon un o latuənu un.

²⁶ “Kən okəmə Setan tatəhg-iarəp narmin rat min rəhan e netəmim, kən tatol atip əm tikimir kəm in. ?Kən otahro nulan, rəhan nərəməərən otətul? ²⁷ ?Kən okəmə io iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Pielsepul, kən tahro e rəhatəmat min netəmim? ?Ilat koatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha pah? ?Rəha Setan? Kəp. Kən tərət məmə nakoatən məmə io iatol nəhlan. Tol nəhlan, rəhatəmat netəmim okotakil nəghatən min rəhatəmat, motən məmə in neiuəiuəən. ²⁸ Məto okəmə iatəhg-iarəp narmin rat min e nəsanənən rəha Narmin Rəha Uhgın, kən nərəməərən rəha Uhgın tinuwa rəkis otəmat.

²⁹ “Kən ekən e suatip kit min tol nulan məmə, etəmim kit tikə məmə titun nuwinən e nimə rəha etəmim kit itəm təsanən məmə otəmik rəhan natimnat. Məto otaupən məlis ətain etəm u itəm təsanən, uarisig təpanuwın imə məmki-rəkis rəhan natimnat.

³⁰ “Etəm u itəm təsuarisig-inən io, in rəhak tikimir. Kən etəm u itəm təsargətainən sipsip min, in tator ilat kotagım atit. ³¹ Tol nəhlan iatən kəm itəmat məmə, Uhgın otafəl rəkis nolən rat min rafin pisin pisin,[†] ne nəghatən rat min rafin pisin pisin itəm netəmim koatən lan, məto otol nalpinən kən məsaluinən nəghatən rat min

12:24: Mat 9:34; 10:25 12:28: Wək 10:38; 1 Jon 3:8 12:30: Mak 9:40; Luk 9:50 † 12:31: Uhgın tətəfəl rəkis nolən rat min nian netəmim kotəuhlin rəhalat nətəligən kən moatətapəh-in məmə in otaluin məsalpinən rəhalat nolən rat min.

itəm netəmim koatən e Narmīn Rəhan. ³² Kən okəmə etəmim tatən rat io, Nəti Etəmim, kən Uhgīn otaluin kən məsalpīnən. Məto etəmim itəm tatən rat Narmīn Rəha Uhgīn, Uhgīn okol təsaluīnən nian kit, e nətueintən u, ne e nian itəm tatuwa.‡

³³ “Okəmə nig in təwīr, kən noan in təwīr, okəmə nig in tərət, kən noan in tərət. Tol nəhlan məto-inu itəmat nəkotəplan əm e noa nig məmə nig in təwīr o nig in tərət.§

³⁴ !Itəmat nəkotahmen e sinek! Itəmat noatol nolən eko-eko, kən itəmat netəm nakotərat. Okol nəsotənən nat təwīr kit, məto-inu nian etəmim tatəghat, tatən əm nat naka itəm tərīoah e nīkin. ³⁵ Etəmim itəm nətəligən təwīr tərīoah e nīkin, nian rafin in tatən nat itəm in təwīr. Kən etəmim itəm nətəligən rat tərīoah e nīkin, nian rafin in tatən nat itəm tərət. ³⁶ İatən kəm itəmat məmə e nian Uhgīn otakil netəmim lan, netəmim okotəkəike kən-iarəp kəm in məmə tahro ilat kəmoatən nəghatən rat əpnarīn mīn rafin rəhalat. ³⁷ Tol nəhlan, in otakil rafin nəghatən pīsīn mīn rəhatəmat, məmə itəmat netəm kotətuatip o netəm kotərat.”

Nəmtətīn rəha Jona
(Mak 8:12; Luk 11:29-32)

12:31: Hip 6:4-6 ‡ 12:32: Netəmim neen kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəm mīn u itəm kəmoatən məmə İesu tatol-wīr netəmim e nəsanənən rəha Setan. Tahmen əm məmə ilat kotaun-in məmə Narmīn Rəha Uhgīn in Setan. Netəmim neen mīn kotən məmə nəghatən u tatəghat-in netəmim itəm kəsotahatətəən əh e İesu, kən motapəs wək rəha Narmīn Rəha Uhgīn. § 12:33: Nīpəti nəghatən rəha İesu məmə in etəm təwīr məto-inu tatol əm natimnat wīr mīn. 12:33: Mat 7:16-20

12:34: Mat 3:7; 15:18; Luk 3:7; 6:43-45

³⁸ Kæn iægætun min neen ræha Lou ne Farisi min kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iægætun. Ekotolkeike mæmæ ekotæplan næmtætin kit itæm tapispis itæm ik onækol.”;

³⁹ Mæto tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Itæmat netæm roiu ne, nakotærat, næmotapæs ræhatæmat nahatætææn o Uhgîn, tahmen e pætan kit tapæs ræhan iærman matætæu-pæn suah pisin. Kæn roiu nakotolkeike mæmæ ekol næmtætin kit itæm otægætun mæmæ emisi-pæn o Uhgîn. Mæto Uhgîn otos-ipæn æm næmtætin kitæh æm, kæn inæh næmtætin ræha ien æh Jona. ⁴⁰ Tahmen æm mæmæ Jona tæmæmæhl e nian kisil lapin ne nærauiægæn e nærpi næm asol, kæn Næti Etæmim, in otæmæhl nian kisil lapin ne nærauiægæn æpæh e niki næptæn.

⁴¹ “E nian æh itæm Uhgîn otakil netæmim rafin, kæn netæm Nineva aupæn, ilat okotætul motæn-iaræp mæmæ itæmat noanol ræha Isrel nakotærat. Okotitun nænæn næhlan mæto-inu nian ilat kæmotæto næghatæn ræha ien æh Jona, ilat kæmotæuhlin ræhalat nætæligæn o ræhalat nolæn rat min. Kæn otæplan-tu, suah kit itæm ilis taprækis-in Jona tinuwa. ⁴² Kæn e nian æh itæm Uhgîn otakil netæmim rafin, kæn kwin ræha næptæn pis ikin, in otætul mæn-iaræp mæmæ itæmat netæm nakotærat. Otitun nænæn næhlan mæto-inu, in tæmiet e nikalin næptæn æpæh isæu agin, kæn maliwæk muwa mæmæ otæto næghatæn ræha Kig Solomon itæm tenatig wir. Kæn otæplan-tu, suah kit itæm ilis taprækis-in Kig Solomon tinuwa.

⁴³ “Nian narmin rat tiet e etæmim, kæn in otuwîn maliwæk mætan æpæh ikin nig ne niæmitæ tikæ ikin, kæn næhau tikæ ikin, mategæs-in ikin otatig mameg ikin, mæto tææplanæn. ⁴⁴ Kæn tæn atip æm kæm in mæmæ, ‘Ekitalig-pæn e ræhak nimæ itæm emisi-pæn ikin.’ Kæn nian tuwa mæplan nimæ, etæmim tikæ ikin, kæn kæmafæl, kæn mælin

12:38: Mat 16:1; Luk 11:16; Jon 6:30

12:39: Jona 1:17; Mat 16:4; Mak 8:12

12:40: Jona 1:17

12:41: Jona 3:5

12:42: 1 King 10:1; 2 Kron 9:1

wir natimnat. ⁴⁵ Kən tuwin mit narmin rat sepın min itəm kotərat pik taprəkis-in in, kən motuwın imə motatig, kən natigən rəha suah əh roiu tərət pik taprəkis-in rəhan natigən itəm aupən. Kən kotahmen əm e itəmat netəm kotərat itəm nəkotatig roiu.”

*Mama rəha Iesu ne pian min
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nian Iesu tatəghat əh kəm netəmim, kən rəhan mama ne pian min koatətul əpəh ihluə moatətapəh-in məmə okotəghat kəm in. ⁴⁷ Kən etəmim kit təmən-ipən kəm Iesu məmə, “Rəham mama ne piam min əpəh ihluə koatətul. Ilat kotalkeike məmə okotəghat kəm ik.”* ⁴⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm suah əh itəm təmən-iarəp məmə, “?Pah u rəhak mama, kən pah u piak min?” ⁴⁹ Kən məg-ətuatip-in-pən nelmin məgətun-pən rəhan netəmim, kən mən məmə, “!Inu rəhak mama ne piak min! ⁵⁰ Iatən nəhlan mətə-inu pah u tatol nəwia rəhak Tata əpəh ilis e nego e neai, in piak, ne winik, ne rəhak mama.”

13

*Nimaa nəghatən e nəptən
(Mak 4:1-20; Luk 8:4-15)*

¹ E nian ətuatip əh, Iesu təmiet e nimə muwin matəpələh əpəh iuəhkir e nikali Lek Kalili. ² Mətə-inu netəmim tərət kəmotuwa kətul kitəlau in, kən in təmuwin e bot kit matəpələh. Kən netəmim kəmoatətul ipar. ³ Kən in təmən-ipən natimnat tərət kəm ilat e nimaa nəghatən min.

12:45: Luk 11:24-26; 2 Pita 2:20 * 12:47: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghtən Kris aupən, ves 47 tikə. 12:50: Rom 8:29 13:2: Luk 5:1-3

Təmən məmə, “Etənim kit təmuwin məmə oteatəgtəg rəhan nıkuti wit əpəh e rəhan nasumən. ⁴ Kən nian təmərakin-rakin rəhan nıkuti wit, neen kəmotisas-pən e suatip, kən mənig min kəmotuwa motun ilat rafin. ⁵ Kən nıkuti wit neen kəmotisas-pən e nəptən itəm kəpiel iuəhkir əm. Kəmotəwiə uəhai əm məto-inu nəptən noan məsin əm. ⁶ Məto nian mitgar tər, kən məhg ilat koatauke- auke məto-inu nokilat təseiuiu pikən. ⁷ Kən nıkuti wit neen kotisas-pən e niki nəlkosik, kən nian nıkuti wit kotəwiə məto nəlkosik tətatu-atu ilat kən kəmotamis. ⁸ Kən nıkuti wit neen min kəmotisas-pən e nəptən itəm təwir, kən kəmotə-in noalat, neen noalat wan-hanrit, neen noalat sikiste, neen noalat tate. ⁹ Etəm matəlgin tatig, təwir məmə in otətəlig-in wir kən mitun nəghatən min u.”

¹⁰ Kən netəm rəha İesu kəmotuwa motətapəh ron məmə, “?Təhro natəghat kəm netənim e nimaa nəghatən min?”

¹¹ Kən İesu təməni-pən kəm ilat məmə, “İatən nəhlan məto-inu itəmat un, Uhgın təmərəh e suatip otəmat məmə itəmat onəkotitun nəghatən anion min rəha nəməmə rəha Uhgın. Məto ilat əh, Uhgın təməserəhən e suatip nulan olat. ¹² Tol nəhlan məto-inu, etəm u itəm rəhan əh-ikin nitunən, Uhgın otos-ipən min nitunən kəm in, kən rəhan nitunən in otepət pik. Məto etəm u itəm rəhan nitunən tikə, Uhgın otos-irəkis rafin rəhan nitunən itəm nikin təht məmə in tatos. ¹³ İatəghat e nimaa nəghatən kəm ilat məto-inu ilat koatəplan pap məto kəsotitunən, kən ilat koatəto pap məto kəsotitun wirən. ¹⁴ Nəməgəhən rəhalat tatol nəghatən rəha ien Aesea tatuwa matol nıpahrienən lan. In təməni məmə, ‘Okəatəto, moatəto, moatəto,

mæto okol kəsotitunən.

Kən okoatəplan, moatəplan, moatəplan,

mæto okol kəsotitunən nian kit.

¹⁵ Tol nəhlan mæto-inu nīkilat tīnuwa məskasik,

kən kīnotərou-in nətəlig-inən,

kən motahtosig-in niganəmtilat.

Okəmæ təsələn nəhlan, okəm-naka ilat okotəplan e
niganəmtilat,

kən ilat okotətəlig-in e matəlgilat,

kən nīkilat otəmət-mətig,

kən okotitun,

kən okotəuhlin-pa ilat ron io məmæ ekosmegəh ilat.'

¹⁶ Mæto itəmat u, Uhgīn təmawte-in rəhan nəwirən

kəm itəmat, kən nian nəkotəplan, nəkotitun, kən

nian nakotəto, nəkotitun. ¹⁷ Nīpahrienən iatən kəm

itəmat məmæ, ien min tepət ne netəm ətuatip min

tepət kəmotolkeike pik məmæ okotəplan nat naka itəm

nakoatəplan, mæto kəsotəplanən. Kən motolkeike

pik məmæ okotəto nat naka itəm nakoatəto, mæto

kəsotətoən."

¹⁸ Kən Iesu təmatəkəike matən məmæ, "Itəmat otətəlig-

in wir-tu məmæ nəkotitun nīpəti nīmaa nəghatən rəha

etəm u itəm təmərakin nīkuti wit. ¹⁹ Nīkuti wit itəm

təmisas e suatip, in tahmen e etəmim itəm tətəto nəghatən

rəha nərəmərəən rəha Uhgīn, mæto in təsītunən. Kən Se-

tan tuwa mos-irəkis uəhai əm nəghatən əh itəm təmuwīn

e nīkin.

²⁰ "Kən nīkuti wit itəm təmisas-pən e nīsip itəm kəpiel

iūəhkīr əm, in tahmen e etəmim itəm tatəto nəghatən

rəha Uhgīn, kən mos e nīkin agien, ²¹ mæto nokin təseiuiu

pikən, kən tatətul əm o nian əkuəkīr əm. Nian nəsəsauən,

o nərātən tuwa e nəmegəhən rəhan o nəghatən əh, kən təme uəhai əm e rəhan nahatətəən.

²² “Kən nīkuti wit itəm təmisas-pən e niki nəlkosik, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgīn, məto rəhan nətəligən tatuwin pīk o natimnat rəha nətueintən, kən in tolkeike məmə rəhan nautə otepət, kən nətəligən mīn əh kotatu-atu nəghatən rəha Uhgīn, kən nəghatən əh təsəe-inən noan.

²³ “Məto nīkuti wit itəm təmisas-pən e nəptən wir, in tahmen e etəmim itəm tətə nəghatən rəha Uhgīn kən mītun nīpətīn. Kən e nəmegəhən rəhan, in otoe-in noan, nian neen noan wan-hanrit, nian neen noan sikiste, kən nian neen noan tate.”

Nimaa nəghatən e manuwīhl itəm tərət

²⁴ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit mīn kəm ilat matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgīn, in tahmen e etəmim kit itəm təmərakin nīkuti wit e rəhan nasumən.

²⁵ Məto nian in ne rəhan mīn netəmim kəmoatapīl, rəhan kit tīkimir təmuwīn mərakin nīkuti manuwīhl rat mīn e rəhan nasumən, kən magīm. ²⁶ Kən nīkuti wit wir mīn kəmotəwīə motol iahgin motol noalat. Məto e nian əh, nīkuti manuwīhl rat mīn kəmotər mīn motuwa motol iahgin.

²⁷ “Kən slef mīn rəha etəmim əh, kəmotuwa motəplan in, motən məmə, ‘Etəm-iasol. ?Nīkuti wit mīn itəm nəmərakin e rəhan nasumən, ilat nīkuti wit wir mīn əm, o kəp? ?Məto tahro nīkuti manuwīhl rat mīn kīnotər?’

²⁸ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Tīkimir kit təmöl nat əh.’

“Kən rəhan slef mīn kotən-ipən kəm in məmə, ‘?Məto tahro? ?Nakolkeike məmə itimat ekotuwin kew rəkis manuwīhl rat mīn əh?’

²⁹ “Məto təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Kəpə. Otapəs. Okəmə itəmat nakotuwin kew rəkis manuwihl rat min, kən məta nakotew rəkis min wit wir min. ³⁰ Pəs ilau kərən əm kuər mətoarus-pən wit tınımətə. Kən ekən-ipən kəm netəmim itəm okotəülək-in wit məmə ilat okotaupən motew rəkis manuwihl itəm tərət motəlis o nərakin-pənən e niğəm. Uarisig okotəülək-in wit wir min moatəmik moatuwa e niğənoa nimə rəhak itəm katəlin nagwənən ikin.’”

*Nimaa nəghatən e
nikuti mastat**
(*Mak 4:30-32; Luk 13:18-19*)

³¹ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nikuti mastat itəm etəmim təmos muwin məfe e rəhan nasumən. ³² Nikuti mastat əh in nətin ağin, məto nian in otəwiə, in otuwa iahgın tahmen e niğ kit, kən mənig min itəm koatiwig ilis okotuwa motol nimaalat e nelmin min.”

Nimaa nəghatən e is
(*Mak 4:33-34; Luk 13:20-21*)

³³ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen-pən e is noan məsin itəm pətan kit tətəkin e flaoa tepət itəm kəmol-pən e pesin asol, kən tətəhl flaoa rafin tətəsis matol iahgın.”

³⁴ Natımnat min əh rafin, İesu təmuəh nimaa nəghatən lan kəm netəmim. Nipahrienən məmə təməsənən nat kit kəm ilat okəmə təməsuəhən nimaa nəghatən. ³⁵ Nolən əh təmol nəghatən rəha ien aupən tatuwa matol nipahrienən lan. Təmən məmə,

* 13:30: Mastat in niğ itəm katol-pən nikutin e nagwənən məmə tətəpien wir. Nikutin in natiəkəku ağin.

“Ekən-iarəp rəhak nəghatən e nuəhən nimaa nəghatən min.

Ekən-iarəp natimnat itəm eməhluaig-in ilat nian emətuoun matol nətueintən mətəarus-pa u-roiu.”

Iesu təmən nipəti nimaa nəghatən e manuwihl

³⁶ Kən Iesu təmiet rəkis e netəmim, kən muwin e nipəgnoa nimə kit. Kən rəhan min netəmim kəmotuwa ron motətapəh məmə, “Ən-tu kəm itimat nipəti nimaa nəghatən e manuwihl itəm təmər e nasumən.”

³⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etəmim itəm təmərakin nikuti wit e nasumən, inu io, Nəti Etəmim. ³⁸ Kən nasumən, in nətueintən, kən nikuti wit wir min, ilat u netəmim rəha Uhgın itəm tatərəmərə elat. Kən manuwihl rat min, ilat netəmim rəha Setan. ³⁹ Kən tikimir itəm təmuwin mərakin manuwihl rat, in Setan. Kən nian okəulək-in nasumən, in nammun nian, kən netəmim itəm koatəulək e nasumən, ilat u nagelo min. ⁴⁰ Okotəmik manuwihl rat motan-ətip e nigəm, nolən əh tahmen əm e nammun nian.

⁴¹ “Io Nəti Etəmim, ekahl-ipinə nagelo min rəhak okotuwın ikin iatərəmərə ikin, motoe rəkis natimnat rafin ne netəmim rafin itəm koatiuw-pən netəmim o nolən təfagə rat min. ⁴² Ilat okotərakin-pən ilat e nigəm asol, kən ikin əh netəmim okotasək kən moatəgətəin nəluilat min. ⁴³ Kən netəm kotətuatip okotasiə tahmen e mit e nərəmərəən rəha rəhalat Tata Uhgın. Etəm matəlgin tatig, in otəkəike mətəlig-in wir nəghatən min u.”

Nimaa nəghatən e bokis məni itəm tatəhluaig

⁴⁴ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəmərəən rəha Uhgın in tahmen e bokis məni kit itəm tatəhluaig e nəptən kit. Kən etəmim kit təmətan məplan bokis məni əh, kən tatig mitənim min. Nikin təmagien pik, kən

13:35: Sam 78:2

13:40: Sam 78:2

13:41: Mat 24:31; 25:31; Mak 13:27

13:42: Mat 8:12

13:43: Mat 8:12

təmuwin mol-salim-in natimnat rafin rəhan, kən mos-nəmtin nəptən əh.”

Nimaa nəghatən e kəpiel perel

⁴⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e etəmim itəm tategəs-in natimnat, kən matol-salim-in min. Kən in tategəs-in kəpiel wir min nəmtilat tiəkis, katən məmə perel. ⁴⁶ Nian təməplan perel kit itəm təwir pik agin, kən in təmuwin mol-salim-in rəhan natimnat rafin, kən muwin mos-nəmtin perel əh kən mİLəs rəhan.”

Nimaa nəghatən e net rəha niuwən nəm

⁴⁷ Kən Iesu təmatəkəike matən məmə, “Nərəməərəən rəha Uhgın in tahmen e nian netəmim koatəraKin-pən net əpəh itəhai moatos nəm pisin pisin min lan. ⁴⁸ Nian net tinərioah e nəm, kən kotiuw-par net, kən motoor nəm min motaii-pən nəm wir min e kətim asol min rəhalat, məto okotəraKin nəm itəm kotərat. ⁴⁹ Kən e nammun nian, nagelo min okotuwa motos-irəkis netəmim itəm kotərat o netəmim itəm kotətuatip, ⁵⁰ kən motəraKin-pən netəm kotərat e nigəm asol, kən ikın əh netəmim okotasək moatəgətain nəluilat.

⁵¹ “?Itəmat nəkotitun natimnat min un, o kəp?” Kən ilat kəmotən kəm in məmə, “əwəh.” ⁵² Kən təmən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, iəgətun min rafin rəha Lou itəm kəməgətun wir ilat e nəərəməərəən rəha Uhgın, kotahmen e etəm-iasol rəha nimə itəm rəhan nautə tēpət. Kən nian kit in tatos-irəkis nat wi e rəhan nautə, kən nian kit min tatos-irəkis nat oas.”†

13:50: Mat 13:42; Luk 13:28 † 13:52: Kəm-naka nəghatən u ‘nat oas’ tatəghat-in nəghatən rəha Uhgın itəm kəməte rəkis e Naoa Rəha Uhgın əpəh e Oltesteman, kən nəghatən u ‘nat wi e rəhan nautə’ tatəghat-in nəgətunən wi rəha Iesu.

*Ien itəm kəsisiai-inən
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Nian Iesu tinol namnun nuəhən nimaa nəghatən min əh, kən təmiet ikin əh, ⁵⁴ muwin iman ikin. Kən təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən, kən narmilat təmiwig, kən kotən məmə, “?Suah u təmiləs hiə nenatigən əh ne nəsanənən əh o nolən nat pişpiş min? ⁵⁵ Suah əh, kitat kotitun wir in. ?In neti etəmim itəm tatol nimə, o kəp? ?Kən rəhan mama, in Meri, kən pian min ilat Jemes, ne Josep, ne Saimon, ne Jutas, o kəp? ⁵⁶ ?Kən rəhan kaka min kitat min ilat, o kəp? ?Təmos hiə nitunən o nolən natimnat min əh?” ⁵⁷ Kən nikilat təsagienən ron kən motəuhlin məntaalat ron.

Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə suah kit in ien, netəmim rafin koatisiai-in. Məto rəhan min netəmim əpəh latuənu ne rəhan min netəmim e nişəgnoa nimə rəhan, ilat əm kəsotisiai-inən.”

⁵⁸ Kən təməsolən nat pişpiş tepət ikin əh, məto-inu ilat kəsotahatətəən lan.

14

*Kig Herot Antipas
təməghat o Iesu
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ E nian əh, Kig Herot Antipas u tatərəməre e nitən Kalili, təməto namnusən rəha Iesu. ² Kən təmən-ipən kəm rəhan etəm-iasol min məmə, “Suah u in Jon Baptais itəm təməmegəh min e nimisən. Tol nəhlan tatos nəsanənən əh o nolən nat pişpiş min.”

Nimisən rəha Jon Baptais

³⁻⁴ Herot Antipas tāməghat nəhlan məto-inu in tāmohamnu rəkis Jon Baptais. Inu namnusən e nimisən rəha Jon Baptais, tol min-nulan.

Aupən ikin, Kig Herot Antipas təmakləh-in Herotias u pətaguihl rəha pia Herot u, Filip Kitiəh. Kən Jon təmən-ipən kəm in məmə, “Təsətuatipən məmə nəkiləs pətan u, məto-inu nakatətgəhl Lou.” Kən Herot Antipas təmaskəlīm Jon o Herotias, məlis ətain, mīləs-ipən e kalapus. ⁵ Herot Antipas tolkeike məmə in otohamnu Jon, məto təməsolən məto-inu tatəgin netəmim. Ilat koatisiai-in Jon moatən məmə in ien kit.

⁶ Məto nian kit, Herot Antipas təmol lafet kit rəha nian təmair lan, kən pətan əkəku, nəti Herotias, təmol danis aupen e niganəmti netəmim rafin. Kən rəhan nolən danis təmol Herot Antipas nikin təmuwin pik lan, ⁷ kən tol nəhlan, in təmən-iəkis mos noanawil məmə in otos-ipən nat naka itəm pətan əkəku əh tolkeike. ⁸ Kən Herotias təməghat kəm nətin, kən nətin təmən-ipən kəm Herot Antipas məmə, “Os rəhn-kapə Jon Baptais e plet kit muwa ikin-u mos-ipa kəm io roiu.” ⁹ Kən kig, nikin təpou. Məto təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotol nəwia nəti Herotias, məto-inu o rəhan noanawil ne nəniəkisən itəm təmol e niganəmti netəmim. ¹⁰ Kən təmahl-ipən netəmim neen kotuwīn e kalapus, kən ilat kəmotətətip rəkis rəhn-kapə Jon ikin əh, ¹¹ motələhəu-pən e plet kit, motos motuwa, motos-ipən kəm nəti Herotias, kən in təmos-ipən kəm rəhan mama. ¹² Kən netəmim rəha Jon kəmotuwīn motiləs nipətīn motuwīn motitənim, kən motuwīn motən-ipən kəm Iesu.

Iesu təmagwən netəmim
faif-taosan
(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nian Iesu tēmāto namnusən əh, kən tēmətipən e bot kit muwin əpəh ikin kəkə-kəkə ikin. Məto nian nimanin netəmim kəmotitun ikin təmuwin ikin, ilat kəmotiet e rəhalat latuənu min motaliwək ipar motuarisig-in Iesu.

¹⁴ Nian Iesu təmuwar, təməplan nimanin netəmim tēpət, kən nikin təmāhmə olat matakeike ilat, kən mol-wir nimisən min rəhalat.

¹⁵ Kən ehnaipən iuəhkir o napinəpən, rəhan min netəmim kəmotuwa ron moatən məmə, “Ikin-u, ikin kəkə-kəkə ikin, kən otəsuwəhən talugin. Ahl-ipən nimanin netəmim məmə okotuwin latuənu min motos-nəmtin nigilat neen nagwənən.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kəp. Otəpəs əm ilat kotatig, kən itəmat əm otagwən ilat.”

¹⁷ Məto kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat ekoatos əm pīret faif ne nəm kəiu.”

¹⁸ Kən təmən məmə, “Otos motuwa kəm io.” ¹⁹ Kən mən-ipən kəm netəmim məmə okotəpələh ləhau e manuwihl. Kən təmos pīret faif ne nəm kəiu əh, masipər əpəh e neai, matəfak-pən ron, kən məmkas pīret. Kən təmos-ipən kəm rəhan min netəmim, kən ilat kotos-ipən kəm nimanin netəmim. ²⁰ Kən ilat rafin kəmotagwən, nərpilat tasis. Kən nimismisi nagwənən itəm kəmotapəs, netəmim rəha Iesu kəmotaii-pən e kətim asol ilat tuelef itəm kəmotər kər wir. ²¹ Kən netəmim itəm kəmotagwən, nəman əm tahmen e faif-taosan, məto kəsafinən nipitan ne nisualkələh.

*Iesu təmaliwək e nəhau
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

²² Kən Iesu təmən kəm rəhan netəmim məmə ilat okotətipən e bot motaupən moatuwin entənipən-pən e lek, məto in otahl-ipən netəmim kotitəlig-pən iməlat min ikin. ²³ Nian tinahl-ipən rəkis netəmim, kən muwin əpəh

ilis e nitot kit in pisin əm, məmə otəfak. Nian tinalugən, Iesu pisin əm əh-ikin, ²⁴ mətə bot tinuwın rəkis ilugin e lek, kən tinatiləs pikən nimətəg, kən peau-peau min kınəotəh bot.

²⁵ Kən lapın iuəhkır o nianən, Iesu təmalıwək e nətuei nəhau muwa olat. ²⁶ Mətə nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan in tətaliwək e nətuei nəhau, kən kəmotəgin pik moatən məmə, “!Ei, narmi etəmim kit!” Kən kəmotasək əfəməh mətə-inu koatəgin.

²⁷ Mətə uəhai əm, Iesu təməghat kəm ilat məmə, “!Ei, nikitəmat tətul məha-məha. Io əpəh. Sotəginən!”

²⁸ Kən Pita təmə, “!Ərəmərə, okəmə ik pahrien, kən aunn io ekaliwək e nətuei nəhau minə.”

²⁹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Wa.”

Kən Pita tiet e nətuei bot, kən maliwək e nətuei nəhau matuwın o Iesu. ³⁰ Mətə nian təməplan nimətəg, kən nikin təməgin pik, kən minətuoun mətamnim mətasək-pən o Iesu matən məmə, “!Ərəmərə, asitu lak!” ³¹ Kən roiu agin, Iesu təməa-pən maskəlīm Pita, kən mən-ipən kəm in məmə, “!k rəham nahatətəən təkəku agin. ?Təhro rəham nahatətəən təkəku lak?” ³² Kən nian kəmuətəpən e bot, kən nimətəg təmurahl nelmin. ³³ Kən ilat e nətuei bot kəmos-ıpən nisaiiən asol kəm in moatən məmə, “Pahrien, ik Nəti Uhgın.”

³⁴ Nian kınətuwın entənıpən-pən, kəmotuwar e nəptən Kenesaret. ³⁵ Kən nian netəmim əh-ikin əh kınətitun Iesu, kotahl-ıpən nəghatən tuwın mıtəlau o netəmim e latuənu min rafin əh-ikin. Kən kəmos rəhalat min netəmim itəm koatimis motuwa o Iesu, ³⁶ kən kəmotəkəike o Iesu məmə ilat itəm koatimis okotek əm nıpəgnəmti kot rəhan. Kən ilat rafin itəm kəmotek nıpəgnəmti kot rəhan, rəhalat nimisən təmikə, kən kəmotəwir.

14:23: Luk 6:12; 9:28

14:26: Luk 24:37

14:31: Mat 8:26; Mak 4:39

14:36: Mat 9:20-21; Mak 6:53-56

15

*Nat itəm tatol
etəmim tamkimik
(Mak 7:1-23)*

¹ Kən Farisi min neen ne iəgətun min neen rəha Lou kəmotisi-pən Jerusalem motuwa o Iesu. Kən motətapəh ron məmə, ² “?Tahro rəham netəmim koatətgəhl kastom rəhatat itəm rəhatat pipi min aupən kəmotəgətun kitat lan? Ilat kotagwən, məto kəsotaupənən motaikuas e nelmilat.”

³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Məto tahro itəmat min nakoatətgəhl Lou rəha Uhgīn o naskəlīm əskasikən kastom rəhatəmat? ⁴ Iatən nəhlan məto-inu, Uhgīn təmən məmə, ‘Nəkotəkəike motisiai-in rəhatəmat tata ne mama,’ kən təmən min məmə, ‘Etəmim itəm otəghat rat e rəhan tata o mama, okəkəike kohamnu.’

⁵ Məto itəmat nakotən məmə, okəmə suah kit rəhan kit məni əh-ikīn itəm in titun nasituən e rəhan tata ne mama lan, in titun nənən kəm ilau məmə, ‘Kəsi, emələhəu pisin məni u məmə rəha Uhgīn,’ ⁶ kən okol in otəsisiai-inən rəhan tata, kən məsos-ipənən məni u kəm in. E nolən əh, itəmat noatol nəghatən rəha Uhgīn tatol nat ərnapin lan, məto-inu itəmat nakotolkeike məmə nakotaskəlīm kastom rəhatəmat min əm. ⁷ !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Ien Aesea təməghat-in itəmat ətuatip nian təmatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

⁸ ‘Netəm min u koatisiai-in io e nohlilat əm, məto nīkilat isəu ron io,

⁹ Rəhalat nolən rəha nəfakən ron io in nat ərnapin əm, kən nian koatəgətun, koatən məmə nəghatən min rəhak, məto in nəghatən min rəha netəmim əm.’ ”

¹⁰ Kən Iesu təmaun-in netənim məmə okotuwa ron, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otətəlig-in-tu, kən motitun nat u. ¹¹ Nat naka itəm katun, təsolən etənim tamkimik e niganəmti Uhgin, məto nat naka itəm tatiet e nohli etənim, in tatol etənim tamkimik e niganəmti Uhgin.”

¹² Kən rəhan netənim kotuwa ron moatətapəh məmə, “?Nəkitun məmə Farisi min, nikilat tərət nian kəmotəto nəghatən əh?” ¹³ Kən təmən-ipən məmə, “Nig min rafin itəm rəhak Tata əpəh e nego e neai təməsəfəən, okew-pər ilat nokin. ¹⁴ Apəs ilat. Ilat koatit netənim, məto niganəmtilat təpis. Okəmə etənim itəm niganəmtin təpis tit etənim kit min itəm niganəmtin təpis, kən ilau kərən okiaiwig-pən e noakimil.”

¹⁵ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ən-tu nipəti nimaa nəghatən kəm itimat.”

¹⁶ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat rəhak netənim, məto itəmat min nəsoititunən əh? ¹⁷ ?Nəkotitun o kəp məmə, nat naka itəm tatuwin e nohli etənim meiuaiu e nərpin, kən miet min e nipəti etənim? ¹⁸ Məto natimnat itəm tətisi-pən e niki etənim kən matiet e nohli etənim, matol etənim tətamkimik e niganəmti Uhgin. ¹⁹ Tol nəhlan məto-inu, natimnat itəm tətisi-pən e niki etənim kotol nulan: nətəligən tərət min; nohamnuən etənim; nakləh-inən pətan; nipitan ne nəman ne, koatit anion ilat min; nakləhən; nəghat eiüəən e netənim; nən ratən nərgi etənim. ²⁰ Inu natimnat itəm tol etənim tətamkimik e niganəmti Uhgin, məto okəmə suah kit təsaikuasən nelmin kən mətəgwən, inu təsolən in tamkimik e niganəmti Uhgin.”

Nahatətəən rəha
pətan Iaihlua

(Mak 7:24-30)

²¹ Kən Iesu təmiet ikin əh, kən muwin ikin itəm taon kəiu əh, Taea ne Saeton katuəməhl ikin. ²² Kən pətan kit əh-ikin, Iaihlua u pətan Kenan, təmuwa ron mətəsək əfəməh məmə, “Iərəmərə, Mipi Tefit, asəkitun io. Narmin rat kit təskasik təmatig e nətik pətan matərəkın in.”

²³ Məto Iesu təsən-ipən aɡın-əhən nəghatən kit kəm in. Kən rəhan netəmim kotuwa moatəkəike ron, motən məmə, “Ahl-ipən in isəu, məto-inu tətəsək əfəməh matu-arisig-in kitat.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmahl-ipa əm io o sipsip min rəha noanol rəha Isrel itəm kəmotəluə.”

²⁵ Məto pətan əh təmuwa misin nulın aupən e Iesu matən məmə, “Iərəmərə, asitu lak.” ²⁶ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Təsətuatipən məmə ekos nagwənən niɡi nisualkələh, kən mərakin-pən kəm kuri min.”* ²⁷ Kən pətan u təmən-ipən məmə, “Əwəh, Iərəmərə. Məto kuri min koatun nimismisi nagwənən itəm təmisas e tepıl rəha iərəmərə min rəhalat.” ²⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, pətan. !Rəham nahatətəən in iahɡin! Nat naka itəm nakolkeike, otuwa mol nıpahrienən.” Kən roiu aɡın, netın pətan təməwir.

Iesu təmol-wır nimisən tepət

²⁹ Kən Iesu təmiet ikin əh maliwək e nıkali Lek Kalili. Kən mər muwin əpəh ilis e nitot kit kən matəpələh. ³⁰ Nımanin netəmim kəmotuwa ron, moatəmik netəm min u itəm nelkılət təməfaiu-əfaiu, ne netəm nıɡanəmtılət təpis, ne netəm nıpətılət məsin təmimis, ne netəm kotəruru nəghatən, ne nimisən

15:24: Mat 10:6 * 15:26: Nəghatən u ‘nisualkələh’ tatəghat-in netəm Isrel, kən nəghatən u ‘kuri’ tatəghat-in Iaihlua min.

pisin pisin min. Kæn motælin-pæn ilat iuæhkir o Iesu, kæn tæmol-wir ilat. ³¹ Kæn nimanin netæmim narmilat tæmiwig nian kæmotæplan netæm kotæruu næghatæn kinotæghat, ne netæm nipætilat mæsin tæmimis kinotæwir, ne netæm nelkilat tæmfaiu-æfaiu kinotaliwæk, ne netæm nigænæmtilat tæpis kînoatæplan nat. Kæn moatænwiwi Uhgin ræha Isrel.

Iesu tæmagwæn netæmim

fo-taosan

(Mak 8:1-10)

³² Kæn Iesu tæmaun-in ræhan netæmim kotuwa ron, tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Nîkik tînahmæh pîk o netæmim min u. Kitat min ilat o nian kîsil æh-roiu, kæn nat tikæ mæmæ okotun. Esolkeikeæn mæmæ ekahl-ipæn ilat koatuwin, næumis tus ilat, mætan, neen kotimis-eah æpæh e suatip.”

³³ Kæn ræhan netæmim kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “? Okotos hiæ pîret u ikin-u, ikin taruæn-aruæn ikin itæm tahmen mæmæ okotagwæn nîmanin netæmim lan?”

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Pîret kuwæh u nakoatos?”

Kæn kotæn-ipæn mæmæ, “Ekoatos pîret sepîn ne næm ækæku noan mæsin æm.”

³⁵ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ okotæpælæh e næptæn. ³⁶ Kæn tæmos pîret ilat sepîn, ne næm ælkælæh, kæn mæfak-pæn lan, kæn mæmkas ilat, mos-ipæn kæm ræhan netæmim min, kæn kotos-ipæn kæm netæmim.

³⁷ Kæn ilat rafin kæmotun nærpilat tasis. Kæn netæmim ræha Iesu kotaii-pæn nîmismisi nægwænæn itæm kæmotun kapæs e kætîm asol ilat sepîn, kæmotær kær wir. ³⁸ Netæmim itæm kæmotun, næman ilat fo-taosan, mæto kæsafinæn nipitan ne nisualkælæh. ³⁹ Kæn Iesu tahl-ipæn nîmanin netæmim koatuwin, kæn in tæmætîpæn e bot muwin ikin Makatan.

16

Farisi min ne Satusi min koatətapəh o nəmtətin kit
(*Mak 8:11-13; Luk 12:54-56*)

¹ Kən Farisi min ne Satusi min kəmotuwa o Iesu, kən kəmotəghat əuhlin kəm in məmə otol kəm ilat nəmtətin kit rəha nego e neai, inu nat pispis asol itəm otəgətun məmə Uhgın təməhl-ipa in.* ² Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian tینهناipən, nakotən məmə, ‘olawig tərəuiə, məto-inu napuə tinasia.’ ³ Kən laulaugin nakotən məmə, ‘Nuhuən otəfik, məto-inu napuə tinasia mitəlau.’ Nəkotitun nənən nīpəti nəmtətin min e nimal napuə itəm tatiet, məto nəkotəruru nənən nīpəti nəmtətin itəm nəkotəplan əh-roiu.

⁴ “Itəmat netəm roiu ne, nakotərat, itəmat netəm Isrel nəmotapəs rəhatəmat nahatətəən o Uhgın, tahmen e pətan kit tapəs rəhan iərman matətəu-pən suah pisin. Kən roiu nakotolkeike məmə ekol nəmtətin kit itəm otəgətun məmə emisi-pən o Uhgın. Məto Uhgın otos-ipən əm nəmtətin kitiah əm, kən inəh nəmtətin rəha ien əh Jona.” Kən təməpəs ilat matuwın.

Is rəha Farisi min ne Satusi min
(*Mak 8:14-21*)

⁵ Nian Iesu ne rəhan min netəmim kəmoatuwin entənīpən-pən e Lek Kalili, rəhan netəmim kəmotaluin məmə okotos pīret neen. Kən nian kīnotuwın entənīpən-pən, ⁶ kən təmən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “On-akoatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.”

⁷ Kən kəmoatən-ipən kəm ilat min məmə, “Tatəghat nəhlan məto-inu kəmotaluin nəmīkən pīret neen.”

* 16:1: *Farisi min* ne Satusi min, nikilat təht məmə Iesu təruru nolən nəmtətin kit, kən netəmim okotəplan məmə in təsisi-pən e Uhgın. 16:1: Mat 12:38; Luk 11:16 16:4: Mat 12:40; Jona 1:17 16:6: Luk 12:1

⁸ Mæto Iesu tinitun rəhalat nətəligən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ei, rəhatəmat nahatətəən təkəku agin. ?Tahro nakoatən-ipən kəm itəmat min məmə pīret tikə otəmat? ⁹ ?Nəsotitunən əh, o kəp? ?Ninotaluin pīret faif u itəm emagwən netəmim faif-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹⁰ ?Kən ninotaluin pīret sepīn u itəm emagwən netəmim fo-taosan lan, kən uarisig, nəmotaii-pən nīmismisi nagwənən itəm kəmapəs e kətim asol kuwəh? ¹¹ ?Tahro itəmat nəsotitunən məmə esəghat-inən pīret? Oatəto itəmat o is rəha Farisi min ne Satusi min.” ¹² Kən e nian əh, ilat kəmotitun məmə in təsəghat-inən is rəha nolən pīret məmə okoatəto ilat ron, mæto okoatəto ilat o nəghatən min itəm Farisi min ne Satusi min koatəgətun netəmim lan.

*Pita təmən məmə Iesu in Kristo
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Nian Iesu təmuwa ikin Sisaria Filipae, mən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, “?Netəmim kotən məmə pah u io, Nəti Etənim?”

¹⁴ Kən kotən-ipən məmə, “Nəen koatən məmə ik Jon Baptais, nəen koatən məmə ik ien Elaija, kən nəen koatən məmə ik ien Jeremaea, o ien kit aupən ikin.”

¹⁵ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “? Mæto tahro etəmat? ?Nakotəmə pah u io?”

¹⁶ Kən Saimon Pita təmən-ipən məmə, “Ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, ik Nəti Uhgīn itəm tətətig matəmegəh.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Uhgīn təmawte-in rəhan nəwīrən kəm ik, Saimon nəti Jona, mæto-inu sənəmə etənim əm təmol-arəp nat u kəm ik, mæto rəhak

16:9: Mat 14:17-21 16:10: Mat 15:34-38 16:14: Mat 14:1-2; Mak 6:14-15; Luk 9:7-8 16:16: Jon 6:69

Tata əpəh e nego e neai itəm təmöl əp nat u kəm ik.
¹⁸ Kən ekən-ipinə kəm ik məmə ik Pita, u nıpətın təmə kəpiel. Kən ekiləkin rəhak nıməfak e kəpiel u, kən okol nəsanənən rəha nımısən† otəsaprəkis-inən. ¹⁹ Ekos-ipinə kəm ik nepətən itəm tətisi-pən o Uhgın əpəh e nego e neai. Kən əpəh e nego e neai, Uhgın tınegəhan-in rəkis nəwıam itəm onakən e nətueıntən. Nıan onakahtosıg-in nat kit, o onategəhan-in nat kit, kən otol mihin.” ²⁰ Kən mən-ipən əskasık kəm rəhan netəmım məmə okəsotən-ipənən kəm suah kit məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa.

Iesu təmən-ıarəp
 rəhan nımısən

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹ E nıan əh, Iesu təmətuoun matən-ıarəp kəm rəhan netəmım məmə in otəkəıke muwın Jerusalem, kən etəm-ıasol mın rəha noanol rəha Isrel, ne pris asol mın, ne ıəgətun mın rəha Lou, okotol in tətə nahməən e nəratən tərət, kən okotohamnu in, kən uarisıg e nıan kısıl, in otəmegəh mın e nımısən.

²² Kən Pita tos pısın Iesu, kən mətuoun matən-ıəhau matən məmə, “ıərəmərə, Uhgın otəkəıke mahtosıg-in nat əh. !Nat əh okol təsuwamən mol nıpahrienən lan!”

²³ Kən Iesu talalın mən-ipən kəm Pita məmə, “!Setan! !Uwın ısəu ron io! Ik nətahtosıg-in io. Rəham nətəlıgən sənəmə nətəlıgən rəha Uhgın, məto in nətəlıgən rəha netəmım əm.”

²⁴ Kən Iesu təmən-ipən kəm rəhan netəmım məmə, “Etəmım itəm tolkeıke məmə otuarısıg-in io, otəkəıke maluin atıp in, kən mıləs rəhan nıg kəməluau mətəu-pa

16:17: Kal 1:15-16 † 16:18: Nat u tatəghat-in nıan suah kit təmımıs, məto nımısən, rəhan nəsanənən tıkə o etəmım itəm tətəhatətə e Uhgın. 16:18: Jon 1:42; Efes 2:20

io. ²⁵ Tol nəhlan məto-inu, etəmim itəm tatol pik wək əm məmə rəhan nəmegəhən e nətueintən u in otəwir, otəmkarəpən e nəmegəhən pahrien. Məto etəmim itəm otimis o nərgək, in otos nəmegəhən lilin. ²⁶ ?Okəmə etəmim kit tatos rafin natimnat e nətueintən, məto uarisig lan otimis kən təsosən nəmegəhən lilin, in təmol win e nat kit təwir, o kəp? Kəp. Okol suah əh təsos-ipənən nat kit kəm Uhgın məmə Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm in. ²⁷ Tol nəhlan məto-inu, io Nəti Etəmim epanuwa itimat nagelo min e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Tata rəhak, kən ekos-ipən nətouən kəm netəmim rafin e wək ətuatip itəm kəmotol. ²⁸ İatən-ipinə nıpahrienən məmə netəmim neen koatətul ukın-u itəm kəsotimisən motəmegəh əm nian Nəti Etəmim u in kig, otuwa məmə in otərəməərə e natimnat rafin.”

17

Nıpəti İesu təmuwa mol pisin

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Nian sikis tınuwa minuwın rəkis, İesu tit Pita, ne Jemes, ne Jon u pia Jemes, mit iləhal motuwın əpəh ilis e nitot əfəməh, ilat pisin əm. ² Kən ikin əh, nıpəti İesu təməuhlin muwa mol pisin. Rəhn-kapə təmasıə məhag-əhag tahmen e mitgar, kən rəhan natimnat tınuwa məruən məhag-əhag. ³ Roiu agin, Moses ne Elaija kəmiaet-arəpa mətəhaləghat iləhal İesu.

⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm İesu məmə, “İərəməərə. Təwir məmə itiməhal eməhaluwa ikin-u. Okəmə nakolkeike, ekiləkin makeen kisiil u ikin-u, rəham kit, kən rəha Moses kit, kən rəha Elaija kit.”

16:24: Mat 10:38; Luk 14:27 16:25: Mat 10:39; Luk 17:33; Jon 12:25
 16:26: Mat 4:8-9 16:27: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 25:31; Rom 2:6; Nol
 əpən 22:12 17:2: 2 Pita 1:16-18

⁵ Nian Pita tæmatæghat æh, mal napuæ itæm tæhag-æhag tæmuwa malpin ilat, kæn kæmotæto næwia suah kit tæmiet e mal napuæ matæn mæmæ, “Inu nætik itæm iakolkeike pik. Nîkik tagien pik ron. !æhalætæg-in in!”

⁶ Nian suah milæhal æh kæmæhalæto næghatæn æh, kæmæhalisi-pær mæhalitænim-pæn ræhalæhal-kapæ e næptæn mæhalægîn pik. ⁷ Mæto Iesu tæmuwa mek ilæhal matæn mæmæ, “æhalætul. æsæhalægînæn.” ⁸ Nian kæmæhlasipær, mæsæhalæplanæn suah kit, mæto Iesu pisin æm.

⁹ Nian kæmoteiuaiu-pa e nitot, Iesu tæmæn kæm ilæhal mæmæ, “æsæhalænæn kæm etæmim kit nat naka itæm næmæhalæplan mætoarus-pæn Næti Etæmim otæmegæh min e nimisæn.”

¹⁰ Kæn kæmæhalæn-ipæn mæmæ, “?Mæto tahro iægætun min ræha Lou koatæn mæmæ Elaija otækæike maupæn muwa min?”*

¹¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Nîpahrienæn mæmæ Elaija otækæike maupæn muwa mæmæ otol-wir min natimnat rafin. ¹² Mæto ekæn-ipinæ kæm itæmæhal mæmæ, Elaija tinuwa rækis, mæto netæmim kæsotitunæn in, kæn motol tærat lan. E nolæn ahmen min æm, Næti Etæmim otæto nahmæn e nelmilat.” ¹³ Kæn ræhan netæmim kinotitun mæmæ tatæghat-in Jon Baptais kæm ilat.

17:5: Dut 18:15; Sam 2:7; Aes 42:1; Mat 3:17; Mak 1:11; Luk 3:22

* 17:10: Nian Uhgîn tæmæghat kæm ilæhal æpæh e nitot, ilæhal kæhalitun mæmæ Iesu in Kristo itæm otuwa. Kæn kæhalitun mæmæ Elaija otækæike maupæn muwa min, mæto kæsæhalæplanæn mæmæ Elaija tæmuwa mol æpen-æpenæ natimnat rafin. Tol næhlan, ræhalat nætægînæ tinol næruruæn, mæto-inu Iesu itæm in Kristo tinuwa rækis, mæto Elaija tæsuwamæn æh. 17:10: Mal 4:5 17:11: Mal 4:5-6 17:12: Mat 11:14 17:13: Luk 1:17

*Iesu tēməhg-iarəp narmin rat e suakəku kit
(Mak 9:14-32; Luk 9:37-45)*

¹⁴ Nian kinotiet-pa o nimanin netənim, suah kit tuwa misin nulin aupən-in Iesu, ¹⁵ kən məmə, “Iərəmərə, asəkitun nətik. Tətaut, kən matəto pik nahməən lan. Nian tepət tatiet-pən e nigəm, matiet-pən ləhau e nəhau. ¹⁶ Emiləs muwin o rəham netənim, mətə kotəruru nol-wirən.”

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ei, itəmat netəm roiu nəsohatətəən, kən ninotuwin isəu o suatip rəha Uhgın. ?Onəghan nəpanotitun? ?Oekətatig kitat min itəmat mətəarus nian naka? Otiləs suakəku motuwa kəm io.”

¹⁸ Kən Iesu təməghat əskasik kəm narmin rat, kən tiet e suakəku, kən roiu aɡin suakəku təməwir.

¹⁹ Kən rəhan netənim kəmotuwa kətul pisin ilat Iesu, kən motətapəh ron məmə, “? Tahro itimat ekotəruru nəhg-iarəpən narmin rat?”

²⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Mətə-inu rəhatəmat nahatətəən təkəku əm, təsahmenən. Mətə iakatən pahrien kəm itəmat məmə, okəmə rəhatəmat nahatətəən əh-ikin, nat əpnapin tahmen e nikuti mastat u nətın aɡin, kən nəkotitun nən-ipənən kəm nitot u məmə, ‘Otiet u ikin-u, muwin ikin əh,’ kən nitot otiet, kən nat kit tikə itəm itəmat nəkotəruru nolən.”†

²² Nian kəmotuwa kitiaħ əpəh Kalili, Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io Nəti Etənim, suah kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min. ²³ Netənim okotohamnu io, kən uarisig e nian kisil, Uhgın otosmegəh min io e

17:19: Mat 10:1 † 17:20: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, kəsətəən ves 21 u: Mətə suah kit itəm tolkeike məmə otəhg-iarəp narmin rat min nəhlan, in otəkəike matəfak kən matətəuakəm. 17:20:

Mat 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6; 1 Kor 13:2 17:22: Mat 16:21

nimisən.” Kən rəhan netəmim kəmotəto tərət pik agin o nəghatən əh.

Takis rəha Nimə Rəha Uhgın

²⁴ Nian Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwa Kapaneam, netəmim rəha nosən məni rəha takis rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotuwa o Pita motən məmə, “?Tahro? ?Rəham iəgətun tatətou takis u, o kəp?”

²⁵ Kən Pita təmən-ipən məmə, “Əwəh, tatətou.”

Nian Pita təmuwin e nipəgnoa nimə, kən Iesu təmaupən məghat matən kəm in məmə, “? Saimon, nıkim təht mə naka? ?Kig min rəha nətueintən koatos takis o pah, koatos o rəhalat min netəmim, o netəm pisin min?”

²⁶ Pita təmən-ipən məmə, “Koatos o netəm pisin min.”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Kən tol nəhlan, netəm rəha kig kəsotətouən. ²⁷ Məto kitat kəsotolkeikeən məmə kotol ilat kotəto tərət otat. Kən tol nəhlan, təwir məmə ik onəkuwin əpəh ləhau e lek, mərakin rəham nipien o niuwən nəm. Nəm itəm nakaupən miuw, nakəhap nipəgnoan, kən onəkəplan məni silfa kit tahmen-in nətouən takis. Os muwin mos-ipən kəm ilat o nətouən rəhalau takis.”

18

Etəm-iasol e nərəməərəən
rəha Uhgın

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E nian əh, netəmim rəha Iesu kəmotuwa ron motətapəh ron məmə, “? Pah u in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgın?”

² Kən Iesu taun-in suakəku kit tuwa mətul ilugin elat,
³ kən mən məmə, “Pahrien iatən kəm itəmat məmə okəmə

nəsotəuhlinən itəmat motuwa motahmen e nisualkələh, okol nəsotuwīnən motatīg ahgin nərəməərəən rəha Uhgīn.

⁴ Tol nəhlan, pah u otīləs-iəhau atip in tahmen e suakəku u, in etəm-iasol e nərəməərəən rəha Uhgīn.

⁵ “Okəmə suah kit in ləhau tahmen e suakəku u, kən etəmim kit nīkin tagien o nosən suah u muwīn e nīpəgnoa nimə rəhan, kən okəmə tatol e nərgək, kən tahmen məmə tatos io mīn e nīkin agien.

⁶ “Məto okəmə etəmim kit tatiuw-pən rəhak kit etəmim u tahmen e suakəku əh, məmə otol nolən rat, kən suah əh, Uhgīn otol nalpīnən asol kəm in. Kən nalpīnən əh otəskasik taprəkis okəmə kətu-pən kəpiel kit e nentou, kən kərakin-pən əpəh itəhəi lokamnīm məmə otamnīm.

⁷ “Kəsi, nahməən asol otuwa o netəmim rəha nətueintən, itəm koatos-ipən-os-ipən kəm netəmim məmə okotol təfagə rat. Nos-ipən-os-ipənən mīn əh okotəkəike motuwa. Məto kəsi, nahməən asol otuwa o suah u itəm in suatip rəha nəratən əh. ⁸ Okəmə nelməm o nelkəm tol ik natol təfagə, kən nakəte rəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, nelkəm kit o nelməm kit tīkə, taprəkis-in məmə ik nataskəlīm nelməm kərən mil ne nelkəm kərən mil əh-ikin, kən kərakin-pən ik e nīgəm itəm tatuəp namnun tīkə. ⁹ Okəmə niganəmtīm tol ik natol təfagə, kən asul-irəkis mərakin. Məto-inu təwīr pīk məmə nian nakuwīn e nego e neai, niganəmtīm kit tīkə, taprəkis-in inu məmə ik nataskəlīm niganəmtīm kərən mil, kən kərakin-pən ik e nīgəm asol itəm tatuəp namnun tīkə.”

Nimaa nəghatən o sipsip
itəm təməlue
(Luk 15:3-7)

18:3: Mat 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 18:5: Mat 10:40; Luk 10:16; Jon 13:20 18:6: Mak 9:42; Luk 17:1-2 18:8: Mat 5:29-30 18:9: Mak 9:43-48

¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Nəkotəkəike moatitun wir məmə nəsothəm-iəhauən netəmim rəhak min itəm kotahmen e nisualkələh, məto-inu iatən kəm itəmat məmə nagelo min itəm koatehm ilat, nian rafin ilat koatətul e niganəmti rəhak Tata u tətatig əpəh e nego e neai məmə okotən-iarəp ilat kəm Uhgın.*

¹² “?Nikitəmat təht məmə naka? ?Okəmə etəmim kit rəhan sipsip wan-hanrit, kən kitiəh təluə mətən, kən suah əh otol naka? In otapəs ilat nainti-nain əpəh e nitot, kən muwin megəs-in itəm un itəm təməluə. ¹³ Kən okəmə təməplan, iatən pahrien kəm itəmat məmə, nikin otagian o sipsip u kitiəh əm, taprəkis-in ilat u sipsip nainti-nain itəm kəsotəluəən. ¹⁴ E nolən ahmen min əm, rəhatəmat Tata əpəh e nego e neai, in təsolkeikeən məmə rəhan kit suakəku otuwin məluə.”

Piam itəm tatol nəratən
kəm ik

(Luk 17:3)

¹⁵ Kən Iesu təmən məmə, “Okəmə piam kit tol nolən rat kit kəm ik, uwın məplan itəlau pisin əm, kən nakən-ipən nat naka itəm təmöl təsətəuatipən. Okəmə tatətəlig-in ik, rəham nəghatən otol in tatitəlig-pa min nakuəwir otəlau min. ¹⁶ Məto okəmə təsətəlig-inən ik, os etəmim kitiəh o kəiu məhaluwın min məhaləplan məmə nəghatən min rafin itəm onəkotən, okotitun məmə ilat rafin nıpahrienən əm. ¹⁷ Məto okəmə təsətəlig-inən ilat, ən-ipən kəm niməfak. Məto okəmə təsətəlig-inən niməfak, kən niməfak otəplan in tahmen e Iaihlua o etəmim rəha nosən məni e takis.

* ^{18:10:} E naoa oas agın tepət rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aıpən ikin, ves 11 tikə. In tatən məmə, “Kən io, Nəti Etəmim, emuwa məmə ekosmegəh ilat u itəm kəmotəluə.” ^{18:10:} Hip 1:14 ^{18:15:} Luk 17:3; Kal 6:1

^{18:16:} Dut 19:15; Jon 8:17

¹⁸ “Iatən pahrien kəm itəmat məmə, əpəh e nego e neai, Uhgın tinegəhan-in rəkis nəwiatəmat itəm nakotən e nətueintən. Nian nəkoatahtosiğ-in nat kit o nakoategəhan-in nat kit, kən otol mihin.

¹⁹ “Kən iatən min kəm itəmat məmə, okəmә itəlau kəiu nakuən nəghatən kit muəlis e nat kit itəm nakətuətapəh ron o Uhgın, kən rəhak Tata əpəh e nego e neai otol nat naka itəm nakətuətapəh ron. ²⁰ Tol nəhlan məto-inu, ikin pəhruən etənim kəiu o kisil kəhaluwa kitieh e nərgək, io itimat min ilat.”

Nimaa nəghatən e etənim itəm təsaluinən kaon rəha suah kit

²¹ Kən Pita təmuwa o Iesu kən mətapəh ron məmə, “Iərəməra. ?Ekaluin nolən tərət itəm piak təmol kəm io mau kuwəh? ?Mau sepın tahmen, o?”

²² Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Iakən-ipinə kəm ik məmə, sənəmə mau sepın əm, məto mau sepinte-sepın.†

²³ “Nakəkəike mol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın in tol nulan. Kig kit tolkeike məmə otəplan-tu kaon min itəm rəhan netənim kəmotol kəm in məmə ilat okotətou. ²⁴ Nian tinətuoun wək əh, kotiləs rəhan kit iolwək motuwa ron itəm təmol kaon iahgin iahgin, tahmen e ten-taosan talen.‡ ²⁵ Məto suah əh tinəruru nətuəən, kən tol nəhlan, kig təmən məmə okol-salim-in in, ne rəhan pətan, ne rəhan nisualkələh, ne rəhan natimnat min rafin məmə otətou rəhan kaon.

²⁶ “Kən rəhan iolwək təmeiuaiu misin nulın aupən in. Kən matəkəike ron matən-ipən kəm in məmə,

18:18: Mat 16:19; Jon 20:23 18:19: Mak 11:24; Jon 15:7 † 18:22: Nipətın rəha “mau sepinte-sepın” məmə kitat kotəkəike motaluin nəratən rəha suah kit nian rafin, namnun tikə.

18:22: Luk 17:4 ‡ 18:24: Ten-taosan talen - Wan talen tahmen e faif-milian vatu. Kən məni rafin u, ten-taosan talen tahmen e fifti-taosan-milian vatu.

‘Awi. ?Nəkitun nos-ipamən nian əkuəkir məsin kəm io məmə ekətou rafin rəhak kaon?’ ²⁷ Kən rəhan etəm-iasol təmasəkitun in, kən mapəs rafin rəhan kaon məmə otəsətouən nian kit ne, kən megəhan-in məmə otuwın.

²⁸ “Məto nian iolwək u təmuwin, kən məplan etəmin kit u təmol kaon kəm in, wan-hanrit tenarius.[§] İlau kərən iolwək mil kətioal wək kitiəh əm rəha etəm-iasol. Kən iolwək itəm etəm-iasol təmaluin rəhan kaon, in təmaskəlīm itəm u kit kəmətioal wək kələh, kən matəmkətip nentou, matən məmə, ‘İətou-pa rəham kaon itəm nəmol kəm io!’

²⁹ “Kən iolwək un itəm təmol kaon kəm in, teiuaiu misin nulin matəkəike ron matən məmə, ‘Awi. ?Nəkitun nos-ipamən nian əkuəkir məsin kəm io məmə ekətou rəhak kaon?’

³⁰ “Məto in təmə, kəp. Kən təmuwin mən məmə okiləs suah u kan kiləs-ipən e kalapus mətoarus-pa otətou rafin rəhan kaon mın itəm təmol. ³¹ Nian iolwək mın neen kəmotəplan nat əh, nikilat təmahmə pik ron, kən motuwın motən-ipən kəm etəm-iasol natımnat rafin itəm kəmotəplan.

³² “Kən etəm-iasol təmaun-in iolwək un tuwa təmən-ipən kəm in məmə, ‘İk iolwək itəm tərət agin. Emapəs rafin rəham kaon məto-inu nəmatəkəike ron io. ³³ ?Tahro nəsasəkitunən suah u natioal wək itəlau min, tahmen-pən əm e itəm emol kəm ik?’ ³⁴ Kən neməha təmol etəm-iasol, kən təmən məmə okiləs kan kiləs-ipən e kalapus məmə etəm tatehm kalapus otol nalpinən kəm in mətoarus-pən otətou rafin rəhan kaon itəm təmol.”

³⁵ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Kən e suatip kitiəh əm, rəhak Tata əpəh e nego e neai, otol kəm itəmat rafin, okəmə

§ 18:28: Roiu, wan-hanrit tenarius tahmen e wan-hanrit-taosan vatu. 18:34: Mat 5:25-26

nəsotaluin pahrienən nəratən itəm piatəmat min koatol kəm itəmat.”

19

Iərman ne pətan kətuapəs ilau min

(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Nian Iesu təmol namnun nənən natimnat min u, təmiet Kalili muwin nitən Jutia entənipən-pən e nikali nəhau Jotan. ² Kən nimanin netənim kəmotuarisig-in in motuwın əh-ikin əh, kən təmol-wir ilat e nimisən min.

³ Kən Farisi min neen kəmotol noa eko-eko məmə otiuw-pən Iesu o nənən nəghatən kit itəm təsətuatipən. Kəmotuwa o Iesu motən məmə, “?Lou tatən məmə iərman titun napəsən rəhan pətan o nat əpnəpın əm kit, o kəp?”

⁴ Kən təmən-ipən məmə, “?Nəmotafin o kəp məmə, e nətuounən muwin mətoarus-pa u-roiu, Uhgın u itəm təmol netənim rafin, təmol iərman ne pətan? ⁵ Kən Suah u təmən məmə, ‘O nat əh in əh, iərman otəpanapəs rəhan tata ne mama, kən mətuatig ilau rəhan pətan. Kən ilau okuea nıpətılau kitıəh.’ ⁶ Kən roiu, ilau sənəmə kəiu, məto kitıəh əm. Uhgın tinılpin ilau kinuea minioal kitıəh, kən o nat əh, pəs etənim kit okol təsətətipən rəhalau natigən.”

⁷ Kən Farisi min kotən-ipən məmə, “?Məto təhro Moses təmən məmə etənim titun nos-ipənən naoa kit kəm rəhan pətan o napəsən, kən mahl-ipən tatuwin?”

⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Moses təmegəhan-in itəmat noanol rəha Isrel məmə onəkotapəs rəhatəmat nıpitan min məto-inu rəhatəmat-kapə təskasik pik. Məto aupən, təməsolən nulan. ⁹ Məto iakatən kəm itəmat məmə, okəmə suah kit tatol tifos mətapəs rəhan pətan itəm təməsətəu-pən anionən iərman pısın kit, kən suah

18:35: Mat 6:15; Mak 11:25; Efes 4:32; Kol 3:13 19:4: Jen 1:27; 5:2 19:5: Jen 2:24; Efes 5:31 19:7: Dut 24:1-4; Mat 5:31

u mit pətan pişin, tahmen əm məmə in tətəkləh-in pətan əh, mateguafəl rəhan pətan ətuatip.”

¹⁰ Kən netəmim rəha İesu kotən kəm in məmə, “Okəmə natigən rəha iərman ne pətan təkəşik pik nulan, təwir məmə iərman ne pətan okəsioalən marit.”

¹¹ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Sənəmə netəmim rafin okotitun nosən nəghatən u, məto netəm min əm un itəm kəmos-ipən nəghatən u kəm ilat, in rəhalat əm. ¹² Tol nəhlan məto-inu, netəmim neen okəsotolən marit o nat pişin pişin min. Kit okol təsolən marit məto-inu nişətən məsin tərət nian təmaiir. Kit okol təsolən marit məto-inu netəmim kəmotərəkən nişətən məsin. Kən kit tatən atip məmə in otəsolən marit məmə otol wək rəha nərəmərən rəha Uhgın. Etəmim itəm titun nosən nəghatən u, in təike mos.”

*İesu təməfak o nisualkələh
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Kən netəmim kəmotəmik nisualkələh motuwa o İesu məmə otələhəu-pən nelmin elat, kən məfak olat. Məto netəmim rəha İesu kəmotən-iəhau ilat. ¹⁴ Məto İesu təmən-ipən məmə, “Pəs nisualkələh kotuwa ron io, sotən-iəhauən ilat, məto-inu nərəmərən rəha Uhgın in rəha netəmim min u kotal nulan.” ¹⁵ Kən təmələhəu-pən nelmin elat, kən miet ikin əh.

*Etəm aluə itəm rəhan
nautə tepət*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Kən suah kit təmuwa o İesu mən-ipən məmə, “İəgətun. ?İo ekəkəike mol wək naka itəm in təwir məmə ekos nəmegəhən lili?”

¹⁷ Kən İesu təmən-ipən məmə, “?Tahro nakatətarəh ron io o nat naka itəm təwir? Suah kitəh əm itəm in

təwir. Okəmə nakolkeike məmə nakos nəmegəhən lilin, ətəu-pən nəghatən min rəha Lou.”

¹⁸ Kən suah u təməni-ipən məmə, “?Lou min pəhrəuən?”

Kən İesu təməni-ipən məmə, “Sohamnuən etəmim, kən məsakləh-inən pətan, kən məsakləhən, kən məseiueiueən e kot, ¹⁹kən misiai-in rəham tata ne mama, kən molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atip ik.”

²⁰ Kən etəm aluə u təməni-ipən məmə, “Natimnat rafin un iakatol. ?Nat naka min əh-ikin itəm eməsölən?”

²¹ Kən İesu təməni-ipən məmə, “Okəmə nakolkeike məmə rəham nolən otətətip əgin, uwin mol-salim-in rəham nautə, kən mos-ipən məni lan kəm ian-rat min. Kən ik onakos natimnat wir əpəh e nego e neai. Kən wa, mətəu-pa io.”

²² Nian etəm aluə təməto nəghatən əh, kən təmagim matuwın nikin təpou məto-inu rəhan nautə tərət.

²³ Kən İesu təməni-ipən kəm rəhan min netəmim məmə, “Ekatən pahrien məmə, tiəkis o etəmim itəm rəhan nautə tərət məmə otuwın matig ahgin nərəməyəən rəha Uhgın.

²⁴ Kən iatən min kəm itəmat məmə, tiəkis məmə kamel otuwın-pən e nıpəg nitel, məto tiəkis pik məmə etəm rəhan nautə tərət otuwın matig ahgin nərəməyəən rəha Uhgın.”

²⁵ Nian netəmim rəha İesu kəmətəto nəghatən əh, narmilat təmiwig pik, kən motən-ipən məmə, “?Kən pah titun nosən nəmegəhən lilin?”

²⁶ Kən İesu təplan ilat kən mən məmə, “Nat u, okol etəmim təsolən. Məto Uhgın, in titun nolən natimnat rafin.”

19:17: Lev 18:5; Luk 10:28 19:18: Eks 20:13-16; Dut 5:17-20 19:19:
Eks 20:12; Lev 19:18 19:26: Job 42:2

²⁷ Kən Pita təmən-ipən məmә, “Emotapəs natimnat rafin məmә ekotətəu-pən ik. ?Nat naka u, o nian kit in rəhatimat?”

²⁸ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmә, “Iatən pahrien kəm itəmat məmә, e nian itəm natimnat rafin okotəuhlin motuwa motuwīwi, kən Nəti Etənim otəpələh e rəhan jea rəha kig itəm in təhag-əhag məwir aɡin, kən itəmat un itəm nəmoatətəu-pa io, onəkotəpələh min e jea rəha kig ilat tuelef, kən motərəmərə e noanol min ilat tuelef rəha Isrel. ²⁹ Kən netənim rafin un itəm kəmotapəs rəhalat nimə min, o pialat min, o winilat min, o rəhalat tata o mama, o nenətilat min, o rəhalat nəptən min o nərgək, Uhgın otos-ipən natimnat min əh tərət pik aɡin kəm ilat, kən mos-ipən nəmegəhən lili kəm ilat. ³⁰ Məto netənim tərət itəm koatətul aupən e nətueintən roiu, okotuwa motətul uarisig e nəmegəhən itəm otuwa. Kən netənim tərət itəm koatətul uarisig e nətueintən roiu, okotuwa motətul aupən e nəmegəhən itəm otuwa.”

20

Nimaa nəghatən e iolwək min əpəh e nasumən

¹ “Tol nəhlan məto-inu nərəmərəən rəha Uhgın tahmen e etəm-iasol kit rəha nasumən. Təmiet laulaugin aɡin məmә oteɡəs-in netənim okotuwa motol wək e rəhan nasumən. ² Kən in təmən məmә otətou ilat kitiəh kitiəh wan tenarius* e nian kitiəh, kən mahl-ipən ilat kotuwın e rəhan nasumən.

³ “Iuəhkır nain klok laulaugin, təmiet muwın e maket məplan netənim neen koatətul məsotolən nat kit. ⁴ Kən təmən-ipən kəm ilat məmә, ‘Itəmat min, otuwın motol

19:28: Mat 25:31; Luk 22:30; Nol Əpən 3:21 19:30: Mat 20:16; Luk 13:30

* 20:2: Tenarius kitiəh in tahmen e nətouən rəha wək o nian kitiəh. Roiu, wan tenarius tahmen e wan-taosan vatu.

wək əpəh e rəhak nasumən, kən ekətou itəmat e mənī itəm tətuatip.’⁵ Kən kəmotuwīn.

“Kən iuəhkīr o tina, təmīet muwīn mol nat kitīəh əm, kən mol mīn e tri klək ehnaipən.⁶ Kən iuəhkīr e faif klək ehnaipən, təmīet muwīn məplan netəmīm neen mīn koatətul əpnarīn əm. Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘? Tahro nəkoatətul ikīn-u nian apīəpiə kit, məsotolən nat kit?’⁷ Kən kotən-ipən məmə, ‘Məto-inu suah kit təsegəs-inən itimat məmə ekotol wək rəhan.’ Kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itəmat mīn otuwīn kol wək e rəhak nasumən.’ Kən ilat kəmotuwīn.

⁸ “Nian tīnehnaipən, etəm-iasol rəha nasumən təmən-ipən kəm rəhan etəmīm itəm tatehm rəhan iolwək mīn məmə, ‘Aun-in iolwək mīn kotuwa, nakos-ipən rəhalat mənī. Nakətuoun mətou netəm itəm kəmotuwa uarisig muwīn mətoarus netəm kəmotaupən motol wək.’

⁹ “Kən iolwək mīn itəm kəmotuwa motol wək e faif klək, kəmotuwa kən təmətou ilat wan tenarius kitīəh kitīəh.¹⁰ Tol nəhlan, netəm mīn u itəm kəmotaupən kol wək, nīkilat təht məmə okotos mənī taprəkis-in itəm mīn u kəmotol wək uarisig. Məto ilat kitīəh kitīəh kəmotos mīn əm wan tenarius.¹¹ Nian kəmotos mənī, kən kəmoatəghat-əghat kəm ilat mīn məmə nīkilat təsagienən o mənī, kən motən-ipən kəm etəm-iasol rəha nasumən məmə,¹² ‘Netəm mīn u itəm kəmotol wək uarisig, kəmotol wək əm e aua kitīəh əm, məto ik nəmətou itimat mīn ilat tahmen-ahmen əm. Məto itimat emotol wək əsol e nərauīə əskasik e nian apīəpiə.’

¹³ “Məto etəm-iasol təmən-ipən kəm ilat kit məmə, ‘To kit. Esakləh-inən ik. ?Nəmən məmə nakol wək o wan tenarius, o kəp?’¹⁴ Os rəham mənī matuwīn. Iakolkeike məmə ekətou etəm u itəm təmol wək uarisig tahmen əm lam.¹⁵ Rəhak u mənī. ?Ekītun nolən nəhlan nat naka itəm

iakolkeike, o kəp? ?Natetəhak olat məto-inu io iakəwir olat? ”

¹⁶ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, təmən-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, etəm tatuarisig otaupən, kən etəm tətaupən otuarisig.”

*Iesu təmən-iarəp
rəhan nimisən*

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Kən nian Iesu təmatuwın Jerusalem, təmos rəhan netənim tuelef motətul pisin, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, ¹⁸ “Koatuwin əpəh ilis Jerusalem, kən io Nəti Etənim, okegəhan-in-pən io kəm pris asol min ne iəgətun min rəha Lou. Kən okotiuw-iarəp io məmə ekimis, ¹⁹ kən motiləs-ipən io kəm Iaihlua min məmə okotəsan lak, kən motalis motoh, kən motətu-pər io e nig kəməluau məmə ekimis. Kən uarisig e nian kisil, kən Uhgın otosmegəh min io e nimisən.”

*Nətapəhən rəha mama kit
o Iesu*

(Mak 10:35-45)

²⁰ Kən pətan rəha Sepeti, tiləs nətilau mil muwa misin-pən nulın o Iesu, matətapəh-in nat kit ron. ²¹ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “?Nakolkeike naka?”

Kən pətan təmən-ipən məmə, “Pəs nakegəhan-in məmə nətik mil u, ilau kərən kit otəpələh e nikaləm matip, kən kit təpələh e nikaləm mol, ikin min rəha nəsanənən ne nisaiiən, nian natərəməərə lan.”

²² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Nəkuəruru nat itəm natuətapəh ron. ?Tahro? ?Itəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal kəhalətul e nigəm rəha

nuwigi nien itəm io ekəike mətul lan?”† Kən kuən-ipən kəm Iesu məmə, “Əwəh, ekiatun.”

²³ Kən Iesu təməni-ipən kəm ilau məmə, “Pahrien, onakuəkəike muənim-pən e rəhak kap rəha nətoən nahməən. Məto o nəpələhən e nikalik matip ne mol, sənəmə rəhak məmə ekən. İkin mil əh, ilau rəha netəm min u itəm Uhgın təmol əpen-əpenə olat.”

²⁴ Nian netənim ten min rəha Iesu kəmotəto nəghatən əh, kən neməha təmol pik ilat o suah mil ilau pian.

²⁵ Məto Iesu taun-in ilat kotuwa kitəh, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəkotitun rəkis nolən rəha netəm-iasol rəha İaihluə min. İlat koatol təskasik pik kəm rəhalat netənim min. Kən rəhalat kapman min koatol ilat kotəməhl ləhau e nərəmərən rəhalat. ²⁶ Məto itəmat, okol nəstolən nəhlan. Məto okəmə itəmat kit tolkeike məmə otuwa in etəm-iasol kit rəhatəmat, in otəkəike muwa təhmen e iolwək kit rəhatəmat, ²⁷ kən okəmə itəmat kit tolkeike məmə otətul aupən etəmat, in otəkəike muwa slef rəhatəmat. ²⁸ Nolən əh təhmen əm lak, Nəti Etənim. Eməsuwamən məmə netənim okotol wək rəhak, məto emuwa məmə ekol wək rəhalat, kən ekos-ipən rəhak nəmegəhən məmə ekikis ilat e rəhalat nolən rat min.”

Iganəmtin rat mil

kəmuəplan nat

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Nian Iesu ne rəhan min netənim kəmoatiet e taon Jeriko, nimanin netənim kəmotətəu-pən in. ³⁰ Kən iganəmtin rat mil kəiu katuəpələh e nikalı suatip, kən nian kəmuəto məmə Iesu taliwək e suatip matuwa, kən

† 20:22: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘İtəmlau, nikitəlau təht məmə nəkuahmen məmə kitəhal okəhalənim kələh e kap rəha nətoən nahməən itəm io ekəike mənim lan?’ 20:22: Mat 26:39; Jon 18:11 20:25: Luk

22:25-26 20:26: Mat 23:11; Mak 9:35 20:28: Luk 22:27; Fil 2:7

kəmuagət əfəmäh muən mämə, “!Iərämərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³¹ Kən mətə, nimanin netəmim koatən-iəhau ilau, motən-ipən mämə kəsuağət pikən, mətə ilau kuagət pik agin min mämə, “!Iərämərə, Mipi Tefit, asəkitun itimlau!”

³² Kən Iesu tətul maun-in ilau, mən-ipən mämə, “? Nakioalkeike mämə ekol naka kəm itəlau?”

³³ Kən kuən-ipən mämə, “Iərämərə, ekioalkeike mämə ekuəplan nat.”

³⁴ Kən Iesu təmasəkitun ilau, kən mek niganəmtilau. Kən roiu agin, kinatuəplan nat, kən matuətəu-pən Iesu.

21

*Iesu təmuwin əpəh Jerusalem mol əp mämə in Kig
(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40;*

Jon 12:12-19)

¹ Nian kīnotuwa iuəhkīr o Jerusalem, kīnotuwa Petfas e Nītot Rəha Nīg U Olif, kən Iesu tahləpis rəhan etəmim kəiu, ² kən mən-ipən kəm ilau mämə, “Ian əpəh e latuənu aupən etat, kən ikin əh, nakuəplan togki kit kəmərūətāin ilau nətīn. Kən nəkiakis ilau muasig muea kəm io. ³ Okəmə suah kit tən nat kit kəm itəlau, nəkuən-ipən kəm in mämə Iərämərə tolkeike ilau, kən otəpanahl-ipa ilau e nian əh.”

⁴ Nat u təmuwa mämə in otol nəghatən naka itəm ien təmən otuwa mol nipahrienən. Ien təmən mämə,

⁵ “Otən-ipən kəm Nətīn Pətan Saeon* mämə,
‘Otəplan-tu, rəhatəmat kig tatuwa otəmat,
rəhan nətəligən in ləhau,
kən mətəsua e togki,
ne togki u in nətīn əm.’ ”

* 21:5: Nəghatən u “Nətīn Pətan Saeon” tatəghat-in netəm Jerusalem. 21:5: Sek 9:9

⁶ Kən etəmim mil rəha Iesu kəmian mioal nat naka itəm Iesu təmən məmə okioal. ⁷ Kəmuasig togki ne nətın, kən muəfətain noankawi togki mil e rəhalau kot min, kən Iesu təpələh-pər lan. ⁸ Nımanin netəmim tēpət koatəpen rəhalat kot min əpəh e suatıp, kən neen kotəte nımalı nig min, kən motəpen ilat e suatıp. ⁹ Kən nımanin netəmim itəm kotaupən e Iesu, ne nımanin netəmim itəm kotuarisig-in Iesu, koatagət əfəməh moatən məmə,
 “!Hosana† o Mipi Tefit!

!Iərəməərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!
 !Hosana o Uhgın əpəh ilis e nego e neai!”

¹⁰ Nıan Iesu təmıet-arəpa Jerusalem, netəmim rafın əh-ikın nıkilat təmıut, kən moatən nəghatən tēpət moatətapəh məmə, “?Pah u?”

¹¹ Kən nımanin netəmim kotən məmə, “Inu ien Iesu, rəha Nasaret, əpəh e nıtən Kalili.”

Iesu əpəh e Nımə Rəha Uhgın

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Kən Iesu təmuwın əpəh imə e Nımə Rəha Uhgın, kən məhg-ıarəp netəmim itəm koatol-salıın-in ne moatos-nəmtın natımnat əh-ikın məmə okotol sakrifais lan. Kən mahwın tēpıl min itəm kətawluın məni ikın, kən mahwın jea min rəha netəm min u koatol-salıın-in ioen min. ¹³ Kən mən-ıpən kəm ilat məmə, “Kəməte e Naoa Rəha Uhgın məmə, ‘Rəhak nımə, okaun-in məmə nımə rəha nəghatən kəm Uhgın e nəfakən,’ mətə itəmat nəmotol məmə in ‘nımə rəha iakləh min.’”

¹⁴ Kən ıganəmtın rat min ne netəm nelkilat təməfaiu-əfaiu kəmotuwa ron əpəh e Nımə Rəha Uhgın, kən tol-wır ilat. ¹⁵ Mətə nıan pris asol min ne iəgətun min rəha Lou kəmotəplan nat wır min itəm in təmol, kən motəplan min

† 21:9: Nıpətı nəghatən u “Hosana” təmə, “ənwiwi.” 21:9:
 Sam 118:26 21:13: Aes 56:7 21:13: Jer 7:11

nisualkələh koatagət əfəməh əpəh e Nimə Rəha Uhgın, moatən məmə, “!Hosana o Mip̄i Tefit!” neməha təmol ilat. ¹⁶ Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, “?Nakatəto nat naka itəm nisualkələh koatən, o kəp?” Kən Iesu təmənipən kəm ilat məmə, “Əwəh. ?Nəmotafin, o kəp, nəghatən suah kit təmen kəm Uhgın itəm tatən nulan məmə, ‘E nohli nisualkələh aɡin ne nisualkələh mətmətiɡ, nəmol məmə ilat okotənwiwi ik?’”

¹⁷ Kən təmapəs ilat miet Jerusalem muwin e taon Petani, mapil ikin.

Niɡ kit fik təmauke-auke

(Mak 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Laulaugin aɡin, Iesu təmatitəlig-pən Jerusalem, kən nəumis tinus. ¹⁹ Kən təməplan niɡ u fik e nikali suatip, kən təmuwin ron məto təsəplanən noan kit, tatəplan əm nimalin. Kən təmənipən kəm niɡ u məmə, “!Okol nəsoe minən!” Kən roiu aɡin, niɡ təmauke-auke.

²⁰ Nian rəhan netənim kəmotəplan nat əh, kən narmilat təmiwig, kən motən-ipən kəm Iesu məmə, “?Tahro niɡ əh fik təmauke-auke uəhai əm nəhlan?”

²¹ Məto Iesu təmənipən məmə, “!atən-ipinə nipahrienən məmə okəmə nakoatos nahatətəən, kən rəhatəmat nətəligən təsolən kəiu, nəkotitun nolən nat naka itəm emol e niɡ u fik. Məto sənəmə in əm əh, nəkotitun nən-ipənən kəm nitot əh məmə, ‘Uwin mamnim əpəh itəhəi,’ kən otol nəwiatəmat. ²² Okəmə nakotahatətə, kən onəkotos nat naka itəm nakoatətapəhin e nəfakən.”

Nətapəhən o nepətən

rəha Iesu

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Iesu tæmuwin e Nimæ Ræha Uhgîn, kæn nian tæmatægætun, pris asol min ne netæm-iasol ræha netæm Isrel, koatuwa ron motæn-ipæn mæmæ, “?Natol natimnat min u e nepætæn ræha pah? ?Kæn pah tæmos-ipinë nepætæn un?”

²⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Iakætarpæh-in-pinë næghatæn kit kæm itæmat. Okæmæ nakotos-ipa næghatæn kit, kæn ekæn-ipinë kæm itæmat mæmæ nepætæn naka itæm ekatol natimnat min u lan. ²⁵ ?Nepætæn ræha Jon tæmisi-pæn hiæ o nolæ baptais? ?Tæmisi-pæn e nego e neai, o ræha netæmim æm?”

Kæn kæmotæn-ipæn kæm ilat min mæmæ, “Okæmæ kotæn mæmæ, ‘Nepætæn ræha Jon tæmisi-pæn e nego e neai,’ kæn otæn mæmæ, ‘?Mæto tahro næsotænæn nipahrienæn lan?’ ²⁶ Mæto okæmæ kotæn mæmæ, ‘Ræha netæmim æm,’ kitat koatægîn netæmim, mæto-inu nikilat tæht mæmæ Jon in ien kit ræha Uhgîn.”

²⁷ Tol næhlan, kæmotæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Itimat ekotæruu.” Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Kæn io min, okol ekæsænæn kæm itæmat mæmæ e nepætæn naka ekatol natimnat min u lan.”

Nimaa næghatæn e suah mil kæiu

²⁸ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “?Tahro? ?Nikitæmat tatæht mæmæ naka? Suah kit, nætîn iærman kæiu. Kæn tæmuwin mæn-ipæn kæm itæm iahgîn lan mæmæ, ‘Nætîk, uwîn mol wæk u-roiu æpæh e nasumæn.’ ²⁹ Mæto nætîn tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Iakapæs.’ Kæn matig mæuhlin min ræhan nætæligæn, kæn muwin e nasumæn.

³⁰ “Kæn tata tuwin o nætîn itæm tækæku, mæn-ipæn min kæm in nat kitîæh æm. Kæn nætîn tæmæn-ipæn mæmæ, ‘Ðwæh, tata, ekuwin,’ mæto tæmapæs-pæn e nasumæn.

³¹ “?Otən-tu mēmə suakəku mil u in pəhruən, təmol nəwia rəhan tata?”

Kən kəmotən-ipən mēmə, “Suakəku itəm iahgin lan.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmə, “Əwəh, in ətuatip. Kən iakatən-ipinə nīpahrienən mēmə, netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip koatuwin e nərəmərən rəha Uhgīn aupən etəmat, ³² mətə-inu Jon təmuwa otəmat mēmə otəgətun suatip rəha nolən ətuatip, kən mətə itəmat nəsotənən nīpahrienən lan, mətə netəm koatos məni rəha takis, ne nīpitan rəha suatip kəmotən nīpahrienən lan. Kən nəmotəplan pəp nat əh, mətə nəməsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat mīn, kən məsotənən nīpahrienən lan.”

Nimaa nəghatən e netəmim rat itəm koatehm nasumən

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Kən Iesu tatakəike matən mēmə, “Otətəlig-in-tu nimaa nəghatən kit mīn. Etəm-iasol kit rəha nasumən, təmol nasumən kit e nol kit katən mēmə krep, u katol wain lan. Kən mol fenis e kəpiel muwin mītəlau lan. Kən mol ikīn kit o nolən nəme naliwək-aliwəkən e noa krep mēmə nahuin otaiu kən kol wain lan. Kən mol nimə kit itəm in ilis mēmə etəmim otaiu lan mətehm wir nasumən o nat megəh mīn ne netəmim. Kən təmegəhan-in-pən nasumən kəm netəmim mēmə okotasum lan, kən motoor noa krep, məsīn rəhan, məsīn rəhalat. Kən miet muwin o naliwəkən ik pisin kit. ³⁴ Nian krep tīnəmarəg, kən tahl-ipən rəhan slef mīn mēmə okotuwin e nasumən rəha krep, motətapəh o netəm koatol wək e nasumən mēmə okotos-ipən rəhan krep məsīn kəm ilat.

³⁵ “Mətə netəm koatol wək e nasumən kəmotaskəlim rəhan slef mīn, kən motoh kit, motohamnu kit, motaht e kəpiel itəm tatol kisil lan. ³⁶ Kən tahl-ipən mīn slef mīn

neen kotuwīn olat, ilat tepət taprəkis-in itəm aupən mīn. Kən netəm koatol wək e nasumən kotol tərət kəm ilat e nolən ahmen mīn əm itəm kəmotol kəm netəm aupən.
³⁷ Namnun agīn, tahl-ipən nətīn iərman tuwīn olat, kən mən məmə, ‘ilat okotəkəike motisiai-in nətik.’

³⁸ “Məto nian netəm koatol wək e nasumən kəmotəplan nətīn, kən kotən-ipən kəm ilat mīn məmə, ‘Inu nətī etəm-iasol itəm otərəməərə e nasumən nian rəhan tata otimis. Pəs kotuwīn motohamnu mīn, kən motərəməərə e nasumən rəhan.’ ³⁹ Kən kəmotaskəlīm motatīpin-iarəp e nasumən, kən motohamnu.”

⁴⁰ Kən nian Iesu təmol namnun nimaa nəghatən, kən təmən məmə, “?Tol nulan, nian etəm-iasol rəha nasumən otuwa, kən otol naka kəm netəmim itəm təmegəhan-in nasumən kəm ilat?”

⁴¹ Kən kəmotən-ipən məmə, “Otərək-rəkin agīn-əh netəm rat mīn əh, motohamnu ilat. Kən uarisig, təpanegəhan-in rəhan nasumən əh tuwīn e nelmi netəm pisin neen, kən e nian ətuatīp itəm krep tatəmarəg, ilat okotos-ipən noan məsin rəhan.”

⁴² Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Nəmotafin Naoa Rəha Uhgīn u, o kəp? Tatən məmə,
 ‘Kəpiel u itəm netəm rəha niləkinən nimə kəsotolkeikəən motapəs,

in tīnuwa kəpiel keike o nolən nimə.

Iərəməərə təmol nat u,

kən in nat təwīr agīn e niganəmtitāt.’

⁴³ Tol nəhlan, iatən kəm itəmat məmə nərəməərəən rəha Uhgīn okoh-rəkis otəmat, kən kos-ipən kəm netəmim mīn u itəm okotol noalat. ⁴⁴ Okəmə suah kit otisi-pər e kəpiel u,

21:38: Mat 27:18 21:39: Hip 13:12 21:42: Sam 118:22-23; Rom 9:33;
 1 Pita 2:6-8

kəpiel otətarerəh-ətarerəh, məto okəmə kəpiel otisi-pər lan, otəpələh-ərən in.”‡

⁴⁵ Nian pris asol min ne Farisi min kəmotəto nima nəghatən itəm Iesu təmuəh, kən kinotitun məmə tatəghat-in ilat. ⁴⁶ Kən kinotegəs-in suatip kit məmə okotiləs Iesu lan kan e kalapus, məto koatəgin nimanin netənim, məto-inu netənim koatən məmə in ien kit.

22

Nimaa nəghatən e nagwənən asol rəha marit

¹ Kən Iesu təmuəh nimaa nəghatən kit min kəm ilat məmə, ² “Nərəməərən rəha Uhgın in tahmen e kig kit itəm təmol əpen-əpenə e nagwənən asol o marit rəha nətin. ³ Kən mahl-ipən rəhan iolwək min məmə okotuwın o netənim min u itəm təmahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə okotuwa o nagwənən rəha marit. Məto kotən məmə kol kəsotuwamən.

⁴ “Kən tahl-ipən rəhan iolwək neen min, mən-ipən kəm ilat məmə, ‘Otuwin motən-ipən kəm netəm min u itəm emahl-ipən rəkis nəghatən olat məmə, enol əpen-əpenə rəkis e rəhak nagwənən. Rəhak kau min ne nəti kau min rəhak itəm kotəhg-əhg wir, emoh rəkis ilat, kən natimnat rafin tinahmen. Otuwa e nagwənən rəha marit.’

⁵ “Məto kəsotətəlig-inən iolwək min, kən motagim min, kit tatuwin e rəhan nasumən, kit tatuwin e rəhan stoa. ⁶ Kən neen kotaskəlim iolwək min rəhan, motol tərət kəm ilat, kən motohamnu ilat. ⁷ Kən kig, neməha təmol pik. Kən tahl-ipən rəhan mopael min kotuwın, kən motohamnu netənim min u itəm kəmotohamnu rəhan iolwək min, kən motasiepən e rəhalat taon asol.

‡ 21:44: E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən rəha ves 44 u tikə. 22:6: Mat 21:35

⁸ “Kæn mæn-ipæn kæn ræhan iolwæk min mæmæ, ‘Kinol æpen-æpenæ rækis e nagwænæn ræha marit, mæto netəm min u itəm emahl-ipæn rækis næghatən olat, nolæn ræhalat tæsahmenæn mæmæ okotuwa. ⁹ Tol næhlan, otuwîn æpæh e suatip asol min kæn motæn-ipæn kæn netəmim ænnapin rafin itəm nakoatəplan mæmæ okotuwa e nagwænæn ræha marit.’ ¹⁰ Kæn iolwæk min kæmotuwîn æpæh e suatip asol min, kæmotuæfimîn netəmim rafin itəm kæmotəplan ilat, netəmim itəm kotəwir ne netəm itəm kotərat, kæn ikin kətagwæn ikin tæmærioah e netəmim.

¹¹ “Mæto nian kig tæmuwa mæplan netəmim, tæmæplan etəmim kit æh-ikin itəm tæsuwinæn e natimnat ræha marit. ¹² Kæn kig tæmæn-ipæn mæmæ, ‘? Io kit, næmahro? ? Næmuwa imæ mæto næmæsuwinæn e natimnat ræha marit?’ Kæn suah u tinæruuru nuhalpinæn næghatən ræhan.

¹³ “Kæn kig tæmæn-ipæn kæn ræhan min netəmim mæmæ, ‘Okotælis ætain nelmin ne nelkin, kæn motæraikin-iaræp æpæh e naluginæn itəm ikin kətasæk ikin, kæn katægətain næluitəm ikin.’ ”

¹⁴ Kæn Iesu tæmatækæike mæn mæmæ, “Tol næhlan mæto-inu netəmim tepət, kətahl-ipæn næghatən olat, mæto noan mæsîn æm itəm katitəpun ilat.”

Takis ræha Kig Sisa

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Kæn Færisi min kæmotiet motuwîn motol noa eko-eko min mæmæ otiuw-pæn Iesu o nænæn næghatən kit itəm tæsətuatipæn. ¹⁶ Kæn kotahl-ipæn ræhalat netəmim kotuwîn o Iesu ilat netəmim ræha pati ræha Herot. Kæn motæn-ipæn mæmæ, “Iægətun. Ekotitun mæmæ ik etəm ætuatip, kæn matægətun ætuatip pahrien suatip ræha Uhgîn. Næsölæn mæmæ nətæligæn ræha netəmim okotiuw rækis ræham nətæligæn, mæto-inu natol tahmen-ahmen æm

kəm netəmim rafin, okəmə in etəm-iasol o etəm əpnapin əm. ¹⁷ Kən ən-tu kəm itimat rəham nətəligən e nat u. ? Tətuatip məmə okətou-pən takis kəm Kig Sisa, o kəp?”

¹⁸ Məto Iesu tinitun rəhalat nətəligən rat min, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! ?Tahro nakotalkut məmə nəkotol noa eko-eko ron io? ¹⁹ Otəgətun-tu məni itəm katətou takis lan.” Kən kotos məni* motuwa kəm in, ²⁰ kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Narmi pah u, kən nərgi pah u e məni u?”

²¹ Kən kotən-ipən məmə, “Kig Sisa.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Naka u rəha Kig Sisa, otos-ipən kəm Kig Sisa. Kən naka u rəha Uhgın, otos-ipən kəm Uhgın.”

²² Nian kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig. Kən kəmotapəs Iesu motagım.

Nian Uhgın otosmegəh netəmim e nımısən

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ E nian əh inəh, Satusi min kəmotuwa o Iesu. İlat koatən məmə netəmim okəsotəmegəh minən e nımısən. Kən kotən-ipən kəm Iesu məmə, ²⁴ “İəgətun. Moses təmən kəm itimat məmə, okəmə etəmim otımıs kən məsiləsən nətin kit, kən pian otəkəike mit nəutahlımıs əh məmə otıləs suakəku o niuw-pərən nərig rəha pian itəm təmımıs.

²⁵ “Kən ikin əh imatimat ikin, netəm ilat pialat min ilat sepin. İtəm təmaupən maiir təmol marit, kən mımıs, məsiləsən nətin kit, kən pian itəm tatol kəiu lan tit nəutahlımıs. ²⁶ Kən in min təmımıs məsiləsən nətin kit, kən itəm tatol kisil lan ne ilat rafin muwın mətoarus-pən

* ^{22:19:} Məni itəm kəmos motuwa in koen məni kit, nərgin u ‘tenarius,’ itəm tahmen e wan-taosan vatu.

^{22:21:} Rom 13:7

^{22:23:} Wək 23:8

^{22:24:} Dut 25:5

itəm tatol sepın, kəmotol nat kitiaħ əm. ²⁷ Kən əmun, nəutahlimis timis. ²⁸ ?Tol nəhlan, ən-tu kəm itimat məmə, e nian itəm Uhgın otosmegəħ netəmim lan e nimisən, pətan əh in rəha pah, məto-inu ilat rafin əh sepın kəmotol marit e pətan əh?”

²⁹ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İtəmat nəmotən-arəpən e rəhatəmat nəghatən məto-inu nəsotitunən Naoa Rəha Uhgın ne nəsanənən rəhan. ³⁰ Nian Uhgın otosmegəħ netəmim e nimisən, kən netəmim okəsətölən marit, okotahmen e nagelo min əpəh e nego e neai. ³¹ ?Nəmotafin o kəp, Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in nian Uhgın otosmegəħ netəmim e nimisən? Tatən məmə, ³² ‘İo Uhgın rəha Epraham, io Uhgın rəha Aisak, kən io Uhgın rəha Jekop.’ In sənəmə Uhgın rəha netəm kəmotimis, məto in Uhgın rəha netəmim itəm koatəmegəħ, tahmen-pən min e təs miləhal.”

³³ Nian nımanin netəmim kəmotəto nəghatən əh, narmilat təmiwig e nəgətunən rəhan.

Lou itəm in ilis pik
(Mak 12:28-34)

³⁴ Nian Farisi min kəmotəto məmə İesu təmoh-iəhau Satusi min e rəhan nəghatən, kən Farisi min kəmotuwa kitiaħ. ³⁵ Kən kit itəm titun pik Lou, təmən-ipən nəghatən kit kəm İesu məmə İesu otən nəghatən kit təsətuatipən, məmə, ³⁶ “?Lou pəhruən rəha Uhgın u in ilis pik?”

³⁷ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Nakəkəike molkeike İərəmərə Uhgın rəham e nıkim rafin, ne nəmegəhən rafin rəham, ne nətəligən rafin rəham. ³⁸ Inu in Lou itəm tətəupən kən in ilis pik. ³⁹ Kən Lou itəm tatol kəiu lan, in iuəhkır tahmen əm, məmə, ‘Nakəkəike molkeike ik kit tahmen əm məmə nakolkeike atıp ik.’ ⁴⁰ Kən Lou mil u

kæiu, ilau næukæti Lou rafin, ne naoa ræha ien min rafin aupæn.”

Kristo in næti pah

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Kæn e nian Farisi min kotuæfimin ilat min, kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, ⁴² “?Nikitæmat tæht mæmæ naka, e Kristo itæm Uhgîn tæmæn mæmæ otahl-ipa? ?In tatisi-pæn e noanol ræha pah?”

Kæn ilat kotæn-ipæn mæmæ, “In noanol ræha Tefit.”

⁴³ Kæn Iesu tæmæn-ipæn mæmæ, “Mæto tahro e Tefit, itæm tatæghat e narmin ræha Uhgîn, tætaun-in Kristo mæmæ ‘Iæræmæra.’ Mæto-inu tatæn mæmæ,

⁴⁴ ‘Iæræmæra tæmæn kæm ræhak Iæræmæra mæmæ, “Æpælæh e nikalik e nelmæk matip, ikin ræha næsanænæn ne nisaiiæn, mætoarus ekilæs-iæhau ræham tikimir min læhau e nelkæm.”’

⁴⁵ ? Kæn okæmæ Tefit tætaun-in Kristo mæmæ ‘ræhak Iæræmæra,’ kæn otahro mæmæ Kristo in mipi Tefit rat?”

⁴⁶ Kæn etæmim kit tæsuhalpinæn næghatæn ræha Iesu. Kæn e nian æh matuwîn, kæmotægin o nætapæh-inæn næghatæn kit min tol min-næhlan.

23

Nahmææn asol sepîn

itæm otatuwa

(Mak 12:38-40;

Luk 11:37-54; 20:45-47)

¹ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim ne ræhan min netæmim mæmæ, ² “Iægætun min ræha Lou ne Farisi min koatos nepætæn mæmæ okotæn-iaræp Lou ræha Moses kæm itæmat. ³ Tol næhlan, nækotækæike motætæu-pæn kæn motol natimnat rafin itæm koatæn kæm itæmat. Mæto

22:40: Rom 13:10; Kal 5:14

22:42: Jon 7:42

22:44: Sam 110:1; Mat

26:64

nəsotolən nat naka itəm koatol, məto-inu ilat kəsotolən nat naka itəm koatən-iarəp. ⁴ Koatəkəike o netəmim məmə okotətəu-pən lou əskasik min itəm kotahmen e katipa əfigəm, məto okol kəsotos-ipənən noanelmilat məmə okasitu elat.

⁵ “Natimnat rafin itəm ilat koatol, koatol əm məmə netəmim okotəplan. Nəkotitun paos itəm netəmim kəmotaii-pən nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın ikin, kənu motəlis rəhalat-kapə ne nelmilat lan.* Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat paos in iahgın taprəkis. Kən nəkotitun nol əlkələh min itəm koatəkul-pən e nıpəgnəmti kot min, itəm tatəgətun məmə etəmim in təkəsik o nətəu-pənən Lou. Məto rəha iəgətun min rəha Lou ne Farisi min, rəhalat nol kaifəməh pik. ⁶ Kən e lafet min, ilat kotalkeike ikin rəha nisaiiən, kən əpəh e nımə rəha nuəfiminən, ilat kotalkeike məmə okotəpələh ima netəm-iasol min ikin. ⁷ Kən e ikin katol maket ikin, ilat kotalkeike məmə netəmim kotən təwir kəm ilat, kən

23:3: Mal 2:7-8 * 23:5: paos - inu bokis əkəku kit kəmol e nuwigi kau. Kəmotətə rəkis əlkələh nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın motaii-pən lan (Eks 13:1-10,11-16; Dut 6:4-9; 11:13-21). Netəmim kəmotol nəhlan məto-inu kəmotolkeike məmə otol nəghatən itəm tətətig e Dut 6:8 ne 11:18. Kən nəman rafin rəha noanol rəha Isrel itəm kınotos rəkis nup tatin, ilat okotuwin e paos min əh nian tərət, kən nian rafin e nian rəha nəfakən. Katəlis e nıpınəgın ne nelmin mol e nol kəmol e nuwigi kau. E nəghatən Inglis, katən paos min əh, “phylacteries.” 23:5: Eks 13:9; Nam 15:38-39; Dut 6:8; Mat 6:1

motaun-in ilat mēmә ‘Rapai’ u nīpәtīn tēmә ‘etәм in ilis.’†
 8 Mәto sotolән mēmә netәmim okotaun-in itәmat mēmә
 ‘Rapai, u etәм in ilis,’ mәto-inu rәhatәmat Etәм-iasol
 kitīәh әm, kән itәmat piatәmat mīn. 9 Kән sotaun-inән
 suah kit u e nәtueintән mēmә, ‘Tata, etәм katisiai-in,’
 mәto-inu Tata rәhatәmat kitīәh әm әpәh ilis e nego e
 neai. 10 Kән sotolән mēmә netәmim okotaun-in itәmat
 mēmә, ‘Iәgәtun,’ mәto-inu rәhatәmat Iәgәtun kitīәh әm,
 Kristo itәм Uhgīn tәmән mēmә otahl-ipa. 11 Etәм u in
 ilis etәmat, in iolwәk rәhatәmat. 12 Tol nәhlan mәto-inu,
 etәmim itәм otos-ipәр atip in, Uhgīn otīlēs-iәhau, kән
 etәmim itәм otos-iәhau atip in, Uhgīn otīlēs-ipәр.

13 “!Kәsi, nahmәән asol otuwa otәmat iәgәtun mīn
 rәha Lou, ne Farisi mīn! !Rәhatәmat nәнән tәwīr,
 mәto nikitәmat tamkimik! Nakotahtosiḡ-in o netәmim
 suatip o nuwinән matig ahgīn nәрәmәрәән rәha Uhgīn,
 mәto itәmat nәsotuwīnән, kән nәsotegәhan-inән mēmә
 netәmim okotuwīn ikīn, nat әpnapīn ilat kotolkeike mēmә
 okotuwīn.‡

† 23:7: Okәмә iәgәtun rәha Lou tәmalīwәk matuwa iuәhkir
 ron ik, nakәtul e nisīaiiән, kән nakatән tәwīr kәм in,
 maun-in in mēmә, “etәм-iasol,” o “Tata,” o “Rapai.”
 Kән noanol rәha Isrel kәtaun-in rәhalat iәgәtun asol mīn
 itәм ilat ilis pik mēmә “Rapai,” u nīpәtīn tēmә “etәм
 in ilis” o “etәм tatәmik netәmim.” 23:11: Mat 20:26;

Mak 9:35; Luk 22:26 23:12: Job 22:29; Prov 29:23; Luk 14:11; 18:14

‡ 23:13: E kopi oas mīn neen rәha Niutesteman itәм kәmәte
 e nәghatән Kris әupән, nәghatән rәha ves 14 u tikә.
 Tatән mēmә, “Kәsi, nahmәән asol otuwa otәmat iәgәtun
 mīn rәha Lou, ne Farisi mīn. !Rәhatәmat nәнән tәwīr,
 mәto nikitәmat tamkimik! Nakotaklәh-in natīmnat rәha
 nәutahlīmīs mīn, mәto nian kitīәh әm, nәkotol nәfakән
 әfәmәh mīn mēmә netәmim okotīsiai-in itәmat. E nolән
 әh, rәhatәmat nalpīnән otәskasik tәhmin mīn.”

¹⁵ “! Kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nikitəmat tagien əm məmə nakotuwın isəu e nego, o e naliwəkən əm o nuwinən e nəptən pisin pisin min məmə nakotiuw-pa etənim kitiah əm e nəfakən rəhatəmat. Məto nian suah kit tatos nolən min əh rəhatəmat, kən tatuwa etəm rat taprəkis-in itəmat, kən nəmotol məmə in otəkəike mos nalpinən rəha nigəm asol taprəkis-in itəmat.

¹⁶ “! Kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat itəm noatit netənim məto nigənəmtitəmat təpis! Itəmat nakoatən məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o Nimə Rəha Uhgın məmə otol rəhan nəghatən tatətul-iəkis, okəmə təsolən, məto in nat ərnapın əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil o iaen u kol tatipit-ipit rəha Nimə Rəha Uhgın, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁷ !Itəmat netəm nakotalmə, nigənəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, iaen u kol tatipit-ipit, o Nimə Rəha Uhgın itəm tatol kol tasim? ¹⁸ Nakotən min məmə, ‘Okəmə suah kit tatos noanawil o olta, in nat ərnapın əm. Məto okəmə suah kit tatos noanawil e sakrifais itəm tatəpələh lan, kən in otəkəike mol nəwian itəm təmos noanawil ron.’ ¹⁹ !Itəmat netəm nigənəmtitəmat təpis! ?Naka u in ilis, sakrifais o olta itəm tatol sakrifais tasim? ²⁰ Tol nəhlan, etəm tatos noanawil e olta, pahrien, tatos noanawil e olta ne natimnat rafin itəm tatəpələh lan. ²¹ Kən etəm tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın, pahrien tatos noanawil e Nimə Rəha Uhgın ne Suah u tətətig ikin. ²² Kən etəm tatos noanawil e nego e neai, pahrien tatos noanawil o jea rəha kig u in rəha Uhgın, kən tatos noanawil o Suah u tatəpələh-pər lan.

²³ “! Kəsi, nahmæən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto

nikitəmat tamkimik! Nəkoatətəu-pən lou əlkələh min moatos-ipən tait rəha rəhatəmat nimali nig nəmiəwilat tatəpien u katos-ipən e nagwənən, katən məmə min, ne til, ne kumin. Məto nakotapəs nat asol e Lou, inu etəm tatol tətuatip kən mahmen-ahmen əm kəm netənim, kən mətasəkitun netənim, kən tatol nian rafin nat naka itəm təike matol. Təwir nəkoatol lou əlkələh min, məto nəkotəkəike moatol lou asol min, məto kəp, nəsotolən.
²⁴ !Itəmat noatit netənim məto nigənəmtitəmat təpis! ! Itəmat netənim noategəs-in miminao e rəhatəmat kap məmə ko nəsotərgeən, məto nəkotərge nat megəh asol u kamel!

²⁵ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nakotafəl ihluə e kap ne plet, məto əpəh imə tamkimik, kotərioah e nagwənən ne nənimən itəm nəmotakləh-in, o natimnat itəm nəmos məto-inu itəmat iaumis min kən nian rafin nəkoatol əm natimnat rat min itəm tətətig e rəhatəmat nətəlīgən. ²⁶ !Itəmat Farisi min, nigənəmtitəmat təpis! Otaupən kafəl əpəh imə e kap ne plet, kən ihluə min in təwir təsamkimikən.

²⁷ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto nikitəmat tamkimik! Nəkotahmen e suwit rəha netəm kəmotimīs itəm kəmuəh e pen ruən. Ihluə, netənim kotəplan məmə təwir, məto əpəh imə tərioah e nikilkili netəm kəmotimīs, ne natimnat rafin itəm tamkimik.
²⁸ E nolən ahmen min əm, ihluə, e nolən rəhatəmat, netənim kotəplan məmə itəmat nəkotətəuatip. Məto imə, e nikitəmat, nakotərioah e nəghatən nakotən məsotolən, ne nolən rat ağin min.

²⁹ “!Kəsi, nahməən asol otuwa otəmat iəgətun min rəha Lou, ne Farisi min! !Rəhatəmat nənən təwir, məto

23:23: Lev 27:30; Maeka 6:8

23:25: Mak 7:4

23:27: wək 23:3

23:28: Luk 16:15

nikitəmat tamkimik! Nakotiləkin nimə e kəpiel rəha suwit rəha ien min aupən ne netəm kotətuatip, kən moatol nəhlip e kəpiel kən moatol malə-malə lan. ³⁰ Kən nakotən-ipən məmə, 'Okəmə itimat emotatig e nian min rəha tipitat min, okol itimat eməsotasituən elat motohamnu ien min.' ³¹ E nəghatən əh, nakoatən-iarəp məmə itəmat noanol ətuatip min rəha tipitimat min aupən itəm kəmotohamnu ien min əh, kən nakotahmen-ahmen əm elat. ³² Kən təwir əm, itəmat otəkəike motol namnun wək itəm tipitəmat min kəmotətuoun.

³³ "Itəmat sinek min, ne neti sinek min! ?Nikitəmat tatəht məmə okol nakotagim e nalpinən e nigəm asol? ! Kəp! ³⁴ Tol nəhlan, ekahl-ipinə ien min, ne netəm kotenatig, ne iəgətun min. Neen, itəmat onəkotohamnu ilat motətu-pər elat e nig kəluau, neen onəkotalis motoh ilat əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəhatəmat, kən neen nakotitəp ilat kotiet e taon kit motiet motuwın e kit. ³⁵ Kən tol nəhlan, itəmat onəkotos nalpinən rəha netənim itəm kəmotohamnu netənim rafin itəm kotətuatip, itəm tətəuoun e Epel itəm in tətəuatip, muwın mətoarus-pən Sekarəea, nəti Perekia, itəm tipitəmat min kəmotohamnu e Nimə Rəha Uhgın ilugin e olta ne nimə. ³⁶ İatən pahrien kəm itəmat məmə, nalpinən rafin u otuwa o netəm rəha İsrəl itəm kotatig roiu.

³⁷ "Awe, netəm Jerusalem, netəm Jerusalem! Itəmat nakotohamnu ien min rəha Uhgın, kən netənim itəm Uhgın təməhl-ipa kəm itəmat, nəkotahtimnu ilat e kəpiel apın, inəh netəm u rəha Uhgın itəm koatos nəghatən rəhan. Nian tərət iatəg-əfəməh-in nelmək məmə iatəmik-əfimin wir itəmat matos wir itəmat, tahmen-pən e mənig itəm tatu nenətın min e nikwın, məto itəmat nikitəmat

23:31: wək 7:52 23:33: Mat 3:7; 12:34; Luk 3:7 23:35: Jen 4:8; Hip 11:4 23:35: Sek 1:1 23:35: 2 Kron 24:21

təsagienən ron kən motapəs io. ³⁸ Otəplan-tu. Uhgın tinapəs itəmat, rəhatəmat nimə nərətən otoh, kən nat otikə ikin. ³⁹ Kən ekən kəm itəmat məmə, nat əh in nıpahrienən məto-inu onəsotəplan minən io mətoarus nakotən məmə,
 ‘! İərəmərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!’ ”

24

Nəmtətin min rəha
 namnun nian

(*Mak 13:1-37; Luk 21:5-36*)

¹ İesu təmiet e Nimə Rəha Uhgın maliwək matuwın, kən rəhan min netəmim kotuwa motən-ipən kəm in məmə otəplan-tu nimə min u əpəh e Nimə Rəha Uhgın. ² Kən İesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, otəplan-tu nimə min əh. Nıpahrienən iatən kəm itəmat məmə nimə min əh netəmim okotəhap-əhap kəpiel min elat. Okol kəpiel kit təsəməhlın e nəmeen.”

³ Kən uarisig lan, İesu təmalıwək ilat rəhan netəmim motuwın əpəh e Nıtot Rəha Nıg U Olif kən matəpələh. Kən rəhan netəmim kotuwa pisin əm ron motən-ipən məmə, “?Otən-tu məmə natımnat min u okotuwa e nian naka, kən nəmtətin naka otol-arəp məmə rəham nuwamən ne namnun nian tinuwa iuəhkir?”

⁴ Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Oatehm wir itəmat məmə etəmim kit otəseiüə-inən itəmat, ⁵ məto-inu netəmim tepət okotuwa motos nərgək moatən məmə, ‘İo Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa,’ kən okoteiüə-in netəmim tepət. ⁶ Onəkotəto nammusən rəha nəluaginən min, kən onəkotəto nəghatən əpnəpın min məmə netəmim koatəluagin. Məto nakoatehm wir itəmat

23:38: 1 King 9:7-8; Jer 22:5 23:39: Sam 118:26; Luk 13:34-35 24:2:
 Luk 19:44 24:5: Mat 24:23-24; 1 Jon 2:18

məmə nəsotəginən. Natimnat min əh otəkaike motuwa motol nipahrienən lan, mətəo namnun nian otəpanuwa. ⁷ Noanol min okotoh noanol min, kən kantri min okotoh kantri min. Nəumis otan, kən namig otəloal ikin min tepət. ⁸ Natimnat min əh, nətuounən əm rəha nərətən, tahmen e pətan itəm tinətuoun matətəo nahməən o neməkən.

⁹ “E nian min əh, netənim okotegəhan-in-pən itəmat məmə okol nərətən kəm itəmat, kən kohamnu itəmat, kən netənim rəha noanol min rafin okotətəhau itəmat mətəo-inu o nərgək. ¹⁰ Kən e nian min əh, netənim tepət okotapəs rəhalat nahatətən, kən okotegəhan-in-pən ilat min e nelmi tikimir min rəhalat, kən motətəhau ilat min, ¹¹ kən ien eiueiuə min okotuwa moteiuə-in netənim tepət. ¹² Mətəo-inu nərətən tinatəpət, iuəhkir netənim rafin rəhalat nolkeikeən o Uhgın otikə, ¹³ mətəo etənim itəm otətul əskasik mətəoarus namnun nian, kən Uhgın otosmegəh in. ¹⁴ Kən namnusən təwir əh rəha nərəməərəən rəha Uhgın, okən-iarəp ikin min rafin e nətueintən, məmə suatip əh-ikin rəha kantri min rafin o nətəlig-inən, kən namnun nian otuwa.

¹⁵ “Ien u Taniel təməghat-in nat kit katən məmə, ‘nat itəm Uhgın tatətəhau, kən matol Nimə Rəha Uhgın tamkimik’ (nian nakotafin, otətəlig-in nipətin). Tol nəhlan, nian nat tərət əh tatətul e Nimə Rəha Uhgın, ¹⁶ kən itəmat itəm nəkotatig Jutia, nakotiet motagim motuwın motəhluaig e nitot min. ¹⁷ Okəmə etənim tətameg ihluə e rəhan nimə, okol təsuwınən imə mos min rəhan natimnat. ¹⁸ Okəmə etənim əpəh e nasumən rəhan, okol təsətəlig-pənən latuənu mos rəhan kot. ¹⁹ !Kən kəsi o nipitan u itəm kotəpik-əpik, ne nipitan itəm kotapinahin nisualkələh e

24:9: Mat 10:22 24:11: Mat 24:5,24; 1 Jon 4:1 24:13: Mat 10:22
 24:14: Mat 28:19 24:15: Dan 9:27; 11:31; 12:11 24:17: Luk 17:31

nian əh, məto-inu ilat okotəto tərət pik agin! ²⁰ Təwir nakotəfak məmə onakəsotagimən e nərətən əh e nian rəha nətəpən, o e nian rəha Sapat, ²¹ məto-inu e nian əh, nərətən asol otuwa itəm etənim təməsəplanən tol mihin nəhlan aupən mətoarus-pa u-roiu, kən okol nərətən asol kit tol nəhlan otəsüwa minən nian kit tahmen e in əh. ²² Kən okəmə Uhgın təsətətipən nian rəha nərətən əh, okol etənim kit təməsəmegəhən. Məto Uhgın otətətip nian əh o rəhan min netənim itəm təmitəpun rəkis ilat.

²³ “E nian əh, okəmə suah kit otən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘!Otəplan-tu, inu Kristo itəm Uhgın təmən məmə otəpanahl-ipa!’ o ‘!In əpəh!’ sotənən nıpahrienən lan, ²⁴ məto-inu netənim neen okotuwa motən məmə ilat Kristo, ne ien eiueiüə min okotuwa, kən ilat okotol nəmtətin asol min, ne nat pıspis min məmə okoteiüə-in netənim, kən okotalkut məmə okoteiüə-in netənim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, okəmə ilat kotitun nolən. ²⁵ Nıkitəmat otəkəike matəht wir nəghatən min u itəm emən rəkis kəm itəmat, uarisig natimnat min u okotuwa motol nıpahrienən lan.

²⁶ “Tol nəhlan, okəmə suah kit tən kəm itəmat məmə, ‘In əpəh, ikin taruən-aruən ikin,’ əsotuwınən. O suah kit tən məmə, ‘In ikin-u e nıpəg noa nimə,’ sotənən nıpahrienən lan, ²⁷ məto-inu nian Nəti Etənim otitəlig-pa min, otuwa uəhai əm, kən netənim rafın okotəplan, tahmen e nıpitən itəm təmipt masiəgəpın rafın neai. ²⁸ Nian nat megəh kit təmimis, nəkotəplan kuəriə min kotuwa məmə okotun. E nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətin min əh, nəkotitun məmə otəsüwəhən ekuwa min.

²⁹ “Nian ətuatıp nərətən əh otol namnun, kən

24:21: Dan 12:1 24:23: Mat 24:5 24:24: Dut 13:1-3; 2 Tes 2:8-9; Nol əpən 13:13-14 24:26: Luk 17:23-24 24:27: Mat 24:37-39 24:28: Luk 17:37

‘mitgar otəpis agin,
 kən məwig otəsəmillhən minən,
 kən məhau min okotisas e neai,
 kən Uhgın otəloal e nəsanənən min əpəh e neai.’*

³⁰ “E nian əh, nəmtətın rəha Nəti Etəmim otol-arəp e neai, kən noanol min rafin e nətueintən okotasək e nəginən. Kən okotəplan io, Nəti Etəmim ekuwa e nimal napuə e neai e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag asol rəha Uhgın itəm otasiə mitəlau lak. ³¹ Kən ekahl-ipən rəhak nagelo min kotiet nian okotəto təwi otasək əfəməh, kən ilat okotuwın ikın min rafin e nətueintən, motos-irəkis rəhak netəmim itəm Uhgın təmitəpun rəkis ilat, kən kuəfimin ilat kitiah.

³² “Nikitəmat otəkəike matəht nig u fik.† Nian ətuatip itəm nelmin min kinotətuoun katəwiə, kən nimalin min kınəotəget, itəmat nəkotitun məmə nian əh inəh itəm nakotasum lan rəhatəmat. ³³ Kən e nolən ahmen min əm, nian nəkotəplan nəmtətın min əh, onəkotitun məmə otəsuwəhən ekuwa min roiu agin. ³⁴ İatən pahrien kəm itəmat məmə netəmim itəm kotatig u-roiu, okol kəsotimis rafinən mətoarus natimnat min əh okotuwa kol nıpahrienən lan.‡ ³⁵ Neai ne nətueintən okiakə, məto nəghatən min rəhak okol kəsotikəən.”

Etəmim tikə itəm titun nuwamən rəha İesu Kristo

24:29: Aes 13:10; 34:4; Esik 32:7; Joel 2:10,31; 2 Pita 3:10; Nol Əpən 6:12-13

* 24:29: Məta “nəsanənən min əpəh e neai” tatəpsen-pən narmin min, o kəm-naka natimnat tahmen-pən e mit ne məwig əpəh e neai. 24:30: Dan 7:13; Sek 12:10; Nol Əpən 1:7

24:31: 1 Kor 15:52; 1 Tes 4:16 † 24:32: Nig u fik tahmen e naip. ‡ 24:34: Suatip kit min rəha nəuhlinən ves 34 tatən məmə, “İatən pahrien kəm itəmat məmə noanol u rəha İsrəl otəsikəən mətoarus natimnat min əh okotuwa motol nıpahrienən lan.” 24:34: Mat 16:28 24:35: Mat 5:18

³⁶ Kæn Iesu tæmatækæike matæn mæmæ, “Suah kit tæsītunæn nian o aua ætuatip ræha natimnat min æh. Nagelo min æpæh e neai kotæruru, kæn io min Neti Etæmim ekæruru. Mæto Tata Uhgîn æm in titun nian ætuatip æh. ³⁷ E nian io Næti Etæmim ekuwa lan, otahmen e nian ræha Noah aupæn ikin itæm netæmim kæsotol æpen-æpenæn ron. ³⁸ E nian æh, itæm naruæh tæsaiuæn æh, netæmim koatagwæn, moatænim, moatol marit, inæh natimnat rafin kæmoatol e næmegæhæn ræhalat, mætoarus-pæn Noah tæmuwin imæ e nipægnoa nego ræhan, ³⁹ kæn ilat kintotæruru nat naka otuwa mætoarus-pa naruæh tæmai mæmik ilat rafin. In æh otol tahmen æm e nian Næti Etæmim otuwa. ⁴⁰ Etæmim kæiu e nasumæn, kæn okos kitiah, kapæs kitiah. ⁴¹ Pætæn kæiu katuæpælæh kitiah matioal nagwænæn, kæn okos kitiah, kapæs kitiah.

⁴² “Tol næhlan, nækotækæike motaiir, mæto-inu nækotæruru nian naka ræhatæmat Iæræmæra otuwa lan. ⁴³ Mæto nækotækæike motitun nat u. Okæmæ etæm-iasol ræha nimæ titun nian ætuatip lapin itæm iaklæh otuwa, kæn in otækæike mætaiir matehm wir nimæ mæmæ iaklæh otæsæharæn muwin imæ. ⁴⁴ Kæn itæmat min onækotækæike moatætul matip, mæto-inu Næti Etæmim otuwa e aua æm itæm nikitæmat tæsæhtæn.

⁴⁵ “Nikitæmat otækæike matæht wir nolæn ræha iolwæk itæm in tenatig kæn tætaskælim wir wæk ræhan kæn mæsapæsæn. Etæm-iasol tæmælæhæu mæmæ iolwæk æh otæræmæra e ræhan min rafin iolwæk min mæmæ in otos-ipæn nagwænæn kæm ilat e nian ætuatip. ⁴⁶ Kæn okæmæ etæm-iasol otuwa mæplan etæm tatæræmæra e iolwæk min ræhan, kæn matol-wir ræhan wæk, kæn otos-ipæn nætouæn kit kæm suah æh. ⁴⁷ Iatæn-ipinæ nipahrienæn mæmæ etæm-iasol æh otælæhæu in tæræmæra e natimnat rafin ræhan.

24:36: Wæk 1:7; 1 Tes 5:1-2

24:37: Jen 6:5-8

24:39: Jen 7:21-23;

Luk 17:26,27

24:42: Mat 25:13

24:43: Luk 12:39-40; Nol æpæn 16:15

24:47: Mat 25:21,23

⁴⁸ Mæto okamæ iolwæk əh, in etəm rat, kən nikin otəht mämə, ‘Rəhak etəm-iasol təsuwamən nuwəh,’ ⁴⁹ kən mætuoun matoh iolwæk mīn neen, kən muwīn magwən mənīm ilat netəm kotapīs. ⁵⁰ Kən etəm-iasol rəha iolwæk əh otuwa e nian ne aua itəm iolwæk nikin təsəhtən mämə rəhan etəm-iasol otuwa lan. ⁵¹ Etəm-iasol əh otol nalpīnən asol kəm iolwæk əh kən mərakin-pən ikīn rəha netəm rəhalat nənən təwir, mæto nīkilat tamkīmīk. Ikīn əh, netəmīm okotasək moatəgətāin nəlūilat.”

25

Nimaa nəghatən o nīpitan əlkələh ilat ten

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mämə, “E nian itəm rəhatəmat lərəmərə otuwa mīn, nərəmərəən rəha Uhgīn otol nəhlan. Nīpitan əlkələh* ilat ten kəmotiet lapīn mämə okotuwīn e marīt kit, kən moatəsahgīn etəm otol marīt otuwa mos rəhan pətan muwīn e rəhan nīmə, əpəh ikīn katol lafet ikīn. Ilat ten kəmotos rəhalat lait. ² Faif kotalməl, kən faif kotenatīg. ³ Nīpitan mīn u ilat faif itəm kotalməl kəmotos rəhalat lait mīn, mæto kəsotosən karasin məsīn mīn o niuw-pənən e lait. ⁴ Mæto nīpitan mīn u ilat faif itəm kotenatīg kəmotos rəhalat lait mīn, kən motos mīn karasin məsīn o niuw-pənən e rəhalat lait. ⁵ Kən etəm otol marīt təsuwa uəhaiən, kən napīlən tīnatos ilat koatiuw nəm, kən mīnotapīl.

⁶ “Kən lapīn aģīn, suah kit təmagət əfəməh mämə, ‘! Etəmīm itəm otol marīt tatuwa u-roiu! !Otuwa motəplan!’

⁷ “Kən nīpitan əlkələh u ilat ten kəmotaiir motuarin asol rəhalat lait mīn. ⁸ Kən nīpitan itəm kotalməl kotən-ipən kəm nīpitan itəm kotenatīg mämə, ‘!Awī! Otos-ipa

24:51: Luk 12:42-46 * 25:1: Nīpitan əh, kəsotolən əh marīt. Koatos nup tuente ne. 25:1: Luk 12:35; Nol əpən 19:7

rəhatəmat məsin karasin məto-inu rəhatimat karasin e rəhatimat lait kinotamir, otəsuwəhən kotəpis.’

⁹ “Məto nıpitan itəm kotenatig kotən-ipən kəm ilat məmə, ‘!Kəp! Karasin min u kəsotahmenən o kitat rafın. Məto otitəlig motuwın motos-nəmtin rəhatəmat neen karasin əpəh e stoa.’

¹⁰ “Məto nian nıpitan itəm kotalməl kəmotaliwək motitəlig moatuwin o karasin, kən etəm itəm otol marit təmuwa. Kən nıpitan əlkələh itəm koatətul matip, kəmotuwın ilat min e nagwənən rəha marit, kən motuwın imə. Kən kahtosig e toa.

¹¹ “Uarisig, nıpitan əlkələh itəm kotalməl kəmotitəlig-pa motaun motəmə, ‘!Etəm-iasol, etəm-iasol! !Egəhan-in itəmat ekotimnə imə!’

¹² “Məto etəm otol marit təməni-ipən kəm ilat məmə, ‘!atən-ipinə pahrien məmə, io ekəruru itəmat.’ ”

¹³ Kən nian İesu təmol namnun nimaa nəghatən, təməni-ipən kəm ilat məmə, “Tol nəhlan, itəmat nəkotəkəike motair, məto-inu nəkotəruru nian ne aua rəha rəhatəmat İərəməyə otuwa lan.”

Nimaa nəghatən e iolwək e məni kisil

¹⁴ Kən İesu təmuəh nimaa nəghatən kit min məmə, “Ekən min məmə e nian itəm rəhatəmat İərəməyə otuwa min, nəərəməyəən rəha Uhgın otol nəhlan. Etəm-iasol kit təmol əpen-əpenə məmə otaliwək muwin e nəptən pisin kit muwin isəu. Kən maun-in rəhan iolwək min kotuwa, kən tələhəu-pən e nelmilat rəhan məni min məmə okotol nat kit lan. ¹⁵ Təmos-ipən tətəu-pən nitunən rəhalat məmə okotol wək lan. E etənim kitiah, təmos-ipən kətim faif kəmotər-motərioah e məni, u məni tēpət pik agin. Kən kit min, təmos-ipən min kətim kəiu tahmen əm, u məni tēpət pik. Kən kit min, təmos-ipən kətim kitiah

tahmen əm, u məni tepət.[†] Kən etəm-iasol təmiet muwin e rəhan naliwəkən.

¹⁶ Kən iolwək itəm təmos kətim faif təmuwin uəhai əm mol bisnes lan, kən təmos min kətim faif min.

¹⁷ Kən tahmen-ahmen əm, iolwək itəm təmos kətim kəiu, təmuwin mol bisnes lan, kən mos min kətim kəiu min.

¹⁸ Məto iolwək itəm təmos kətim kitiəh, in təmuwin mel noakimil məhluaigin-pən məni rəha rəhan etəm-iasol ikin.

¹⁹ “Kən nup tepət tinuwa minuwın, kən etəm-iasol rəha iolwək min u tinitəlig-pa, kən maun-in rəhan iolwək min məmə otəplan-tu məmə ilat kəmotol naka e məni min itəm təmos-ipən kəm ilat. ²⁰ Iolwək itəm təmos kətim faif, təmuwa matos kətim faif min itəm təmos, mətul e nigənəmti etəm-iasol məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim faif e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim faif u.’

²¹ “Kən etəm-iasol təmən-ipən kəm in məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəməre e natimnat tepət. !Wa imə matig ahgin nagiənən rəha etəm-iasol rəham!’

²² “Iolwək itəm təmos-ipən kətim kəiu kəm in, təmuwa mən-ipən məmə, ‘Etəm-iasol. Aupən nəmələhəu-pən kətim kəiu e nelmək. Kən emol bisnes lan, kən mos min iahgoau kətim kəiu u.’

²³ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-ipən məmə, ‘Nəmol təwir, kən ik iolwək təwir itəm nataskəlim wir wək rəham

[†] 25:15: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, təmos-ipən “talen” pisin pisin min kəm ilat, faif talen, ne tu talen, ne wan talen. Faif talen tahmen e tuente-faif-milian watu. Tu talen tahmen e ten-milian watu. Kən wan talen tahmen e faif-milian watu. 25:15: Rom 12:6 25:21: Mat 24:45-47; Luk 16:10

kən məsapəsən. Nəmol təwir nəhlan e natimnat min əh noan məsin, kən ekələhəu ik nakərəməərə e natimnat tepət. !Wa imə, kuagien!

²⁴ “İolwək itəm kəmos-İpən kətim kitiaħ kəm in, təmuwa mən-İpən məmə, ‘Etəm-iasol. İk etəm nakatəkəike pİK o netəmim. Kən ik natos nagwənən e nasumən itəm nəməsasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm nəməsəfeən. ²⁵ Kən eməgin ik, məmə okəmə emərəkin rəham məni, kən onəkol nalpİNən asol kəm io, kən emos rəham məni muwin məhluag-in e nisİp. Ah, inu rəham məni.’

²⁶ “Kən rəhan etəm-iasol təmən-İpən məmə, ‘!İk İolwək rat, ik İəlpah! İk nəkitun rəkis məmə İakatos nagwənən e nasumən itəm esasum-inən, kən matəhl noa nig e nig itəm eməsəfeən. ²⁷ ?Tahro nəsuwinən mələhəu-pən rəhak məni e bank, u in nimə rəha nələhəuən məni? Okəmə nəmol nəhlan, nian emitəlig-pa, ekuwin mos rəhak məni, kən ekos məni məsin min itəm bank otos-İpa.’ ²⁸ Kən etəm-iasol təmən-İpən kəm rəhan İolwək pİsİN məmə, ‘Os-İrəkis məni ron mos-İpən kəm İolwək u itəm təmos kətim faif, ²⁹ məto-inu etəmim u itəm tİnos rəkis nat kit mol wək lan tuwa mepət, kən okos-İpən neen min, rəhan natimnat tepət. Məto etəmim itəm təsolwəkən rəhan tuwa mepət, okos-İrəkis rafİN natimnat ron. ³⁰ Kən İolwək u İəlpah itəm təruru nolən nat təwir kit, ərakin-pən İhluə e napİNəpən, İkin əh kətəsək İkin katəgətain nəluitəm.’ ”

Sİpsİp min ne nəni min

³¹ Kən İesu təmən-İpən məmə, “Nian Nəti Etəmim otuwa e nepətən əhag-əhag ne nəsanənən rəhan, İlat nagelo min rafİN, in Kİg, kən in otəpələh e rəhan İea rəha Kİg matərəməərə e nəsanənən ne nepətən əhag-əhag

rəhan. ³² Netənim rafin e noanol min rafin e nətueintən, okotuəfimin ilat min e niġanəmtin, kən in otoor netənim tahmen e etənim itəm tatehm sipsip min tatoor sipsip min ne nəni min. ³³ In otoor sipsip min kotuwa kan e nelmin matip, kən nəni min okotuwin e nelmin mol.

³⁴ “Kən Kig otən-ipən kəm netəm min un e nelmin matip məmə, ‘Otuwa, itəmat u itəm Uhgın təməwte-in rəkis rəhan nəwirən kəm itəmat. Otuwa motos nat naka u itəm Uhgın təmələhəu pişin rəhatəmat. Otuwa motatig ahgin nərəmərəən rəhan itəm təmol əpen-əpenə lan aupən təpanol nətueintən. ³⁵ Otuwa motos, məto-inu nian nəumis təmus io, nəmotos-ipa nagwənən ekun; kən emətoaoa, nəmotos-ipa nəhau ekənim; kən io iapispis, nəmotit io kotuwin e rəhatəmat latuənu; ³⁶ kən rəhak napən tikə, kən nəmotos-ipa napən kəm io; kən matimis, nəmotəhm wir io; kən emətatig e kalapus, nəmotuwa kuag-pənin io.’

³⁷ “Kən netəm kotətuatip okotən-ipən kəm in məmə, ‘?İərəməre, nian naka emotəplan ik nəumis təmus ik, kən emotəgwən ik; o nəmoaoa, kən emotos-ipinə nəhau məmə nakənim? ³⁸ ?Nian naka emotəplan ik iapispis, kən emotit ik motuwa latuənu; o rəham napən tikə, kən emotos-ipinə napən kəm ik? ³⁹ ?Nian naka emotəplan ik nakatimis, o nəmətatig e kalapus, kən emotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁰ “Kən Kig otən-ipən məmə, ‘İatən-ipinə nipahrienən məmə nat naka itəm nəmotol kəm piak min u kit, nat ənpənin in ian-rat, məto nəmotol kəm io.’

⁴¹ “Kən in otən-ipən kəm netəm min u e nelmin mol məmə, ‘Otuwin isəu ron io. Uhgın tinələhəu rəkis rəhatəmat nalpinən. Otuwin e niġəm asol itəm tatuəp

namnun tikə u Uhgīn təmol rəha Setan ne nagelo min rəhan. ⁴² Otuwin isəu məto-inu nian nəumis təmus io, nəsotos-ipamən nagwənən kit məmə ekun; kən emətoaoa, nəsotos-ipamən nəhau məmə ekənīm; ⁴³ kən io iapispis, nəsotaun-inən io məmə ekuwa latuənu; kən rəhak napən tikə, nəsotos-ipamən napən kit rəhak; kən ematimīs, mətatig e kalapus, nəsotuwamən kuag-pənin io.’

⁴⁴ “Kən ilat min okotən-ipa məmə, ‘!Iərəmərə! ?Nian naka itəm emotəplan ik nəumis təmus ik, o mətoaoa, o ik iapispis, o rəham napən tikə, o nəmatimīs, o nəmətatig e kalapus kən eməsotimnə kuag-pənin ik?’

⁴⁵ “Kən in otən-ipən kəm ilat məmə, ‘Iatən-ipinə pahrien kəm itəmat məmə, okəmə nəməsotasituən e piak min u kit, nat əpnəpīn in ian-rat, məto nəməsotolən kəm io.’

⁴⁶ “Kən ilat okotuwīn motos nalpīnən itəm namnun tikə. Məto netəmim kotətuatip okotos nəmegəhən lilin.”

26

*Nalpəkauən o
nohamnuən Iesu*

(Mak 14:1-2; Luk 21:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Nian Iesu təmol namnun nəghatən min əh kəm rəhan netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, ² “Nəkotitun məmə lafet rəha Nuhagego-inən* otuwa, nian kəiu əm əh-ikin. Kən io, Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən io məmə okətu-pər e nig kəməluau.”

³ Kən pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotuəfimin ilat min e nimə rəha pris asol aɡin u nərgin u Kaeafas. ⁴ Kən moatəlpəkau məmə okotaskəlim

^{25:41:} Mat 7:23 ^{25:46:} Dan 12:2; Jon 5:29 * ^{26:2:} lafet rəha Nuhagego-inən in ‘Pasova’ e nəghatən Bislama. ^{26:2:} Eks 12:1-27; Mat 20:18

Iesu e nolən eko-eko, kən motohamnu in. ⁵ Məto motən məmə, “Sənəmə e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, okol məta netəmim kotoh ilat min.”

Pətan kit təmau Iesu
e nat pien-pien

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Nian Iesu əpəh e Petani e nimə rəha suah əh, nərgin u Saimon u leprosi təmol, ⁷ kən pətan kit təmuwa ron mos senta kit u nəmtin tiəkis, kəmiuw-pən e pətəl kəmol e kəpiel itəm nəmtin tiəkis, katən məmə alapasta. Nian Iesu tatəpələh e tepil mətagwən, kən pətan u təmau rəhn-kapə e senta un.

⁸ Nian netəmim rəha Iesu kəmotəplan nat əh, neməha təmol ilat, motən məmə, “?Tahro katərəkən nat u? ⁹ Senta u, kitun nol-salim-inən, kən kos məni asol lan, kos-ipən kəm ian-rat min.”

¹⁰ Məto Iesu tinitun nəghatən itəm koatən, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “?Tahro noatən rat pətan u? In təmol nat təwir aɡin kəm io. ¹¹ Ian-rat min nian rafin kotatig itəmat min ilat. Məto io, okol esatigən kitat min itəmat nian rafin. ¹² Nian təməhtəg-pən e nipətik, təmol məmə otol əpen-əpenə o nitənimən io. ¹³ Iatən pəhrien kəm itəmat məmə, ikin min rafin e nətueintən itəm okən-iarəp namnusən təwir u, kən okəkəike kən-iarəp min nat naka itəm pətan u təmol, kən nikilat otatəht min in.”

Pris asol min kəmotətou Jutas məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Kən netəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, təmuwin məplan pris asol min, ¹⁵ kən mən-ipən məmə, “?Onəkotos-ipa naka kəm io okəmə ekegəhan-in-pinə Iesu kəm itəmat?” Kən kəmotafin məni ilat rafin

tate itəm kəmol e silfa. ¹⁶ Kən tətououn e nian əh, Jutas təmategəs-in suatip məmə otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimir min.

Namnun nagwənən

(Mak 14:12-25; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-26)

¹⁷ Nian e nətuounən itəm rəha lafet rəha Pret U Is Tikə Lan, netənim rəha Iesu kəmotuwa motən-ipən kəm in məmə, “?Nakolkeike məmə itimat ekotol əpen-əpenə hiə rəham nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən məmə nakagwən ikin?”

¹⁸ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Otuwin əpəh e taon, kən onəkotəplan suah kit itəm ekən kəm itəmat, kən nakotən-ipən kəm in məmə, ‘Iəgətun tatən məmə: Nian itəm Uhgən təmitəpun rəkis məmə rəhak, tinuwa iuəhkir. Kən ekol lafet rəha Nuhagego-inən kitiəh itimat rəhak netənim min e rəham nimə.’” ¹⁹ Tol nəhlan rəhan netənim kəmotol nat naka itəm Iesu təmən məmə okotol o nol əpen-əpenəən o nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.

²⁰ Nian tینهناipən, Iesu tatəpələh ilat rəhan netənim tuelef əpəh e tepil. ²¹ Kən nian kəmotagwən, kən təmən-ipən kəm ilat məmə, “Iatən pahrien kəm itəmat məmə itəmat kit otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak.”

²² Kən nikilat tinəpou, kən moatən-ipən kəm Iesu kitiəh kitiəh məmə, “?Eh, Iəramərə, pah u? ?Io?”

²³ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Etənim itəm otegəhan-in-pən io e nelmi tikimir min rəhak, in rəhak kit itəm tatos nigin piret mos-ipən meer e plet kitiəh əm itimlau min.†

²⁴ Io, Nəti Etənim, iatuwin e suatip rəhak, tahmen-ahmen əm e nəghatən kəməte lak. !Məto kəsi, nahməən asol o

26:15: Sek 11:12; Jon 11:57 26:17: Eks 12:14-20 † 26:23: E nian rəha Iesu, nian netənim kotagwən kələh, in nəmtətin məmə rəhalat niel in təwir. 26:23: Sam 41:9

etəm u itəm otegəhan-in-pən Nəti Etəmim e nelmi rəhan tikimīr mīn! Təwir pik aḡin məmə təməsaiir-əmən.”

²⁵ Kən Jutas u etəm otegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn təmən-ipən məmə, “Iəḡətun. ?Pah əh? ?Io?”

Məto Iesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, ik. Ik atip nəmən.”

²⁶ Nian kəmoatagwən, Iesu təmos pīret, məfak ron, məmkas, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otos motun, inu nīpətik.”

²⁷ Kən mos kap wain, məfak ron, mos-ipən kəm rəhan netəmim, mən-ipən məmə, “Otənim, itəmat rafin. ²⁸ Inu nitak itəm tatol məmə nəniəkisən rəha nasituən in tatətul matəmegəh. Nitak u okəhtəḡ o netəmim tepət məmə otafəl rəkis rəhalat nolən rat mīn. ²⁹ Iatən pahrien kəm itəmat məmə ekəsənim mīnən wain u mətoarus nian itəm ekənim wain wi kitat mīn itəmat əpəh e nərəmərəən rəha Tata rəhak.”

³⁰ Nian kəmotan napuən əfak kit, motiet motuwīn e Nītot Rəha Nīḡ U Olif.

Iesu təmən-iarəp məmə

Pita otapəs in

(Mak 14:26-31; Luk 22:31-34;

Jon 13:36-38)

³¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “O lapin əm u, nakotapəs rəhatəmat nahatətəən lak o nat naka itəm okol lak. Naoa Rəha Uḡin itəm təkəike mol nīpahrienən, təmən məmə,

‘Io ekohamnu etəmim itəm tatehm sipsip mīn,

kən sipsip mīn okotan kitiah kitiah.’

³² Məto nian ekəmegəh mīn e nīmīsən, iakaupən muwīn əpəh Kalili, kən itəmat nəpanotuarisig.”

26:28: Eks 24:8; Jer 31:31-34; Sek 9:11; 1 Kor 10:16 26:30: Luk 22:39; Jon 18:1 26:31: Sek 13:7; Jon 16:32 26:32: Mat 28:7,16

³³ Kæn Pita tæmæn-ipæn mæmæ, “Mætæn, ilat rafin oko-tapæs rəhalat nahatətæn lam, mæto io, kəp, esapəsæn rəhak nahatətæn lam nian kit ne.”

³⁴ Kæn Iesu tæmæn-ipæn kəm Pita mæmæ, “Iatæn-ipinæ pahrien kəm ik mæmæ, lapin æm u, uarisig mænig təpanimnæn, onakæn mau kisil mæmæ nəkəruru io.”

³⁵ Mæto Pita tæn mæmæ, “Nat əpnapin ekəkəike mimis kilau min ik, okol ekəsənən mæmæ ekəruru ik.” Kæn rəhan rafin netəmim kotæn min tahmen e Pita.

Iesu tæməfak əpəh Ketsemani

(Mak 13:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Kæn Iesu ne rəhan netəmim kəmotuwın ikin kit katæn mæmæ Ketsemani, kæn tæmæn-ipæn kəm ilat mæmæ, “Oatəpələh ikin-u, pəs io ekuwın ikin əh məghat kəm Uhgın e nəfakən.” ³⁷ Kæn təmit Pita ne nəti Sepeti mil ilat min, kæn nıkin tınahmə pık, kæn tınəto tərət. ³⁸ Kæn tæmæn-ipæn kəm iləhal mæmæ, “Iakəto nıkkik tınahmə pık, iuəhkır ekimis lan. Itəməhal ətəhləpələh ukın-u, mətəhlaiir kitat min io.”

³⁹ Kæn muwın noan məsin æm, meiuaiu misin-pæn rəhn-kapə e nisip matəfak, matæn mæmæ, “Rəhak Tata, okəmæ suatip kit min əh-ikin o rəham nalpəkauən, pəs nakohrəkis ron io nəratæn itəm tatuwa. Mæto sənəmæ nakol nəwiak, mæto nakol nəwiam.”

⁴⁰ Kæn təmitəlig-pa məplan iləhal kətəhlapıl. Kæn tæmæn-ipæn kəm Pita mæmæ, “? Tahro nə səhlaiirən kitat min io o aua kitiəh æm ne? ⁴¹ Atəhlaiir kæn mətəhaləfak mæmæ nə səhaluwınən ima nos-ipæn-os-ipənən. Nıkitəməhal tolkeike, mæto nipətītəməhal təpou.” †

26:34: Mat 26:69-75 26:38: Jon 12:27 † 26:41: Iesu tolkeike mæmæ iləhal okəhalətul-ıəkis mə səhalapəsən rəhalat nahatətæn lan. Afin min ves 31-35.

⁴² Kən mitəlig-pən min matəfak mətau kəiu, matən məmə, “Rəhak Tata, okəmə ekəkəike mos nəratən itəm tatuwa, kən pəs nakol nəwiam.”

⁴³ Kən nian təmitəlig-pa, təməplan iləhal kinəhlapil məto-inu napilən tinos iləhal. ⁴⁴ Kən tapəs iləhal mitəlig-pən min matəfak mətau kisil, matən əm nəghatən kitiah əm.

⁴⁵ Kən mitəlig-pa mən-ipən kəm iləhal məmə, “? Nəkətəhlapil əh mətəhlameg, o? Əhaləplan-tu, aua tınatuwa iuəhkir, kən io Nəti Etəmim, okegəhan-in-pən e nelmi netəm nol təfagə rat. ⁴⁶ !Əhalətul-ta, koatuwin! ! Etəmim u tatuwa itəm otegəhan-in-pən io e nelmi rəhak tikimir min!”

Tikimir min rəha Iesu kəmotiləs motaskəlim
(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53;

Jon 18:2-11)

⁴⁷ Nian Iesu təmatəghat-əh, Jutas, in etəm tuelef kit rəha Iesu, təmiet-arəpa ilat nimanin netəmim itəm koatəmik naip asol rəha nəluaginən ne kəsou-əsou. Pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotahl-ipa ilat. ⁴⁸ Jutas təmən-ipən rəkis nəghatən kəm ilat məmə, “Pah u itəm ekətuilim-pən lan, kən nakotaskəlim in.” ⁴⁹ Kən roiu agin, Jutas təmaliwək muwin o Iesu mən-ipən məmə, “!Təwir, ləgətun!” kən mətuilim-pən lan.

⁵⁰ Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Io kit, ol nat naka itəm nəmuwa ron.”

Kən netəmim kəmotaliwək motaskəlim Iesu məmə okotiləs-ipən e kalapus. ⁵¹ Kən etəmim kit rəha Iesu təmea-pən miuw rəkis rəhan naip asol rəha nəluaginən, kən moahin naip tətə-rəkis matəlgi slef rəha pris asol agin.

⁵² Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Aii-pən rəham naip e nəmeen, məto-inu netəm min u itəm koatoahin

naip, okotimis e naip. ⁵³ ? Nikim tæht mæmæ ekæruu naun-inæn ræhak Tata, kæn roiu agin otahl-ipa nagelo min taosan tepæt tepæt[§] mæmæ okotasitu lak? ⁵⁴ Mæto okæmæ ekol næhlan, okol Naoa Ræha Uhgîn otæsuwamæn mol nîpahrienæn lan, itæm tatæn mæmæ otuwa tol næhlan.”

⁵⁵ E nian æh, Iesu tæmæn-ipæn kæm nîmanin netæmim mæmæ, “? Tahro næmotuwa motæmik naip asol min ne kæsou-æsou min? ? Nikitæmat tæht mæmæ io ia-tol næluaginæn o nahwinæn kapman, o? !Kæp! Nian rafin iakatæpælæh æpæh e Nimæ Ræha Uhgîn matægætun netæmim, kæn næsotuwamæn motaskælîm io. ⁵⁶ Mæto natîmnat min æh rafin tinuwa mol nîpahrienæn lan mæmæ Naoa Ræha Uhgîn itæm ien min aupæn kæmotæte otuwa mol nîpahrienæn lan.” Kæn ræhan min netæmim kæmotapæs in motagîm.

Iesu tæmætul e niganæmti kaonsel

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Netæm min u itæm kæmotaskælîm Iesu, kæmotilæs motuwîn o Kæafas u in pris asol agin. Ikin æh, iægætun min ræha Lou ne netæm-iasol min ræha noanol ræha Isrel, koatuwa motuæfîmin ikin. ⁵⁸ Mæto Pita tætan tælig-tælig matuarisig-in Iesu, muwîn æpæh e latuænu ræha pris asol agin. Kæn tæmuwîn æpæh e iat matæpælæh ilat mopael min mæmæ otæplan-tu mæmæ okol naka e Iesu.

⁵⁹ Pris asol min ne netæmim rafin ræha kaonsel koategæs-in næghatæn eiueiuæ min e Iesu mæmæ okotohamnu in o næghatæn min æh. ⁶⁰ Mæto kæsotæplanæn nolæn rat kit ræhan o næghatæn eiueiuæ min ræha netæmim, nat ænpapîn næghatæn eiueiuæ min tepæt kæmotiet.

^{26:52:} Jen 9:6; Nol æpæn 13:10 § ^{26:53:} Næghatæn Kris ætuatîp tatæn mæmæ, “kampani ræha nagelo tuelef,” itæm tahmen e nagelo sepînte-tu-taosan. ^{26:55:} Luk 19:47; 21:37

Kən əmun, etəmim kəiu kuea aupən, ⁶¹ kən muən-iarəp məmə, “Suah u təmatən məmə titun nərəkinən Nimə Rəha Uhgın, kən miləkin min e nian kisil əm.”

⁶² Kən pris asol aɡın tətul mən-ipən kəm İesu məmə, “?Tahro nə səghatən? ?Tahro e nəghatən min əh itəm koatən-iarəp tatiləs pıkan ik?” ⁶³ Məto İesu tərnapın əm məsəghatən.

Kən pris asol aɡın təmən-ipən kəm in məmə, “Onakəkəike mos noanawil kit e Uhgın itəm tatəmegəh, kən mən-iarəp nıpahrienən kəm itimat məmə ik Nəti Uhgın ne Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ıpa, o kəp.”

⁶⁴ Kən İesu təmən-ipən məmə, “Əwəh, tol əm məmə inu nəmən mihin ne. Məto ekən-ıpınə kəm itəmat rafın məmə, e nian itəm otuwa, onəkotəplan io Nəti Etəmim ekatəpələh e nıkalın matıp rəha Uhgın u Etəm Təsanən Aɡın, kən mateıuıu-ıpa e neai e nımal napıuə.”

⁶⁵ Kən pris asol aɡın təməhap rəhan napən məto-inu tatəto tərət o nəghatən rəha İesu, kən mən məmə, “! Tatəghat rat e Uhgın!* ?Tahro məmə suah kit min təkəike məghat min lan? Otətəlig-in-tu, nəmotəto nəghatən rat əh. ⁶⁶ ?Nıkitəmat təht məmə naka?”

Kən kəmotən-ipən məmə, “Otəkəike mımıs.”

⁶⁷ Kən kəmotəgəh ərnapın əm nıɡanəmtın, kən motaht e nelmilat. Neen kotem e nelmilat, ⁶⁸ kən motən-ipən məmə, “Ei, Kristo. ?Ən-iarəp e nəsanənən rəha Uhgın məmə pah təmoh ik?”

26:61: Jon 2:19-21 26:63: Aes 53:7; Mat 27:12 26:64: Sam 110:1; Dan 7:13; Mat 24:30 * 26:65: Etəm-iasol rəha pris min təmən məmə İesu təmən rat Uhgın məto-inu İesu tatən məmə in tahmen əm e Uhgın. 26:65: Mat 9:3; Jon 10:33 26:66: Lev 24:16; Jon 19:7 26:67: Aes 50:6; 53:5

Pita tāmən mēmə təruru Iesu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E nian əh, Pita tatəpələh ihluə e iat rəha nimə, kən iolwək kit pətan əkəku tuwa ron mən-ipən kəm in mēmə, “Ik mīn u, nəmatuarisig-in Iesu, etəm Kalili.”

⁷⁰ Məto Pita tāmən-iamnin kəm ilat rafin mēmə, “!əkəruru nat un itəm nakatən.”

⁷¹ Kən maliwək muwīn e ket rəha iat, kən ikin əh pətan əkəku kit mīn təməplan in, kən tāmən-ipən kəm netəmim ikin əh mēmə, “Suah u kit u təmatuarisig-in Iesu Etəm Nasaret.”

⁷² Məto Pita tāmən-iamnin əskasik mīn mos noanawīl mēmə, “!əkəruru suah əh!”

⁷³ Təsuwəhən, netəm mīn u koatətul ikin əh kotuwīn o Pita motən-ipən mēmə, “Pahrien mēmə ik kit əh, məto-inu nolən rəha nəghatən rəham tahmen əm elat.”

⁷⁴ Kən tinətouon maun-in nərətən mīn koatisi-pən o Uhgīn moatuwa ron okəmə teiuə. Kən təmos noanawīl mēmə, “!əkəruru suah əh!”

Kən roiu agīn, mənīg təmimnən. ⁷⁵ Kən Pita nīkin təht nəghatən itəm Iesu tāmən kəm in mēmə, “Uarisig mənīg otimnən, onakən mau kisił mēmə nəkəruru io.” Kən Pita təmīet muwīn ihluə, kən təmasək təmasək.

27

Jutas təmaril atip in

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Laulaugin agīn, pris asol mīn rafin ne etəm-iasol mīn rəha netəmim kəmotuəfīmīn mīn motəte noa mēmə okotətəu-pən suatip naka o nohamnuən Iesu. ² Kəmotəlis in, kən motiləs motuwīn motəhlman-pən e nelmi Pailat, kapman rəha Rom.

³ Nian Jutas u etəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn, təməplan mēmə kəmotiuw-iarəp Iesu

məmə otimis, nikin tinahmə pik o nat naka itəm təmol, kən tənik məni tate əh itəm kəmol e silfa, məmki-pən kəm pris asol min ne etəm-iasol min rəha noanol rəha Isrel. ⁴ Kən mən-ipən məmə, “Emol təfagə mətə-inu emegəhan-in-pən e nelmi tikimir min suah kit itəm təsələn nat tərət kit.”

Kən kotən-ipən məmə, “Inu nat əpnapin əm otəmat. Nat kit rəham əm.”

⁵ Tol nəhlan, Jutas təmərakin-pən məni əpəh e Nimə Rəha Uhgın, kən in miet magim muwin maril atip in.

⁶ Kən pris asol min kəmotuwın motuwər məni, kən motən məmə, “Təsətuatipən e rəhatat Lou məmə okotələhəu-pən məni u ilat məni rəha Nimə Rəha Uhgın, mətə-inu kəmos-nəmtin nita etənim lan.” ⁷ Kən koatən məmə okotos məni əh kən kos-nəmtin nəptən kit u aypən katən məmə, “nəptən rəha suah kit itəm tatol sospən e nəptən,” kən koatən məmə okatitənim iapispis min ikin. ⁸ Tol nəhlan, muwa mətəarus-pa u-roiu, netənim kotaun-in nəptən əh məmə, “Nəptən Rəha Nita.” ⁹ Kən nəghatən naka itəm ien Jeremaea təmən aypən, təmuwa mol nipahrienən lan. Təmən məmə, “Kəmos məni tate əh itəm kəmol e silfa, inu nəmtin itəm netəm Isrel kəmotən o suah u, ¹⁰ kən koatos məni əh məmə okotos-nəmtin ‘nəptən o nolən sospən,’ tahmen əm məmə İərəməərə təmən kəm io.”

Iesu təmətul e niganəmti Pailat

(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5, 13-25; Jon 18:33-19:6)

¹¹ Kən Iesu təmuwin mətul e niganəmti Pailat, kən təmətapəh ron məmə, “?Ik kig rəha netəm Isrel?”

Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Ik nəmən mihin.”

¹² Nian pris asol min ne etəm-iasol min rəha Isrel koatən-iarəp nəghatən min e Iesu, məto Iesu təsuhəlpinən rəhalat nəghatən. ¹³ Kən Pailat təmən-ipən kəm in məmə, “?Nakatəto nəghatən min itəm koatən tatiləs pikən ik, o kəp?” ¹⁴ Məto Iesu tərnapin əm məsəghatən məsuhəlpinən nəghatən kit ilat katən, kən Pailat, narmin təmiwig pik.

¹⁵ Kən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, in nolən rəha kapman məmə otahl-iarəp etəmim kit e kalapus itəm nimanin netəmim kəmotən. ¹⁶ E nian əh, etəm kit tatəməhl e kalapus, nərgin u Parapas. Kən netəmim rafin kotitun məmə in təmol tərət pik agin. ¹⁷ Kən nian nimanin netəmim kinotuwa, kən Pailat təmətəpəh olat məmə, “?Nakotolkeike məmə ekahl-iarəp pah e kalapus tiet matuwın, Parapas, o Iesu, kətaun-in məmə Kristo?” ¹⁸ Təmən nəhlan məto-inu in titun məmə kəmotegəhan-in-pən Iesu e nelmin məto-inu koatətəhak o Iesu.

¹⁹ Nian Pailat tatəpələh e jea rəha nakilən nəghatən, rəhan pətan tahl-ipən nəghatən kəm in məmə, “Suah un təsolən nat tərət kit. Əsolən nat kit lan, məto-inu eməpəliir lan, kən roiu iatəto tərət agin ron.”

²⁰ Məto pris asol min ne netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel kəmotəghat kəm nimanin netəmim məmə okotəuhlin nətəligən rəhalat. Kən ilat kəmotətəpəh o Pailat məmə otahl-iarəp Parapas, kən kotohamnu Iesu.

²¹ Kən Pailat təmətəpəh olat məmə, “?Suah mil u, in pəhruən lan ekahl-iarəp?”

Məto nimanin netəmim kəmotən-ipən məmə, “Parapas.”

²² Kən Pailat təmən-ipən məmə, “?Kən oekahro Iesu u kətaun-in mə Kristo?”

Kən nimanin netəmim rafin kəmotən-ipən məmə, “! Okətu-pər e niğ kəluau otimis!” ²³ Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?O naka? ?Təmöl nat tərət naka?”

Məto nimanin netəmim kəmotagət əfəmäh, motən məmə, “!Okətu-pər in e niğ kəluau otimis!”

²⁴ Kən nian Pailat təməplan məmə okol təsələhəuən nəghatən rəhalat, kən ilat kinoatətul matip o nəmouən, kən tos nəhau maikuas e nelmin aupən e nimanin netəmim, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nəghatən kit rəhak tikə o suah u, məmə nitan otəmähl-pa lak. !Nimisən rəhan tatəmähl-pinə e nelmitəmat!”

²⁵ Kən netəmim rafin kəmotən məmə, “! Pəs nitan təmähl-pa otimat ne nisualkələh min rəhatimat min!”

²⁶ Kən Pailat təmahl-iarəp megəhan-in-pən Parapas kəm ilat. Məto təmən məmə okalis Iesu, kən təmegəhan-in-pən in məmə okətu-pər e niğ kəluau məmə otimis.

Mopael min kəmoatol milə e Iesu

²⁷ Kən mopael min rəha Pailat kotiləs Iesu motuwın əpəh imə e nimə asol rəha kapman, katən məmə Praetorium. Kən kəmotəun-in rafin mopael min kotuwa kitəlau lan. ²⁸ Kən motəmki-rəkis rəhan natimnat, motuwın-in-pən kot tasiə kit kəm in, tahmen e kot rəha kig kit.

²⁹ Kən motuarin-uarin nol itəm tol nihlən-nihlən motol hat lan, motəfauin-pən e rəhn-kapə Iesu motol milə lan məmə in hat rəha kig kit. Kən motələhəu-pən noanig kit e nelmin matip, kən motisin nulilət aupən in, motol milə lan, motən-ipən məmə, “!Ekotisiai-in ik, kig rəha netəm Isrel!” ³⁰ Kən motagəh lan, kən motiləs noanig motoh rəhn-kapə lan mau tepət. ³¹ Nian kinotol rəkis milə lan, kən motəpəg rəkis kot tasiə, motuwın-in-pən min rəhan

natimnat. Kən motiləs motuwın məmə okotətu-pər e nig kəluau məmə otimis.

Kəmətu-pər İesu e nig kəluau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43;

Jon 19:17-27)

³² Nian kəmoatuwin, motəplan etəm Saerin kit, nərgin u Saimon, kən moatəkəike kəm in məmə otiləs nig kəluau.

³³ Kəmotuwa ikin kit katən məmə, Kolkota, u nıpətın tatən məmə Louipıl-uipıl. ³⁴ İkin əh kəmotəmki-pən wain kəm İesu itəm kəmeapətıp e nat tarıp. Məto nian İesu təmənım asgəwin, kən mapəs nənimən. ³⁵ Nian kəmətu-pər e nig kəluau, kən moturin taes o rəhan natimnat.

³⁶ Kən moatəpələh moatuag-pən moatehm İesu ikin əh.

³⁷ İlis e rəhn-kapə, kəmotətə nıpəgnəmtin nənən. Tatən nəhlan məmə, İNU İESU, KİG RƏHA NETƏM İSREL. ³⁸ Kən etəmim kəıu itəm kətıoh netəmim mətuakləh-in rəhalat natimnat, kəmətu-pər ilau e nig kəluau, kit e nıkalın matıp, kit e nıkalın mol. ³⁹ Kən netəm mın u itəm kəmotaliwək motuwa moatuwin, motən-ıpən nəghatən rat kəm İesu, moturin-urin rəhalat-kapə, ⁴⁰ moatən məmə, “Nəmatən məmə onakərəkin Nımə Rəha Uhgın kən ik pısın əm miləkin o nian kısıl. !Osmegəh atıp ik! ! Kən eıuau e nig kəluau okəmə ik Nəti Uhgın pahrien!”

⁴¹ E nolən ahmen mın əm, pris asol mın, ne iəgətun mın rəha Lou, ne netəm-iasol mın rəha noanol rəha İsrıl kotal mılə lan, ⁴² motən məmə, “Təmosmegəh netəmim, məto okol təruru nosmegəh atıpən in. In kig rəha İsrıl. Okəmə tatite atıp e nig kəluau, kən okotən nıpahrienən lan.

⁴³ Tətahatətə e Uhgın. Pəs Uhgın tıləs-ırəkis in əh-roıu okəmə in tolkeike, məto-ınu təmən məmə in Nəti Uhgın.”

⁴⁴ E nolən ahmen mın əm, iətgəhl lou mıl itəm kəmətu-pər

iləhal min in e nig kəluau, katuən-ipən nəghatən rat tepət kəm in.

Iesu tinimis

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49;

Jon 19:28-30)

⁴⁵ Kən e tuelef klok mətoarus-pən tri klok, nəpinəpən təmeiuaiu mırəfin nat. ⁴⁶ Kən iuəhkir e tri klok ehnaipən, Iesu təmasək əfəməh mən məmə, “*!Eloi, Eloi! ?Lama sapaktani?*” u nıpətın təmə, “*!Uhgın rəhak, Uhgın rəhak! ?Tahro nakatəpəs io?*”

⁴⁷ Nian netənim neen itəm kəmoatətul əh-ikin kəmotəto təmasək əfəməh nəhlan, kən kotən məmə, “*In tətəun-in Elaija.*”

⁴⁸ Roiu agın, kit təmaiu muwın mıləs nat kit tame-ame tahmen e katən,* kən mau e wain u tagın, maru e nig, kən mıləs-ipən məmə Iesu otənim. ⁴⁹ Kən ilat mın neen kotən-ipən məmə, “*Apəs əm. Pəs koatəplan okəmə Elaija otuwa mosmegəh in, o kəp.*”

⁵⁰ Kən nian Iesu təmasək əfəməh mın, megəhan-in atıp məmə otimis, kən rəhan namegən tiet.

⁵¹ E nian ətuatıp əh, nıməhan itəm tatəkul e Nımə Rəha Uhgın təməhap mol məsın kəiu, təmətuoun əpəh ilis muwa mol nammun əpəh ləhau. Namig təməloal, kən kəpiel mın kəmotimismis. ⁵² Kən suwit mın itəm kəmol e nıpəg kəpiel kəmotəhap motoag, kən netəm kotətuatıp tepət itəm kəmotimis rəkis, kəmotəmegəh mın. ⁵³ Kəmotiet e suwit mın kəmol e nıpəg kəpiel, kən uarisig Iesu təməmegəh e nımisən, ilat kəmotuwın əpəh Jerusalem motiet-arəp o netənim tepət.

⁵⁴ Kən nian etəm-iasol rəha mopael mın rəha netəm Rom ilat netəm mın u itəm kəmoatehm Iesu, kəmotəplan

27:46: Sam 22:1 * 27:48: Nat u tahmen e nımismis matres. 27:48: Sam 69:21 27:51: Eks 26:31-33; Hip 10:19-20

namig ne natimnat min əh, kəmotəgin pək, kən motən əfəməh məmə, “!Nipahrienən, inu Nəti Uhgın pahrien!”

⁵⁵ Nipitan tepət kəmoatətul isəu moatəplan. Aupən ikin kəmotiet Kalili moatətəu-pən Iesu moatasitu lan e nat pisin pisin min.† ⁵⁶ Ilat min neen u Meri Maktala, kən Meri u mama rəha Jemes ne Joses, kən mama rəha nəti Sepeti mil.

Kəmitənim Iesu
(*Mak 15:42-47; Luk 23:50-56;*

Jon 19:38-42)

⁵⁷ Etəm Aramatia u rəhan nautə tepət, nərgin u Josep, in etənim kit rəha Iesu. Nian tınatuwa iuəhkir o napinəpən, ⁵⁸ təmuwin məplan Pailat, kən tətəpəh-in nipəti Iesu, kən Pailat tegəhan-in nipəti Iesu kəm in. ⁵⁹ Kən Josep təmiləs nipəti Iesu muwin malpin e niməhan ruən wi kit, nərgin u linen, ⁶⁰ kən miləs muwin miləs-ipən e suwit wi kəmel e kəpiel. Suwit u in rəha Josep. Kən məsəupəlpəlin-pən kəpiel asol kit mahtosig-in nipəg kəpiel lan, kən matuwin. ⁶¹ Meri Maktala, ne Meri kit min katuəpələh əh iuəhkir o suwit.

Mopael min itəm kəmotəhm nipəg kəpiel

⁶² Nian əh, in nian katol əpen-əpenə o Sapat, kən kəmən lawigin e Sapat, pris asol min ne Farisi min kəmotuwin motəplan Pailat. ⁶³ Motən-ipən məmə, “Etəm-iasol. Nikitəmat tınəht məmə, nian suah əh, etəm rəha neiuəən, təmatəmegəh əh, matən məmə, ‘Nian kisil otuwa muwin, kən Uhgın otosmegəh min io e nimisən.’ ⁶⁴ Tol nəhlan, ahl-ipən rəham neen mopael okotuwin moatəhm nipəg

† 27:55: Nipitan min əh kəmotasitu Iesu e nat pisin pisin min tahmen e nagwənən, ne nəhau, ne ikin rəha napilən.

27:55: Luk 8:2-3 27:58: Dut 21:22-23 27:60: Aes 53:9 27:63: Mat 12:40; 16:21; Mak 9:31; 10:33-34; Luk 9:22; 18:31-33; Jon 2:19-21

kəpiel suwit mətoarus-pən nian kisil tuwa muwin. Mətan, rəhan netəmim okotuwa kakləh-in nıpətin, kən motən-ipən kəm netəmim məmə təməmegəh min e nimisən. Kən neiuəiuəən u, in otərat taprəkis-in itəm aupən.”

⁶⁵ Kən Pailat təmən-ipən məmə, “Otos mopael min, kən motuwın motol natimnat rafin itəm nakotolkeike məmə okotol o nehm wirən suwit e nıpəg kəpiel.”

⁶⁶ Kən kəmotuwın moatehm wir nıpəg kəpiel tol nulan, motələhəu-pən nəmtətin kit e kəpiel.‡ Kən kəmotələhəu mopael min məmə okoatehm ikin əh.

28

*Iesu təməmegəh min
e nimisən
(Mak 16:1-8; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)*

¹ E Sante laulaugin agin,* təmatian məsian wirən, Meri Maktala ne Meri kit min kəmian məmə okiauag suwit e nıpəg kəpiel.

² Kən əmun, namig asol kit təmələal məto-inu nagelo kit rəha lərəmərə təmeiuaiu e nego e neai muwin e nıpəg kəpiel, kən məsəupələpəl-in rəkis kəpiel, kən matəpələhpər lan. ³ In tətasiə tahmen e nıpitən, kən rəhan natimnat min kotəruən tahmen e nahui noa nitəhəi. ⁴ Mopael

‡ 27:66: Roiu, kitat kəsotitun ətuatipən məmə kəmol nəmtətin əh o nolən naka. Kəm-naka kəməlis nol kit itəm təmol mak lan, o kəm-naka u, kəmol e plasta. Məto netəmim rafin kotitun məmə suah kit otəsİLəs-irəkisən. Kən okəmə koatəplan nəmtətin məmə təməhəpən, o təmİet rəkis, kən mopael min okotitun məmə suah kit təmahwin rəkis kəpiel. * 28:1: Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘Nian Sapat tİnol namnun, e nian itəm tətəupən e wik

min kəmotəgin pik, kən motasiəp-asiəp, narmilat təmikə tahmen e netəm kəmotimis.

⁵ Kən nagelo təmən-ipən kəm pətan mil məmə, “Suəginən, mətə-inu ekıtun məmə natuegəs-in Iesu itəm kəmətu-pər e nig kəluau. ⁶ Tikə u ikin-u. In təməmegəh min e nimisən tahmen əm e inu təmən mihin aıpən. Uea muəplan ikin təmatəməhl ikin. ⁷ Kən ian uəhai, kən muən-ipən kəm rəhan netəmim məmə, ‘In təməmegəh min e nimisən, kən in tətaıpən-in itəmat matuwın əpəh Kalili. Kən ikin əh, onəkotəplan in əh-ikin.’ Itəla, rəhak u nəghatən enən kəm itəmlau.”

⁸ Kən pətan mil kəmuagim uəhai əm e suwit e nipəg kəpiel, matuəgin, mətə nıkilau tətagien, mətian məmə okuən-ipən kəm netəmim rəha Iesu. ⁹ Kən əmun, Iesu tiet-arəpa olau, mən-ipən məmə, “Təwir.” Kən kəmuea o Iesu, muaskəlīm nelkin, kən muəfak kəm in. ¹⁰ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilau məmə, “Suəginən. Ian muən-ipən kəm piak min məmə okotuwın Kalili. Ikin əh okotəplan io ikin.”

Nəghatən rəha mopael min

¹¹ Nian pətan mil kəmualiwək mətian, kən mopael min əh neen kəmotuwın e taon, kən motən-ipən kəm pris asol min natimnat rafin itəm kəmotəplan. ¹² Nian pris asol min kəmotuwın motəplan netəm-iasol rəha noanol rəha Isrel, kən moatol noa kit motəlis nəghatən lan. Kən motos-ipən məni asol kəm mopael min, ¹³ motən-ipən kəm ilat məmə, “Nakotən-ipən kəm netəmim məmə, ‘Rəhan netəmim kəmotuwa lapin nian itimat emotapil, motakləh-in nipətın motiləs motagim.’ ¹⁴ Okəmə kapman otəto namnusən u, kən itimat ekotəg-ətuatip-in nəghatən u kəm in. Itəmat onəsotosən nəratən lan.” ¹⁵ Tol nəhlan, mopael min kəmos məni, kən motol tahmen-pən əm

məmə kəmən mihin kəm ilat. Kən namnusən u təmuwin mitalau e netəm Isrel muwa mətoarus-pa roiu.

Iesu təmiet-arəpa

o rəhan netəmim

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁶ Kən netəm lepen rəha Iesu kəmotuwın Kalili, motuwın e nitot itəm Iesu təmən kəm ilat məmə okotuwın ikin. ¹⁷ Nian kəmotəplan in, kən kəmotəfak kəm in, məto neen rəhalat nətəligən tatol kəiu. ¹⁸ Kən Iesu tuwa olat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nepətən rafin rəha nego e neai ne nətueintən o nərəmərən, Uhgın təmos-ipa kəm io. ¹⁹ Tol nəhlan, otuwın motiuw netəmim rəha noanol min rafin e nətueintən məmə okotuwa rəhak netəmim, kən motol baptais elat e nərgi Tata Uhgın, ne Nətin, ne Narmin, ²⁰ kən motəgətun ilat məmə okotətəu-pən rafin nəghatən min itəm emən kəm itəmat. Kən niphrienən, ekətətig kitat min itəmat nian min rafin mətoarus namnun nian.”

28:16: Mat 26:32 28:18: Jon 13:3; Efes 1:20-22 28:19: Mak 16:15-16;
wək 1:8

North Tanna New Testament

The New Testament in the North Tanna Language of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna de Vanuatu
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 13 Jun 2022

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b